

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE
ODBOROVÝCH SVAZŮ

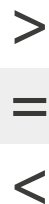
VOLEBNÍ KOMPAS ZAMĚSTNANCE

k budoucnosti sociální a hospodářské politiky ČR
po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 2025

V Praze dne 28. srpna 2025

ROZBOR ODPOVĚDÍ POLITICKÝCH STRAN A HNUTÍ NA OTÁZKY ČMKOS K BUDOUCNOSTI SOCIÁLNÍ A HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY ČR PO VOLBÁCH DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY ČR 2025

Zpracovali:

**Ing. Martin Fassmann, JUDr. Jiří Vaňásek, Ing. Radka Sokolová,
Josef Středula, Mgr. Denis Drahoš**

Úvodem	4	Okruh otázek B. – Sociální partnerství, kolektivní vyjednávání, mzdy a platy	26
Okruh otázek A – Hospodářská politika ČR	5	Otázka č. 8) Máte připraveny nebo připravujete programy na podporu a posílení sociálního partnerství a kolektivního vyjednávání v souladu s doporučeními evropské směrnice? Pokud ano, jaké?	26
Okruh otázek B – Sociální partnerství, kolektivní vyjednávání, mzdy a platy	5	Otázka č. 9) Jak chcete podpořit zvyšování dovedností zaměstnanců a celoživotní vzdělávání?	27
Okruh otázek C – Důchody	5	Otázka č. 10) – V uplynulém období docházelo k oslabení práv zaměstnanců a snižování jejich životní úrovně. Jaké kroky navrhujete ke srovnání mezd a platů našich zaměstnanců se zaměstnanci v západní Evropě? Jaká opatření navrhujete k posílení práv zaměstnanců?	29
Okruh otázek D – Rodinný život a bydlení	6	Otázka č. 11) – Veřejný sektor je dlouhodobě podfinancovaný a nekonkurenceschopný. Jak zajistíte důstojné a konkurenceschopné platy a pracovní podmínky zaměstnanců ve veřejném sektoru, včetně bezpečnostních složek?	31
Okruh otázek E – Veřejný sektor (vybrané oblasti)	6	Okruh otázek C – Důchody	34
Unikátní Volební kompas zaměstnance	7	Otázka č. 12) Podpoříte snížení věkové hranice odchodu do důchodu na 65 let?	34
STANOVISKA ČMKOS K OTÁZKÁM	7	Otázka č. 13) Jaký je váš postoj k předčasnému odchodu do důchodu bez krácení jeho výše u náročných profesí?	35
Jak pracovat s kompasem	9	Otázka č. 14) Jakým způsobem navrhujete řešit zabezpečení důstojných příjmů důchodců?	36
Proč je důležité volit	9	Okruh otázek D – Rodinný život a bydlení	39
Okruh otázek A – Hospodářská politika ČR	10	Otázka č. 15) Jaký je váš názor na redefinici a posílení sociální ochrany s cílem zmírnit dopady restrukturalizace ekonomiky?	39
Otázka č. 1) Co považujete za největší rizika plynoucí ze zásadních změn světového ekonomického řádu a jak jim chcete čelit?	10	Otázka č. 16) Jaké jsou vaše cíle v oblasti rovného postavení žen a mužů na trhu práce a sladování rodinného a pracovního života?	41
Otázka č. 2) Jaké jsou hlavní cíle vámi prosazované hospodářské politiky České republiky a jaké nástroje k tomu budete využívat? Jaká opatření na odvrácení dopadů z cel či jiných restrikcí uvalených ze strany nové administrativy USA navrhujete?	12	Otázka č. 17) Jaké kroky podniknete k rychlému zvýšení nabídky cenově dostupného bydlení?	42
Otázka č. 3) Česká ekonomika stagnuje, průmysl klesá, jsou vysoké ceny energií v EU. Jsou ohrožena pracovní místa v této oblasti. Považujete tuto skutečnost za problém? Pokud ano, jaké nástroje chcete použít pro podporu, resp. zachování průmyslu? Jaký je Váš názor na pokračování projektu Green Deal?	14	Okruh otázek E – Veřejný sektor	45
Otázka č. 4) Implementace ETS2 zvýší ceny energií. To dramaticky zvýší životní náklady domácností i náklady podniků. Jak zajistíte, aby tento dopad přechodu na nízkoemisní ekonomiku nebyl zaplacen z kapes zaměstnanců a nejzranitelnějších skupin obyvatel? Jak budete řešit vzniklou energetickou chudobu? Kterým skupinám budete chtít pomoci a jak?	17	Otázka č. 18) Jak budete řešit dostupnost veřejných škol a jejich financování?	45
Otázka č. 5) Jaký je váš názor na redefinici a posílení sociální ochrany s cílem co nejvíce zmírnit negativní dopady restrukturalizace ekonomiky?	20	Otázka č. 19) Jaký je váš plán pro posílení kvality a konkurenceschopnosti vysokého školství, vědy a výzkumu? Jak zajistíte jejich dlouhodobé financování a podporu talentů?	47
Otázka č. 6) Máte připravený program zásadní restrukturalizace daňové soustavy spočívající ve spravedlivém a rovnoměrném rozložení daňového břemene na všechny daňové poplatníky?	22	Otázka č. 20) Jaké máte návrhy na řešení situace v oblasti dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti?	49
Otázka č. 7) Máte připravený program boje proti daňovým únikům, práci na černo, lichvě, švarcsystému a dalším negativním jevům v ekonomice?	23	Otázka č. 21) Jak budete podporovat dostupnost poštovních služeb pro širokou veřejnost?	51
		Otázka č. 22) Jaké jsou Vaše cíle v oblasti financování kultury? Přijmete závazek navyšování rozpočtu Ministerstva kultury na 1 % výdajů státního rozpočtu a zlepšíte podporu dárců?	52

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

Úvodem

Českomoravská konfederace odborových svazů požádala kandidující strany, které mají podle dlouhodobých průzkumů veřejného mínění šanci usednout v PSP ČR o písemné zodpovězení souboru otázek z oblasti hospodářské a sociální politiky.¹ Odpovědi v termínu do konce července 2025 dodaly téměř všechny oslovené politické strany a hnutí.

Pořadí politických stran, ve kterém byly přiřazovány odpovědi na zadané otázky bylo určeno pořadím jejich dlouhodobých volebních preferencí. Pořadí tedy není v žádném případě vyjádřením sympatií, či naopak antipatií ČMKOS k uvedeným politickým stranám.

Koalici Spolu, která v našem přehledu není meritorně uvedena, reprezentují odpovědi jednotlivých koaličních partnerů. (Jejich umístění na předních příčkách je odvozeno od volebních preferencí Spolu).

Soubor obsahuje 22 klíčových otázek mapujících názory oslovených politických stran v pěti zájmových oblastech ČMKOS. Odpovědi stran na zadané otázky nebyly nijak upravovány.

Pro větší přehlednost byly odpovědi na zadané otázky rozděleny do pěti relativně samostatných oddílů značených A až E (viz dále). Na konci každé sady odpovědí politických stran na konkrétní otázku jsou uvedeny komentáře a poznámky ČMKOS.

V podstatě ani jedna z oslovených politických stran není na českém politickém kolbišti nováčkem. ČMKOS se s jejich programy, názory, vystoupeními i představiteli setkává (a velmi často také utkává) dlouhodobě. **Přesto považuje ČMKOS zodpovězení níže uvedených otázek, zaměřených především na budoucnost ČR za velmi důležitý informační zdroj pro bližší pochopení záměrů kandidujících politických stran v budoucím období. Samozřejmě se nejedná a jednat nebude o jediný zdroj, ze kterého bude čerpat ČMKOS informace při přípravě svého doporučení k podzimním volbám do PSP ČR.**

Vlastní volba našich otázek nebyla náhodná. ČMKOS jejich volbou sledovala následující témata:

¹ Soubor otázek byl schválen Sněmem Českomoravské konfederace OS dne 20. května 2025.

Okruh otázek A – Hospodářská politika ČR

Záměrem 7 obecněji formulovaných otázek ČMKOS v tomto okruhu bylo zjistit:

- do jaké míry vnímají změny světového ekonomického řádu a konkurenčního prostředí (např. nástup nově industrializovaných států do světové ekonomiky, ochranná celní politika USA atd.),
- jak české politické strany vnímají (nebo naopak nevnímají) akutní potřebu zásadní redefinice české hospodářské politiky (a zprostředkovaně i politiky EU),
- jakými cestami a nástroji chtějí podporovat českou ekonomiku a její konkurenceschopnost,
- jaké mají představy o ochraně a rozvoji českého průmyslu (mimo jiné v kontextu s rozšiřováním příkazů a zákazů politiky Green Dealu),
- jaké kroky (a zda vůbec) připravují politické strany v oblasti daní a boje proti negativním jevům v ekonomice.

Okruh otázek B – Sociální partnerství, kolektivní vyjednávání, mzdy a platy

Záměrem 4 širěji formulovaných otázek ČMKOS v tomto okruhu bylo zjistit:

- jak české politické strany před volbami vnímají sociální dialog, sociální partnerství a kolektivní vyjednávání v podnikatelské i nepodnikatelské sféře a jakým způsobem ho budou posilovat a rozvíjet ve všech oblastech a na všech úrovních,
- jak (a zda vůbec) počítají se zvýšenou podporou kolektivního vyjednávání v podnikatelském i veřejném sektoru (růst minimální mzdy, růst platů ve veřejném sektoru, znovuzavedení minimálních mzdových tarifů a rozšíření minimálních platových tarifů),
- jak budou podporovat rozvoj celoživotního vzdělávání jako jedné z významných oblastí pro uplatnění sociálního partnerství,
- jak (a zda vůbec) budou posilovat a rozvíjet sociální dialog a partnerství, a především kolektivní vyjednávání a jak budou přímo, či nepřímo motivovat české pracující k účasti v odborech,
- jaká opatření na posílení práv zaměstnanců připraví a prosadí,
- jak (a zda vůbec) budou podporovat konvergenci českých mezd a platů vlastním příkladem, to znamená výraznou podporou kolektivního vyjednávání, růstem platů směřující k urychlenému vyrovnání reálného poklesu oproti roku 2021 (dnes v průměru – 12 %), zvyšováním minimální mzdy a znovuoobnověním minimálních mzdových tarifů.

Okruh otázek C – Důchody

Záměrem tří zcela konkrétních dotazů v tomto okruhu bylo zjistit, zda dotazovaná strana podpoří (přesněji řečeno slibuje podpořit):

- snížení věkové hranice do důchodu na 65 let,
- předčasný odchod do důchodu u náročných profesí bez krácení jeho výše,
- zabezpečení důstojných příjmů důchodců.

Okruh otázek D – Rodinný život a bydlení²

Záměrem tří otázek ČMKOS v této oblasti bylo zjistit, jak budou politické strany přistupovat k tak závažné otázce, jakou je ekonomická a sociální situace českých rodin a k jejich podpoře:

- zjistit, jak politické strany chtějí (a zda vůbec chtějí) pomoci českým rodinám, především rodinám s dětmi a důchodcům poškozeným inflací, ekonomickou krizí a politikou Evropské unie (tzv. boj proti klimatické změně postavený na neúměrném zvyšování cen energií pro domácnosti i firmy odvozeným od neřízených cenových spekulací s emisními povolenkami ETS1 a ETS2),
- zjistit, zda mají politické strany plán rychlého navýšení nabídky cenově dostupného bydlení pro české rodiny (i v kontextu s postupujícím zdražováním nejen nájemného a nákladů na bydlení),
- zda mají plán případné regulace cen nájemného (např. při využití možností cenové regulace, kterou poskytuje stále platný Zákon o cenách č. 526/1990 S.).

Okruh otázek E – Veřejný sektor (vybrané oblasti)

Účelem otázek formulovaných v tomto okruhu bylo zjistit konkrétní záměry politických stran v oblasti:

- dostupnosti veřejných škol a jejich udržitelného financování,
- posílení kvality vysokých škol, výzkumu a vývoje,
- zajištění dopravní obslužnosti
- zajištění dostupnosti poštovních služeb,
- podpory a financování kultury.

ČMKOS oslovila následující politické strany a hnutí (řazeno abecedně):

- ANO
- KDU-ČSL
- Motoristé
- ODS
- Piráti
- Přísaha
- Socdem
- SPD
- STAČILO!
- Starostové
- Strana zelených
- TOP09

V materiálu jsou zahrnuty, ale nejsou komentovány odpovědi Pirátů, které přišly po uzavěře, protože by získali výraznou časovou výhodu oproti ostatním politickým stranám (například v otázce amerických cel).

Děkujeme všem politickým subjektům, které jsme oslovili, a které nám věnovaly svůj čas a kapacity při zpracování odpovědí. Vážíme si jejich přístupu a věříme, že budou i nadále podporovat sociální dialog na všech úrovních.

² Otázky v této oblasti byly voleny záměrně obecněji formulované, abychom umožnili politickým stranám vyjít svobodně jejich záměry a plány (bez vlivu vnější „objednávky“, či dokonce návodu). Jde totiž o aktuálně jednu z nejdůležitějších oblastí ekonomické i sociální politiky státu v nejbližším období.

Unikátní Volební kompas zaměstnance

Volební kompas zaměstnance se skládá z otázek, stanovisek ČMKOS a odpovědí oslovených politických stran a hnutí. Sílu a význam ČMKOS podtrhuje fakt, že své odpovědi zaslaly všechny politické strany, které by mohli mít šanci promluvit do povolebního uspořádání Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Na rozdíl od obvyklých volebních kalkulaček je zaměřen výhradně na témata z pohledu zaměstnanců, která společně definovaly všechny členské svazy ČMKOS. Není doporučením ani preferencí té či oné strany či hnutí.

STANOVISKA ČMKOS K OTÁZKÁM

Téma	Stanovisko ČMKOS
Sociální dialog a kolektivní vyjednávání – Jaké programy na podporu sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání máte podle nové směrnice EU?	ČMKOS prosazuje plnou implementaci směrnice EU: růst kolektivního pokrytí alespoň na 80 % zaměstnanců, zákonnou podporu kolektivních smluv vyššího stupně a obnovení daňového zvýhodnění odborového členství.
Globální ekonomické změny – Jaká vidíte hlavní rizika globálních ekonomických změn a jak na ně chcete reagovat?	ČMKOS upozorňuje, že svět prochází koncem globalizace, narůstá protekcionismus a boj o zdroje. ČR musí budovat odolnost, podporovat průmysl a strategické sektory, zkracovat dodavatelské řetězce a posilovat sociální ochranu.
Cla USA a hospodářská politika – Jak odpovíte na cla a jiné restrikce USA a co jsou klíčové cíle vaší hospodářské politiky?	ČMKOS podporuje aktivní průmyslovou politiku EU, větší míru suverenity v strategických oblastech a rovné podmínky pro české podniky. Opatření USA je třeba řešit na úrovni EU (společná vyjednávání, případná vyrovnávací cla, obchodní válka není řešení).
Průmysl, drahé energie a Green Deal – Jsou pro vás pokles průmyslu a drahé energie problémem? Jak pomůžete firmám a co si myslíte o pokračování Green Dealu?	ČMKOS považuje pokles průmyslu a drahé energie za zásadní problém ohrožující zaměstnanost. Požaduje revizi Green Dealu a souvisejících evropských politik a požaduje sociálně spravedlivou transformaci: investice do modernizace průmyslu, kompenzace pro domácnosti a firmy, a zabránění energetické a dopravní chudobě.
Mzdy a práva zaměstnanců – Jak zvýšíte mzdy a posílíte práva zaměstnanců na úroveň západní Evropy?	ČMKOS požaduje rychlou konvergenci mezd: růst minimální mzdy, zavedení nejnižší úrovně zaručené mzdy a rozsáhlejší kolektivní smlouvy. Prosazuje posílení inspekce práce, zrušení švarcsystému a postihy za nelegální práci.
Veřejný sektor a bezpečnostní sbory – Jak zajistíte konkurenceschopné platy a podmínky ve veřejném sektoru a bezpečnostních sborech?	ČMKOS apeluje na plošné navýšení platů ve veřejném sektoru s cílem kompenzovat reálný pokles od roku 2021 a zajistit kvalitní služby; požaduje jednotný platový systém a stabilní financování bezpečnostních sborů.
Veřejné školy – Jak zlepšíte dostupnost a financování veřejných škol?	ČMKOS požaduje dostatečné kapacity mateřských a základních škol v každém regionu, zjednodušení administrativy pro zřizovatele a dlouhodobé navyšování financí na vzdělávání alespoň na průměr OECD (4,5 % HDP).
Vysoké školy, věda a výzkum	ČMKOS podporuje stabilní financování vysokých škol a rovnost v přístupu k studijním oborům. Požaduje zvýšení veřejných výdajů na výzkum a vývoj alespoň na 1 % HDP a podporu mladých vědců.
Celoživotní vzdělávání	ČMKOS prosazuje systém finančně dostupného celoživotního vzdělávání, který umožní zaměstnancům reagovat na digitální a zelenou transformaci; požaduje spolufinancování zaměstnavatelů a státu.

Téma	Stanovisko ČMKOS
Důchody – Podpoříte snížení důchodového věku na 65 let? Umožníte dřívější odchod do důchodu u náročných profesí bez krácení? Jak zajistíte důstojné příjmy důchodců?	ČMKOS považuje snížení důchodového věku na 65 let za nezbytné. Prosazuje možnost předčasného důchodu bez krácení pro fyzicky a psychicky náročné profese. Podporuje průběžný systém financovaný z progresivních daní a pravidelnou valorizaci, aby důchodci neklesali do chudoby.
Sociální a zdravotní systémy – Jak posílíte sociální a zdravotní systémy, aby tlumily dopady ekonomických změn?	ČMKOS požaduje posílení financování veřejného zdravotnictví a sociálních služeb, garantované mzdové tarify pro pracovníky ve zdravotnictví a sociálních službách, a zlepšení dostupnosti péče v regionech. Navrhuje reformu sociálního systému s důrazem na prevenci chudoby a dostupnost sociálního bydlení.
Energetická chudoba a ETS2 – Jak zabráníte tomu, aby implementace ETS2 zdražila energie a prohloubila energetickou chudobu?	ČMKOS požaduje, aby výnosy z emisních povolenek byly využity k podpoře nízkopříjmových domácností a investic do energetických úspor. Stát musí regulovat ceny, zavést sociální tarify a podporovat modernizaci energetiky v průmyslu tak, aby změna nebyla zaplácena z kapes zaměstnanců.
Rovnost pohlaví a sladování práce a rodiny	ČMKOS prosazuje závazné plány rovného odměňování ve veřejném i soukromém sektoru, rozšíření dostupných služeb péče o děti, vyšší flexibilitu pracovních úvazků a povinnost firem zveřejňovat genderové statistiky.
Daňová reforma	ČMKOS podporuje spravedlivou daňovou reformu: progresivní zdanění, nižší zatížení práce pro nízkopříjmové zaměstnance, vyšší zdanění kapitálu a korporací, zrušení paušální daně OSVČ a snížení prahu pro registraci k DPH.
Boj s daňovými úniky, lichvou a prací na černo	ČMKOS vyzývá k posílení finanční správy, zavedení elektronické evidence příjmů a tvrdým postihům lichvy, švarcsystému a nelegální práce.
Dopravní infrastruktura a obslužnost	ČMKOS prosazuje modernizaci železniční sítě, rychlejší výstavbu dálnic a podporu veřejné dopravy. Financování by mělo kombinovat státní investice s evropskými fondy a dlouhodobými úvěry.
Poštovní služby	ČMKOS požaduje zachování pobočkové sítě i v malých obcích a finanční podporu pro Českou poštu jako strategickou službu.
Dostupné bydlení	ČMKOS podporuje výstavbu obecních a družstevních bytů, regulaci krátkodobých pronájmů a zavedení daňových pobídek pro dlouhodobý pronájem.
Kultura – Podpoříte, aby rozpočet na kulturu dosáhl 1 % výdajů a zavedete daňové úlevy pro dárcce kultury?	ČMKOS považuje kulturu za nezbytnou součást identity a prosazuje navýšení rozpočtu na 1 % výdajů státu včetně daňových pobídek pro dárcce.

Jak pracovat s kompasem

- Seznamte se s otázkami. Každé téma vysvětleno zjednodušeným dotazem, ke kterému je přiřazeno stručné stanovisko ČMKOS, které vychází z programových dokumentů a odborných analýz ČMKOS.
- Porovnejte odpovědi politických stran a hnutí. Zjistíte, zda podporují kolektivní vyjednávání, progresivní zdanění nebo například snížení důchodového věku. Kompas pomáhá rychle odhalit, kde se jejich názory rozcházejí.
- Detailní znění. Pokud vás některá oblast zajímá více, projděte si znovu autentické odpovědi politických stran a hnutí.
- Diskutujte s kolegy a rodinou. Kompas není pouze osobní pomůckou – má inspirovat k diskusi na pracovištích, v rodinách i na sociálních sítích. Sdílením informací přispějete k veřejné diskuzi i motivaci svého okolí volit.

Proč je důležité volit

Volby 2025 rozhodnou o tom, zda se podaří prosadit férové mzdy a platy, důstojné pracovní podmínky, moderní průmysl, dostupné bydlení či kvalitní sociální a zdravotní služby.

Odbory zůstávají nadstranické. Vyzývají všechny své členy a apelují na zaměstnance, aby volili na základě informací. Volební kompas zaměstnance ukazuje, kdo chce posílit sociální dialog, kdo je připraven řešit energetickou chudobu, kdo prosazuje závazné plány rovného odměňování nebo investice do kultury.

Volební mobilizace je však stejně důležitá jako samotná analýza. ČMKOS připravila Volební kompas zaměstnance proto, aby lidé nezůstali pasivní – aby sami zjistili, co jim jednotlivé programy nabízejí, a sdíleli tyto poznatky s kolegy, rodinou a přáteli.

Každý hlas je signálem politikům, jakou společnost si pracující přejí. Nízká volební účast oslabuje naši vyjednávací pozici, zatímco vysoká účast posiluje odbory v prosazování férových mezd a platů stejně jako důstojných pracovních podmínek.

ČMKOS připomíná, že Volební kompas zaměstnance je pouze jedním z nástrojů, jak se zorientovat v pestré politické nabídce. O konečném směru budou rozhodovat voliči. Proto se spojte se svými kolegy, diskutujte, zajímejte se o budoucnost a jděte k volbám. Každý hlas se počítá a spolu můžeme ovlivnit, jak bude naše země vypadat v blízké budoucnosti.

Více informací, detailní odpovědi a možnost porovnat se s pozicemi stran najdete od 15. září 2025 na webu ČMKOS.

Okruh otázek A – Hospodářská politika ČR

Otázka č. 1) Co považujete za největší rizika plynoucí ze zásadních změn světového ekonomického řádu a jak jim chcete čelit?

ANO: Následující roky lze očekávat dynamické změny na trhu práce, které bude možné přirovnat k nové průmyslové revoluci. Změny budou souviset s adaptací stále pokročilejších modelů umělé inteligence, robotizací a uberizací práce. Bohužel důchodové změny prosazené současnou vládou jsou postaveny na předpokladu ceteris paribus, proto v rámci revize penzijního systému přijdeme s funkčním řešením reflektujícím všechny změny trendů, tedy například větší motivací soukromého spoření OSVČ.

ODS: Největšími riziky jsou rostoucí protekcionismus, tlak na přerušení dodavatelských řetězců a nestabilita v oblasti energetiky. Prosazujeme silné zapojení České republiky do transatlantického prostoru a budování ekonomiky s vyšší přidanou hodnotou založené na inovacích, vzdělání a výzkumu. Chceme rozvíjet ekonomickou diplomacii, posilovat obchodní vztahy s demokratickými partnery a podporovat domácí investice do strategických odvětví. Budeme i v dalším volebním období systematicky otevírat českým zaměstnavatelům nové trhy a další příležitosti pro uplatnění jejich ekonomických aktivit.

KDU-ČSL: Nad komplexností, provázaností, rychlostí a hloubkou změn globálního řádu vycházejícího z poválečného uspořádání máme jen omezenou kontrolu. Vedle zřetelných přímých bezpečnostních rizik jsou zde související problémy pro svobodný obchod, průmyslové řetězce, a nestabilita i růst cen energií. Cestami pro ČR jsou – aktivní členství v EU jako hlavním nástroji našeho exportu. Pěstování úzké koordinace v transatlantické oblasti, ale i s dalšími partnery připravenými hrát podle pravidel. Musíme podporovat trvale udržitelný vývoz – a tedy produkci zboží i služeb s vyšší hodnotou. Za tímto účelem chceme více podporovat ekonomickou diplomacii a podporovat domácí investice do strategických odvětví s vyšší přidanou hodnotou. V neposlední řadě je potřeba posilovat i naši ekonomickou bezpečnost a odolnost – omezováním závislostí, ochranou citlivých technologií a podporou vědy, výzkumu a inovací.

TOP 09: V globálním měřítku dochází k obchodním válkám a nárůstu protekcionismu, což má v konečném důsledku na nás jako proexportní ekonomiku negativní dopad. Zároveň zřetelně vidíme, jak do obchodních vztahů a dodavatelských řetězců promlouvá bezpečnostní krize, s níž se musíme vypořádat. Pro ČR je klíčové jednak zajistit odbyt pro tuzemský průmysl, jednak investovat do inovací a vývoje. Klíčovou roli bude i nadále hrát EU, v níž jednoznačně musíme mít co nejsilnější hlas a vystupovat jednotně ve prospěch českých zájmů.

Starostové: Za největší rizika plynoucí ze zásadních změn světového ekonomického řádu považujeme narůstající geopolitickou nestabilitu, oslabování globálních dodavatelských řetězců, technologickou závislost na autoritářských režimech a tlak na ekonomiky s vysokým podílem průmyslu, jako je ta česká. Čelit těmto výzvám chceme posilováním ekonomické odolnosti – investicemi do strategických odvětví, digitalizace, komunitní energetiky, regionální soběstačnosti, a především vzdělávání a inovací. Naším cílem je, aby Česká republika obstála jako demokratická, technologicky vyspělá a ekonomicky konkurenceschopná země.

SPD: Největší hrozbou změn světového ekonomického řádu je ztráta ekonomické suverenity ČR, dominance nadnárodních struktur a růst závislosti na dovozu strategických surovin a potravin. SPD tomu chce čelit posílením soběstačnosti České republiky, ochranou domácího průmyslu a zemědělství, kontrolou klíčových odvětví státu a odmítnutím diktátu globalistických organizací. Naší prioritou je hájit zájmy českých občanů, nikoli zájmy nadnárodních korporací.

Piráti:

- Závislost na autoritářských režimech a zneužití technologií
Obchodní spolupráce s režimy porušujícími lidská práva i prodej technologií, které mohou být zneužity k potlačení svobod, představují riziko destabilizace demokratických struktur. Zvláště problematické jsou technologie tzv. dvojího užití, které mají civilní i vojenské využití.
- Nerovnost a daňový dumping nadnárodních korporací
Velké korporace mohou využívat daňové úniky a přesouvání zisků do daňových rájů, což ohrožuje veřejné finance a solidnost ekonomického systému.
- Erozivní dopady globalizace bez adekvátních pravidel

Pokud nefunguje férová tržní ekonomika, globální síly (např. korporace, technologičtí giganti) mohou posílit nerovnost, omezit suverenitu jednotlivých států a podkopat demokratická rozhodování.

- Fragmentace euroatlantických mechanismů

Pro Evropu je budičkem nástup Donalda Trumpa do funkce prezidenta. Pro bezpečné Česko potřebujeme silnou Evropu – v oblasti bezpečnosti i ekonomiky.

Základní povinností státu je zajistit bezpečí svých občanů. A to není možné bez silné Evropy jako celku. Proto se budeme aktivně účastnit jednání o obraně Evropy. Podporujeme úzkou spolupráci při financování evropské obrany a posílení evropského křídla NATO. Naopak odmítáme veto jedním státem, které dnes zneužívá Maďarsko k blokování ostatních 26 států. Ať už jde o Ukrajinu, Blízký Východ nebo Čínu, odsuzujeme vraždění lidí a porušování zásad mezinárodního práva i lidskosti a jsme připraveni – přiměřeně našim možnostem – pomoci napadeným a ohroženým a podporovat dosažení spravedlivého míru. Ukrajina svou úspěšnou obranou proti Rusku chrání Evropu před rozšířením války k nám. Pro bezpečí Českých občanů je nezbytné, aby Ukrajina zůstala svobodná a demokratická, a proto ji budeme podporovat přímo i prostřednictvím našich spojenců, jako silná a jednotná Evropa.

STAČILO!: Největší nebezpečí spatřujeme v militarizaci ekonomiky a společnosti a glorifikaci války. Jsme hnutím míru a preferujeme diplomatická řešení konfliktů, nikoliv taková, která ohrožují existenčně malou ČR. K dalším rizikům patří vytváření ekonomických bloků se vzájemně napjatými vztahy – prosazujeme politiku všech směrů, kdy zahraniční politika je v souladu s ekonomickými zájmy země. Nepromyšlená politika tzv. zelené tranzice výrazně ohrožuje nejen české firmy, ale i domácnosti. Tuto politiku chceme zásadním způsobem změnit.

Socdem: Největší hrozby vidíme v (1) deindustrializaci a odlivu zisků do zahraničí, (2) závislosti na dovozu strategických komodit (energie, potraviny, léky), (3) sociálním rozvrstvení prohlubovaném digitalizací a sociálně nevyváženou zelenou tranzicí a (4) finančních otřesech způsobených spekulativním kapitálem. Čelit jim chceme uceleným balíkem kroků: zestátníme kritickou infrastrukturu (ČEZ, vodárny) a založíme veřejnou investiční banku, abychom udrželi výrobu s vysokou přidanou hodnotou doma; prosadíme sektorové, majetkové a progresivní daně a naopak masivně investujeme do modernizace a sociálních politik; zavedeme „sociální konvergenční semestr“ a evropské minimum sociálních práv, aby Green Deal či digitalizace nezvyšovaly nerovnosti; vytvoříme program zaručené práce a masivní rekvalifikace, jež lidi ochrání před ztrátou místa v důsledku automatizace; a posílíme ekonomickou diplomacii i evropskou strategickou autonomii, abychom diverzifikovali trhy a řetězce a nebyli rukojmím obchodních či energetických válek.

Strana zelených: Za největší riziko považujeme rostoucí neschopnost státu účinně regulovat reálnou ekonomiku. Technologický pokrok, globalizace i proměna trhů předbíhají schopnost politické reprezentace chránit stabilitu, férovost a udržitelnost hospodářského prostředí. To nahrává velkým a dominantním hráčům na úkor malých podniků, zaměstnanců i spotřebitelů. Zelení proto prosazují důslednější regulaci, posílení kapacit státu a veřejné správy i investice do její profesionalizace. Zároveň podporujeme menší a začínající podniky a chceme, aby Česká republika měla jasnou a dlouhodobou hospodářskou strategii, založenou na znalostní ekonomice a udržitelnosti. K tomu je nezbytná reforma vzdělávacího systému, která bude rozvíjet schopnosti a flexibilitu lidí, protože do budoucna už není reálné spoléhat na celoživotní zaměstnání v jednom oboru. Inspirování dánským modelem „flexicurity“ podporujeme flexibilitu práce zezdola – tedy s dostatečným sociálním zabezpečením, rekvalifikací a důstojnými pracovními podmínkami. Odmítáme naopak flexibilizaci trhu práce shora, která oslabuje ochranu zaměstnanců.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Prakticky všechny politické strany připouštějí, že Česká republika má v kontextu nového politického a ekonomického řádu problém. Významně se ovšem liší v tom, co za problém vůbec považovat a jak ho řešit.

Reakce stran současné koalice je v podstatě pasivní a vyčkávací. I v zásadně změněné ekonomické i politické situaci nepřicházejí s žádným aktivním opatřením hospodářské politiky. Zdá se, že v oblasti formulace hospodářské politiky přenechávají aktivitu výlučně na Evropské unii, což pro ČR jako zemi, která potřebuje dále konvergovat není zrovna dobrá zpráva.³ Snad jako jediný nástroj aktivní hospodářské politiky se zde objevují investice do klíčových odvětví. Otázkou je, co si pod tím současná koalice představuje. Podle

³ Další nezbytná konvergence států SVE se v nejnovějším návrhu rozpočtového rámce Evropské unie na roky 2028–2034 zpracovaném Evropskou komisí mezi evropskými prioritami vůbec nevyskytuje!

aktuálního vývoje se rýsují dvě oblasti – dopravní infrastruktura a zbrojní výroba. A to je pro budoucnost ČR dosti nedostatečné. Navíc k výrazným nadějím vkládaným do zbrojní výroby jako budoucího výrazného „růstového motoru“ české ekonomiky bychom měli být velmi obezřetní. (Zvláště po uzavření celní dohody mezi USA a Evropskou komisí (28. 7.), v jejíž druhé části se Evropská unie zavázala – vedle desetinásobného zvýšení nákupu amerických energetických surovin také k výraznému zvýšení nákupu amerických zbraní.

Je poněkud překvapivé, že v podstatě pasivní je ve své odpovědi na tuto otázku ČMKOS i pravděpodobný lídr budoucí koalice – strana ANO (pokud si ovšem jen nechce, před očekávaným zveřejněním svého volebního programu na počátku září „vystřílet prach“). U ostatních stran současné opozice nacházíme celou řadu velmi zajímavých námětů konvenujících i s přístupem ČMKOS, např. u SOCDEM. Otázkou ovšem je, zda budou mít tyto strany – nacházející se díky svým menším preferencím spíše na dolním okraji sledovaných politických stran a uskupení vůbec možnost je – byť alespoň z části – uplatnit.

Otázka č. 2) Jaké jsou hlavní cíle vámi prosazované hospodářské politiky České republiky a jaké nástroje k tomu budete využívat? Jaká opatření na odvracení dopadů z cel či jiných restrikcí uvalených ze strany nové administrativy USA navrhuje?

ANO: Na první místě je diplomacie, která může tomuto scénáři předejít. Evropská unie má významný vyjednávací prostor, který vyplývá z vysokých cel na (nejen) americké zboží. Prostředky z těchto cel jsou příjmem rozpočtu EU, který je často využíván velmi pochybným způsobem. Hnutí ANO by prosazovalo odstranění nebo minimalizaci celních bariér vzájemného obchodu.

ODS: Podporujeme svobodný mezinárodní obchod a transatlantické partnerství. V případě obchodních restrikcí budeme na úrovni EU usilovat o konstruktivní vyjednávání s USA a dalšími partnery s cílem minimalizovat dopady na české podniky. Naší prioritou je stabilní a předvídatelné podnikatelské prostředí, nízká byrokracie a podpora firem, které reinvestují v České republice. Výsledkem jednání o snížení zbytečných celních opatření musí být i odstraňování byrokracie, zbytečné regulace a dalších nefinančních bariér pro rozvoj obchodních vztahů.

KDU-ČSL: Jsme součástí hospodářského prostoru EU a podporujeme společné vyjednavače. Spravedlivé je narovnávání rozdílů, kde je prostor pro diskusi – ale v případě negativního vývoje musíme být v zájmu dlouhodobé ochrany našeho vývozu připraveni podpořit i cílená protiopatření formou odvetných cel či dalších opatření, nicméně to je až opravdu krajní řešení. Naší prioritou je stabilní a předvídatelné podnikatelské prostředí, efektivní daňový systém, debyrokratizace, podpora malých firem či podpora reinvestic do vědy a výzkumu.

TOP 09: V celních válkách nikdy není vítězů, jen poražených. Mluvíme-li o clech, která uvaluje na obchodní partnery administrativa Donalda Trumpa, pak mluvíme o složité obchodně-diplomatické hře, jejíž průběh i výsledky se mohou proměňovat. Klíčové je, aby se EU prosadila jako partner pro jednání (zatím s jejími reprezentanty Donald Trump vyjednávat spíše odmítá a preferuje představitele jednotlivých států) a využila své síly a potenciálu k minimalizaci dopadů. Na (mezi)národní úrovni je naším cílem odstranění zbytečných vnitřních tržních bariér, což by v konečném důsledku značně kompenzovalo případná cla uvalená americkou administrativou.

Starostové: Nechceme podléhat tlaku k unáhleným reakcím – nejprve je nutné důkladně vyhodnotit skutečné dopady cel a dalších restrikcí ze strany nové administrativy USA na českou ekonomiku. Teprve na základě dat a reálných dopadů přijmeme odpovědná opatření. Naší prioritou je posílení odolnosti české a evropské ekonomiky vůči vnějším šokům.

Chceme se více přeorientovat na diverzifikované trhy mimo přímou závislost na ekonomikách ovlivněných americkou politikou, zároveň budeme prosazovat důsledné odstranění vnitřních bariér na evropském trhu, aby čeští exportéři mohli naplno využít jeho potenciál. Hlavním cílem naší hospodářské politiky je konkurenceschopnost postavená na inovacích, soběstačnosti v klíčových odvětvích a vyšší přidané hodnotě. Využijeme k tomu investice do vědy a výzkumu, daňové nástroje i cílenou podporu strategických kapacit.

SPD: V případě celních či jiných hospodářských restrikcí ze strany USA bude SPD prosazovat aktivní obranu českých národních zájmů. Budeme usilovat o diverzifikaci zahraničního obchodu, posílení soběstačnosti a podporu domácí výroby, zejména ve strategických sektorech. Důležitým nástrojem je podpora bilaterální spolupráce se zeměmi mimo euroatlantický blok, například se státy střední Evropy ve formátu V4+, ale i východní Asie a BRICS. Naše hlavní cíle hospodářské politiky jsou následující: V oblasti veřejných rozpočtů nastavíme rozpočtovou odpovědnost s cílem nezatěžovat budoucí generace našimi vlastními dluhy. Prosadíme pravidlo, že v období ekonomického růstu mají vznikat vyrovnané, případně přebytkové rozpočty.

Zastavíme zásahy státu a EU do hospodářství a navrhne kroky vedoucí k odstranění dříve přijatých opatření. Stabilizujeme daňovou soustavu a vytvoříme transparentní daňové prostředí pro domácnosti a podnikatele formou ústavního zákona, tak abychom zabránili proměnlivosti a nepředvídatelnosti systému. Sjednotíme daňovou zátěž právnických a fyzických osob. Zajistíme spravedlivé daňové prostředí pro všechny účastníky. Kdo zde podniká a generuje zisk, musí odvádět spravedlivé daně. Provedeme hloubkový audit výdajů státu s jediným cílem: najít nepotřebné výdaje státu a zrušíme nepotřebné úřady a ministerstva.

Piráti: Jak jsme viděli, vyjednávací páka Evropské unie se ukázala v přijaté dohodě USA-Evropa jako velmi slabá. USA ve vyjednávání využily nejen výhrůžky vysokých cel, ale naznačovaly i přesah do bezpečnostní roviny v rámci NATO, která je pro Evropu aktuálně velmi citlivá. Evropa sice odvrátila hrozbu likvidačních cel podpisem „15 % míru“, je to ale podle Pirátů velmi drahá cena, která nás musí nakopnout k reformám vnitřního trhu, ale i evropské obchodní politiky.

Nicméně je zde poměrně široký prostor se situací něco dělat. Můžeme odstranit překážky u nás v Evropě: 27 daňových režimů, roztržštěné kapitálové trhy, rozdílné crowdfundingové licence. Jednotná digitální daňová identita či společná pravidla pro zelené dluhopisy srazí náklady o procenta – a to jsou v součtu miliardy. Je třeba se také dívat na další trhy a přesměrovat náš obbyt tam. Mercosur a EFTA ohlásily vlastní dohodu o volném obchodu. EU mohla být součástí podobného paktu, nebyť několika zemí, které do připravené dohody chtějí další dodatečné ochrany pro své zemědělce.

Vedle toho potřebujeme i silnou evropskou diplomacii. Kontinent potřebuje sdílenou síť obchodních zastoupení, která nabídne infrastrukturu všem evropským firmám – od přístupu k datům až po právní servis. Jeden koordinovaný systém je levnější i efektivnější než 27 fragmentovaných. Chceme dál posilovat evropskou infrastrukturu v cílových zemích, která pomůže přesměrovat export. Ruku v ruce s tím je nutno vyvíjet tlak na efektivitu obchodní diplomacie. Možností se nabízí více, Evropa však musí být akceschopnější.

STAČILO!: Z krátkodobého hlediska je nutno podpořit diverzifikaci exportu, která je prozatím velmi slabá. Zahraniční politika nesmí ohrožovat ekonomické zájmy ČR – tyto dvě politiky je nutno sladit a aktivněji působit v růstových regionech, jako je střední Asie, kde mají české výrobky stále dobré jméno. K dalším opatřením patří také podpora lokální produkce, a to zejména u potravin. Navrhujeme, aby české potraviny směřovaly prioritně do školy, sociálních zařízení nemocnice atd. tímto způsobem chceme vytvořit pevné odbytové sítě a přispět ke stabilizaci produkce. Zrušení či zásadní revize Green Dealu, který neúměrně byrokratický – a hlavně energeticky zatěžuje firmy i domácnosti – je další součástí této politiky. Mezi hlavní cíle hnutí STAČILO! v tomto ohledu patří: mírová politika, spolu se mzdovou konvergencí, je třeba se vymanit z pozice závislé ekonomiky. Chceme využívat nástroje moderní průmyslové politiky, spolu s nápravou tržních deformací (kartely a oligopolní uspořádání), a spravedlivějším daňovým mixem. K tomu chceme hledat také spojence v rámci EU u zemí, které jsou v podobné pozici.

Socdem: Celní válku nelze vyhrát – namísto odvetných sazeb je rozhodující vyjednávací kanál na úrovni EU + ČR, dohoda např. na sektorových nulových kvótách pro průmysly, kde je vzájemná závislost vysoká (automotive, strojírenství, letecké subdodávky). Současně je třeba diverzifikovat export: Národní exportní seznam a rozšířená síť ekonomických diplomatů pomohou českým firmám rychleji získat obbyt v Latinské Americe, jihovýchodní Asii a Africe. Dopady cel stát může změkčit zvýhodněnými úvěry a zárukami Národní rozvojové banky a možností 100 % odpisů modernizačních investic, aby podniky urychleně přesouvaly produkci k vyšší přidané hodnotě. V neposlední řadě je třeba pěstovat domácí trh a posilovat domácí kupní sílu, abychom místo závislosti na exportu zvýšili soběstačnost a míru, ve které domácí firmy slouží českým domácnostem. Strategickým cílem hospodářské politiky je plná zaměstnanost za důstojné mzdy, domácí průmysl s vysokou přidanou hodnotou a udržitelná odolnost vůči externím šokům. To dosáhneme veřejným investičním bankovníctvím, sektorovou a progresivní daňovou reformou financující výzkum a inovace, masivní podporou malých a středních podniků, kontrolou klíčové infrastruktury a programem zaručené práce a rekvalifikací. Evropsky prosadíme „sociální konvergenční semestr“, aby zelená a digitální transformace neprobíhaly na úkor zaměstnanců. Nástroje: cílené pobídky vázané na růst mezd a reinvestice zisku, veřejné zakázky preferující domácí inovace, a koordinovaná energetická, daňová a průmyslová politika v rámci posilované strategické autonomie EU.

Strana zelených: V době globální nejistoty považujeme za nejlepší odpověď na jednostranné kroky světových mocností prohloubení evropské ekonomické a sociální integrace. Česká republika potřebuje silné a stabilní partnerství s demokratickými státy EU a zároveň aktivní hospodářskou politiku, která snižuje naši zranitelnost vůči externím šokům. Chceme méně spoléhat na nízkonákladový exportní model a více podporovat firmy s vyšší přidanou hodnotou – prostřednictvím podpory

výzkumu, vývoje, digitalizace, start-upů a udržitelných technologií. Zasadíme se také o rozvoj lokální ekonomiky: produkce, zpracování i spotřeba by měly probíhat co nejbližší k sobě – to je výhodné ekonomicky, ekologicky i sociálně. Dlouhodobým cílem je ekologická modernizace ekonomiky, která odstraní naši závislost na fosilních palivech a zároveň vytvoří stabilní pracovní místa v nových, perspektivních sektorech. Návrhem, který sdílíme i s našimi partnery z České pirátské strany, je zavedení klimatického bonusu – spravedlivého nástroje, který ochrání nízkopříjmové skupiny při přechodu na nízkoemisní ekonomiku tak, že zajistí přímý návrat peněz z emisních poplatků zpět lidem.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Co se týče formulace hospodářské politiky první části otázky, tak té se věnují pouze SPD, Stačilo, SOCDEM a zelení. (Komentář uveden již u předchozí otázky). Ostatní strany – včetně ANO se zde spíše zabývají pouze otázkami celních dohod mezi EU a USA. I zde se setkáváme jak ze strany politických stran koalice, tak i opozice jen s obecnými deklaracemi, které navíc aktuálním vývojem naprosto ztratily svou relevanci. Ukazuje se totiž, že vývoj jde zcela jiným směrem, než jsou teoretická, učebnicová „výchozí místa“ stran současné koalice, ale i části opozice ubezpečující dokola českého občana – voliče, že „celní válku nelze vyhrát“. Na tomto příkladu je možná nejlépe a „v přímém přenosu“ vidět zásadní problém, který se týká téměř všech českých politických stran – v podstatě jim chybí realistický pohled na současný svět a jeho vývoj – nabízejí poučky a přístupy ze světa který již neexistuje (pokud kdy vůbec existoval). Jisté řešení přináší odpovědi SPD, Stačilo a SZ – ovšem i ty jsou mimo reálný svět a mají sklon svá přání vydávat za skutečnost „za kterou se budou bit“.

Přitom nesporně začíná období obrovských strukturálních změn, které si objektivně vynucují – více než kdy jindy – zásadní posílení zodpovědnosti státu nejen při zmírňování jejich negativních důsledků, ale také při aktivní pozici státu při formulaci těchto změn. To znamená především formulaci pružné hospodářské politiky spočívající v posilování a podpoře pozitivních směrů a potlačování a opouštění trendů a projektů, které budou těmto nutným změnám, a tedy i konkurenceschopnosti bránit.

*EU ovšem tak nějak „mimoděk“ zvolila úplně jiný směr. Jejím základním a nosným směrem nejen hospodářské politiky, ale politiky vůbec je projekt Green Deal (v celém rozsahu na něj navazujících projektů). Byť by formálně i v oblasti hospodářské politiky jednotlivých členských států EU měl platit poměrně silně princip subsidiarity, situace je diametrálně jiná. I tato velmi „specifická“ situace Evropy nemůže negovat to (a když se tak stane, tak dopady budou nedozírné), že **jedním z klíčových úkolů pro novou dobu je budování odolnosti společnosti a ekonomiky, jak vůči vnějším šokům, tak dostatečně silných vnitřních struktur. Zajištění soběstačnosti v potravinách a jasná definice strategických sektorů je v tomto kontextu klíčová. Klíčová je i redefinice, restrukturalizace a posílení finančního krytí systémů sociální ochrany (vč. zdravotní péče) s cílem co nejvíce zmírnit negativní dopady restrukturalizace ekonomiky.***

*Otázkou „na druhou“ pak samozřejmě je, jak se tyto klíčové úkoly shodnou s aktuální politikou EU u zemí našeho typu – které doposud ani zdaleka nenaplnily svůj základní cíl (a úkol) výrazně konvergovat k vyspělým zemím EU. **Mimořádně – jak jsme již uvedli u předchozího komentáře – v návrhu rozpočtového rámce EU na rok 2028–2034 otázka konvergence zemí SVE k nejvyspělejší zemím mezi klíčovými prioritami EU uvedena není!***

Otázka č. 3) Česká ekonomika stagnuje, průmysl klesá, jsou vysoké ceny energií v EU. Jsou ohrožena pracovní místa v této oblasti. Považujete tuto skutečnost za problém? Pokud ano, jaké nástroje chcete použít pro podporu, resp. zachování průmyslu? Jaký je Váš názor na pokračování projektu Green Deal?

ANO: Prioritami hnutí ANO jsou levné energie, dostupné bydlení, boj s daňovými úniky a podvody a zvýšení životní úrovně napříč společností. Státní rozpočet je nástrojem, nikoliv cílem hospodářské politiky a jak jsme opakovaně dokázali, dobře fungující ekonomika, eliminace miliardové korupce, předražených nákupů a daňových úniků je tím nejlepším receptem na zdravé veřejné finance. Co se týče výdajů na obranu, na rozdíl od Fialovy vlády budeme usilovat o skutečné posílení naší armády. Teprve na základě toho bude určen rozpočet na obranu. Naší zásadou je efektivní nakládání s penězi daňových poplatníků, takže černou díru ODS na veřejné peníze v podobě zvrhlé praxe bezhlavého utrácení, předražených nákupů a sporných zakázek pod vlajkou údajného zodpovědného přístupu okamžitě zastavíme.

Hnutí ANO bude společně s frakcí Patriotů prosazovat odklon od zelené ideologie na evropské úrovni a související změnu rozpočtových priorit EU – směrem ke konkurenceschopné a bezpečné Evropě. Projekt Green Deal Měl by být zrušen nebo minimálně zásadně revidován. V současné podobě je zelená politika EU nerealizovatelná. Oslabuje evropskou ekonomiku, zdražuje lidem život, a přitom klimatu v celosvětovém měřítku moc nepomůže. Současné nereálné cíle na úrovni EU je nutné co nejrychleji zrušit. Iniciativa ohledně změn klimatu musí vycházet především z potřeb a technologických možností jednotlivých členských států, a ne fanatických vizí bruselských technokratů.

ODS: Ano, ODS považuje ztrátu konkurenceschopnosti evropského průmyslu a vysoké ceny energií za vážný problém. Proto budeme prosazovat změny v oblasti EU ETS. Nadále budeme podporovat rozvoj jaderné energetiky, efektivních obnovitelných zdrojů a plynových elektráren jako přechodných řešení. Zelená transformace nesmí vést ke ztrátě pracovních míst nebo ohrožení průmyslu. Klíčem je pragmatická a technologicky neutrální cesta bez ideologických přístupů.

KDU-ČSL: Mezi problémy českého průmyslu patří i nedostatek kvalifikovaných pracovních sil – aktivní podpora rekvalifikací a celoživotního vzdělávání ze strany státu může podpořit lépe fungující pracovní trh. K vyrovnání se s transformací průmyslu je třeba vzhledem k provázanosti evropského trhu hledat evropská řešení – budeme prosazovat rozumnější boj proti znečišťování, volnější tlak na plnění cílů dekarbonizace, rozvoj jaderné energetiky, efektivních obnovitelných zdrojů a dalších přechodných řešení. Klíčem k zachování průmyslu je i návrat ke strategickému plánování například v oblasti obranného průmyslu a souvisejících odvětví.

TOP 09: Stát je tu od toho, aby vedle zajištění bezpečnosti občanů pomáhal příchodu investic a vzniku nových pracovních míst vč. těch s vysokou přidanou hodnotou. Úlohou státu, jak ji chápeme, je usnadňovat českým firmám a podnikatelům rozvíjet jejich činnost, a to mimo jiné s ohledem na životní prostředí. Ochranu prostředí a přírody vč. lesů také ve prospěch příštích generací vnímáme jako přirozenou hodnotu konzervativní politiky, která by měla prostupovat napříč obory. V podpoře podnikání a investic máme pořád nevyužité možnosti. Na druhou stranu u nás už dnes dochází díky současné vládě pod vedením koalice SPOLU k rozvoji investic do strategických oblastí vč. výroby léčiv, gigafactory ad. V EU chceme být hlasem reformy a aktivním členem, který využívá všech dostupných možností ve prospěch občanů. Green Deal vnímáme spíše jako určitý rámec, jehož naplňování nesmí být dogmatické, ale musí být proměněno, aby reflektovalo aktuální vývoj a geopolitickou situaci.

Starostové: Současná situace v evropském hospodářském prostoru, s vysokými cenami energií a rostoucí mezinárodní konkurencí, představuje pro český průmysl výzvu, ale také motivaci k nezbytné modernizaci. Naším cílem je překonat tzv. mid-tech past a posunout výrobu na vyšší technologickou úroveň prostřednictvím rozvoje umělé inteligence, biotechnologií, automatizace a digitalizace. Klíčová je transformace automobilového sektoru směrem k elektromobilitě a chytrým technologiím. Chceme výrazně zvýšit investice do vědy a výzkumu, posílit mezinárodní spolupráci skrze síť vědeckých diplomatů a zavést daňové pobídky pro firmy modernizující výrobu či zavádějící ekologické technologie.

Plánujeme zjednodušit administrativu, spustit „Zóny příležitosti“ v hospodářsky slabších regionech a cíleně podpořit malé a střední podniky programy typu SBIR. Green Deal vnímáme jako příležitost – s racionální implementací a úpravami tam, kde by mohl ohrozit naši konkurenceschopnost – tak, abychom zajistili dlouhodobou průmyslovou excelenci, vznik nových pracovních příležitostí a férové podmínky pro všechny.

SPD: Považujeme stagnaci české ekonomiky, pokles průmyslové výroby a ztrátu konkurenceschopnosti za vážný problém. Vysoké ceny energií v EU, které jsou výrazně vyšší než například v USA nebo Asii, ohrožují naši průmyslovou základnu, vedou k propouštění a snižují životní úroveň obyvatel. Tento stav je důsledkem chybných rozhodnutí EU, zejména takzvané zelené dohody (Green Deal), která klade ideologické cíle nad realitu hospodářství.

Za hnutí SPD prosazujeme, že Česká republika musí zůstat v oblasti energetiky plně soběstačnou, tak aby nebyla závislá na importu elektřiny ze zahraničí. Primárním zdrojem výroby elektrické energie by mělo zůstat i do budoucna jádro. Prodloužíme provoz uhelných elektráren, dokud nebudou dostavěny další bloky v jaderných elektrárnách, minimálně do roku 2050.

Hnutí SPD prosazuje tato další následující opatření:

- Obnovení energetické suverenity a bezpečnosti ČR: Odmítáme pokračování Green Dealu v jeho současné podobě a požadujeme obnovení plné kontroly státu nad klíčovými energetickými zdroji, včetně jaderné energie a uhlí, dokud nebude dostupná cenově přijatelná a stabilní alternativa.

- Zrušení emisních povolenek a odstoupení od systému EU ETS: Tyto umělé náklady zvyšují ceny energií a ničí konkurenceschopnost našeho průmyslu.
- Zajištění dlouhodobých kontraktů na levný plyn a další energie mimo diktát Bruselu: Například jednání přímo s producenty, bez ideologických omezení.
- Podpora českých podniků a zaměstnavatelů: Omezení nadměrné byrokracie, zrušení některých přehnaných ekologických regulací a podpora investic do modernizace výroby.
- Odmítnutí dalšího prohlubování centralizace EU: Prosazujeme model suverénních národních států spolupracujících na základě vzájemně výhodných dohod, nikoliv pod diktátem nevolených orgánů EU.
- SPD projekt Green Deal zásadně odmítá v jeho současné podobě. Je to ideologický experiment, který ničí evropský (a tedy i český) průmysl, zvyšuje životní náklady občanů a vede k závislosti na dovozu technologií a energií z mimo-evropských zemí. Tento projekt slouží především zájmům nadnárodních korporací a ekologických fanatiků, nikoliv potřebám běžných občanů.

Piráti: Green Deal určitě potřebuje změny. Je to logické, protože od doby, kdy jej eurolidovci v EU prosadili a Andrej Babiš za ČR schválil, proběhly ve světě dvě globální krize. Na změněné podmínky proto musíme reagovat. Je potřeba také snížení byrokracie například ve výkazech ESG.

V oblasti automotive již EU změny provádí, což je správně. Do budoucna je ale nutné počítat s tím, že cena pořízení i provozu elektromobilů bude nižší než u aut se spalovacími motory. V roce 2035 je tak velmi pravděpodobné, že prodeje elektromobilů budou trhu nových aut dominovat, podobně jako kdysi smartphone vytěsnil z trhu tlačítkové mobily. Nesmíme ale připustit, aby elektromobilitu ovládli Číňané a USA, proto je nutné se připravit s využitím podpory EU a prosadit hybridy a range extendery přinejmenším jako přechodný stupeň, ve kterém máme nyní konkurenční výhodu.

STAČILO!: Green deal, či správněji Black deal, odmítáme a považujeme ho za nebezpečí pro občany i firmy. Vidíme, že model české ekonomiky je za hraničí své životnosti a je nutno ho změnit. Průmysl je třeba zachránit, protože průmyslová páteř má svou velkou cenu – viz aktuální politika USA. I proto usilujeme o nižší ceny energií (energetický mix pro ČR, zestátnění ČEZu), podpora robotizace a automatizace, podpora českých značek a podpora značky ČR – konzistentní image, který prozatím absentuje.

Socdem: Považujeme to za vážný problém a chceme zasáhnout ze tří směrů. Za prvé srazíme náklady na energii: zestátníme ČEZ, vrátíme regulované tarify pro elektřinu z jaderných a obnovitelných zdrojů a současně rozjedeme rychlý rozvoj domácích větrných a solárních parků v akceleračních zónách, komunitní energetiku a akumulaci, aby podniky měly stabilní a předvídatelné ceny. Za druhé podpoříme samotné firmy – veřejná investiční banka jim nabídne levné úvěry a záruky na modernizaci, zavádíme možnost okamžitých stoprocentních odpisů pro robotizaci a digitalizaci, pro exportéry rozšiřujeme ekonomickou diplomacii a pojištění, a dotační či úvěrové programy navážeme na růst mezd i reinvestice zisku v ČR. Za třetí chráníme zaměstnance: zavedeme program zaručené práce, masivní rekvalifikace financované ze strukturálních fondů a silnější role odborů, aby transformace neprobíhala na jejich úkor. Ke Green Dealu přistupujeme pragmaticky: cíl klimatické neutrality zachováváme, ale prosadíme sociální a průmyslová korekční pravidla – společné evropské nákupy energií a surovin, sociální konvergenční semestr s minimálními mzdami, rozumné přechodné období pro energeticky náročné odvětví a uvolnění investičních limitů pro strategické zelené projekty. Smyslem je, aby evropská zelená transformace nestála pracovní místa ani konkurenceschopnost, ale naopak otevřela prostor pro novou, vysoce kvalifikovanou výrobu a služby. Česko je díky vysoké míře diverzifikace v průmyslu v mimořádně příznivé pozici k tomu, aby dokázalo v obrovské míře profitovat ze zvýšené míry investic, kterou si zelená modernizace vyžádá.

Strana zelených: Ano, stagnace české ekonomiky a vysoké ceny energií představují vážný problém. Zelení se s Piráty shodují v tom, že řešením není brzdit Zelenou dohodu, ale uskutečnit ji chytře a především spravedlivě. Zelená dohoda má být nástroj pro modernizaci českého průmyslu, který zvýší jeho energetickou efektivitu, konkurenceschopnost a odolnost vůči budoucím krizím. Průmysl se musí transformovat – snížit spotřebu surovin a energií a přejít na čistší technologie. Podporujeme proto cílené investice do zateplování budov, rozvoje obnovitelných zdrojů, veřejné dopravy, recyklace i výroby komponent pro moderní technologie (např. baterie, kolejová vozidla). Zásadní je pro nás sociální rozměr: změny musí být spravedlivé. Podpoříme proto využití Modernizačního fondu pro malé a střední firmy a zavedení klimatického bonusu, který domácnostem pomůže s rostoucími náklady. Stát musí aktivně investovat i do rekvalifikací a vytvořit rámec, který firmám umožní vytvářet nová pracovní místa s vyšší přidanou hodnotou.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Poněkud ucelenější pohled na směry hospodářské politiky naznačuje ANO, jinak strany současné koalice jsou spíše pasivní a čekají, co přijde. Opoziční strany SPD, SOCDEM a Stačilo přicházejí se zásadním odmítnutím Green Dealu, což je podle našeho názoru naprosto správné, nicméně v dohledné době nerealizovatelné.

Celá řada obecnějších komentářů je spíše uvedena v předchozí části. Každopádně aktuálně největším rizikem – které ovšem strany které odpovídaly na otázky ČMKOS, nemohly vidět – je podle našeho názoru celní dohoda uzavřená 28. 7. mezi USA a Evropskou komisí.

Tato dohoda přináší pro českou ekonomiku (ekonomiku subdodavatelského typu přímo závislou za ekonomice Německa, ekonomiku bez vlastní surovinové základny a ekonomiku s výrazně vychýlenou strukturou produkce ve prospěch Automotive) značná rizika. Nejde přitom pouze o oblast přímých dopadů cel. Ty se podle různých, výrazně předběžných odhadů pohybují, měřeno ztrátou tempa HDP ČR, mezi – 0,2 až – 0,8 % HDP. Prozatím je však komentáři dosti opomíjené cenové riziko spojené s druhou částí celní dohody. To se týká závazku EU (vedle zvýšení nákupu amerických zbraní) výrazně zvýšit nákup amerických energetických surovin, především plynu a ropy. (Nárůst má dosahovat více než desetinásobku současné úrovně během tří let). To bude nesporně znamenat nárůst cen těchto komodit pro konečného – tedy i našeho spotřebitele. Pokud si navíc uvědomíme, že tyto zvýšené ceny se podle současných pravidel stanou východiskem pro již zavedené ETS1 a nově zaváděné ETS2, pak se cenové implikace těchto dohod mohou pro naši zemi stát přímo zničující. Zvláště když si uvědomíme, že vzhledem k dosud nedostatečné konvergenci mezd a platů k vyspělým zemím EU (a jejím propastným rozdílům viz předchozí bod) již dnes platí český zaměstnanec reálně např. za dodávky tepla a teplé vody v rámci již fungujícího systému ETS1 2 x více než zaměstnanec v SRN či Rakousku. V poslední době si tohoto dosud „nezajímavého“ faktu, že platba stejných cen při poloviční kupní síle ve skutečnosti znamená reálně dvojnásobně vyšší výdaje pro obyvatelstvo těchto chudších zemí, začíná konečně kromě odborů všimnout i tisk (zvláště když v celé řadě případů dochází dokonce k tomu, že prodejní ceny některého zboží nejsou dražší nejen z pohledu reálné kupní síly, ale též z hlediska nominálních prodejních cen). Ani to se však nestalo impulsem pro strany současné vládní koalice k využití možností cenové regulace, kterou jim umožňuje platný Zákon o cenách. (Po celou dobu extrémních cenových nárůstů v letech 2022–2023 se strany současné koalice tvářily jakoby tento zákon neexistoval.)

Otázka č. 4) Implementace ETS2 zvýší ceny energií. To dramaticky zvýší životní náklady domácností i náklady podniků. Jak zajistíte, aby tento dopad přechodu na nízkoemisní ekonomiku nebyl zaplacen z kapes zaměstnanců a nejzranitelnějších skupin obyvatel? Jak budete řešit vzniklou energetickou chudobu? Kterým skupinám budete chtít pomoci a jak?

ANO: My jsme absolutně proti zavedení těchto emisních povolenek. Toto ideologické šílenství zdraží život nám všem a zcela zbytečně. Pokud bude hnutí ANO ve vládě, emisní povolenky ETS2 nezavedeme, a to i za cenu soudních sporů s Evropskou komisí.

ODS: Jednoznačně podporujeme odklad zavedení systému ETS2, protože dříve plánované lhůty by ohrozily průmysl i životní úroveň občanů.

KDU-ČSL: Podporujeme realistické kroky, které omezí negativní dopady systému ETS2.

TOP 09: V současné geopolitické situaci považujeme za vhodné usilovat o odložení, příp. zmírnění směrnice.

Starostové: Systém podobný ETS funguje v drtivé většině velkých států (Čína, Indie, USA, Brazílie). Starostové však současný způsob prodeje emisních povolenek nepovažují za ideální a kloníme se k jeho revizi, resp. nahrazením pevnou uhlíkovou daní za tunu CO₂. To je výhodnější jak z hlediska lepší predikce nákladů (díky spekulacím nejsou hnány nárazově ceny povolenek vzhůru), tak i z hlediska administrace.

Zavedení emisních povolenek na dopravu a vytápění nesmí dopadnout na nízkopříjmové domácnosti. V rámci současného systému chceme takové garance, aby cena povolenky nepřekračovala cenu 45 EUR za tunu CO₂. Toho chceme docílit kroky, které k zavedení ETS2 uplatňovala už předchozí vláda Andreje Babiše. Patří mezi ně zřízení Sociálního klimatického fondu, nebo další posílení mechanismů cenové kontroly vč. mechanismu MSR (rezerva tržní stability). Zmíněný fond lidem pomůže

s vyššími náklady na energie, které by mohly negativně dopadnout na domácnosti s nízkými příjmy. Starostové si zakládají na cílené pomoci ohroženým skupinám obyvatel před plošnou podporou, která není efektivní.

V Česku máme aktuálně dvě kategorie obyvatel. První část už mnoho let ceny povolenek hradí ve svých výdajích za teplo, jelikož jsou připojeni např. na centrální zdroje. Ty jsou do systému ETS zapojeny. Druhá skupina lidí využívající menší zdroje zatížena není. Vzniká tak nespravedlnost, kterou má ETS2 ambice narovnat.

SPD: Hnutí SPD trvá na tom, že přechod na nízkoemisní ekonomiku nesmí být na úkor zaměstnanců a sociálně slabých. Proto: Snížíme konečné ceny elektřiny a plynu prostřednictvím nabídkové strany, zrušení poplatků z OZE a také odstoupením od Lispské burzy. Prosadíme regulaci cen energií a zastropování jejich růstu, aby se zabránilo nekontrolovanému zdražování na trhu a ochráníme běžné domácnosti. Podpoříme změny v daňové politice tak, aby se snížilo daňové zatížení zaměstnanců s nižšími příjmy a zvýšila se jejich reálná kupní síla. Zajistíme přísnou kontrolu energetických společností, aby se zamezilo zneužívání situace a zbytečnému navyšování cen. Budeme prosazovat, aby státní instituce a firmy s veřejnou účastí šly příkladem a snižovaly své náklady na energie, což vytvoří tlak i na trh.

Podpoříme programy na zvýšení energetické efektivity v domácnostech prostřednictvím vzdělávání a odborného poradenství, aby lidé věděli, jak efektivně s energií hospodařit. Budeme usilovat o zákonná opatření, která zlepší přístup k nízkoenergetickým technologiím a zajistí, že energetické náročné výrobky budou nahrazovány úspornějšími bez finančních bariér. Prosadíme systém sociálních tarifů a zvýhodněných cen energií pro ty, kteří jsou v největší nouzi, formou zákonných úprav cenových struktur, nikoli formou přímých plateb. Zároveň budeme vyvíjet tlak na Evropskou unii, aby umožnila větší prostor národním státům v implementaci směrnic, tak aby nebyly zatěžovány domácnosti nesmyslnými náklady. Důchodcům a seniorům – prosazujeme zavedení snížené sazby DPH na energie a služby spojené s bydlením, aby si mohli udržet dostupné bydlení. Rodinám s nízkými příjmy a samoživitelům – podpora ve formě daňových úlev a zvýšení nezdanitelných částek, aby jim více peněz zůstalo na pokrytí základních životních nákladů.

Zaměstnancům s nízkými a středními příjmy – chceme zjednodušit a zlepšit daňové slevy a zavést větší progresivitu v daňovém systému, aby nebyli zatěžováni rostoucími náklady. Osobám se zdravotním postižením a chronickými nemocemi – legislativní ochranu v oblasti cen energií a zajištění přístupu k sociálním tarifům. Malým a středním podnikům, zejména v regionech s vysokou nezaměstnaností – budeme podporovat administrativní zjednodušení a odstraňování byrokratických překážek, které jim umožní efektivněji využívat úsporné technologie a snižovat náklady. SPD věří, že tímto způsobem lze přechod na nízkoemisní ekonomiku zvládnout tak, aby nebyla zátěž na bedrech obyčejných lidí, ale naopak byla vytvořena spravedlivá a udržitelná cesta rozvoje, která respektuje sociální jistoty a národní zájmy.

Piráti: Dnešní debata o zpoplatnění emisí pro domácnosti už dávno není o tom, jestli se zavede či nikoliv. Ten vlak už dávno ujel. V Green Dealu to schválili Andrej Babiš, v balíčku Fit for 55 Petr Fiala. Téma nových emisních povolenek (EU ETS 2) je tedy realita, která je daná. Pirátská strana je nicméně připravena jednat v Bruselu o realistických změnách tak, aby sociální dopad zavedení nových emisních povolenek byl na lidi co možná nejmenší. Na evropské úrovni proto prosazujeme cenový koridor, což v praxi znamená jasně danou dolní i horní hranici ceny povolenky. Dá lidem i firmám jistotu, že náklady zůstanou pod kontrolou.

Piráti jako první představili v domácích podmínkách konkrétní plán účinných pojistek proti dopadům EU ETS 2. Zprvu je to energetický kupón, který vrátí ročně 2 250 korun na osobu. To je 9 000 korun pro čtyřčlennou domácnost. A zadrhé daňová brzda – jakmile cena povolenky překročí sociálně únosný limit, vláda okamžitě spustí dočasné snížení spotřebních daní, aby nárůst účtů utlumila. Nedílnou součástí pirátského plánu je i zabránit tomu, aby se peníze z povolenek rozpustily v netransparentní dotační ekonomice, kde si je rozdělí jen několik dotačních miliardářů. Chceme ty peníze vrátit lidem, a hlavně jim zaručit, že případné vysoké ceny povolenek nezruinují jejich rodinné rozpočty.

STAČILO!: Vláda P. Fialy bohužel jménem ČR na tuto zvrácenost kývla. My budeme spolu s dalšími zeměmi hledat cesty, jak tento nesmysl zastavit na úrovni EU. Ukazuje se totiž – aktuálně například v Polsku – že emisní povolenky na vytápění, naftu a benzín budou velký problém ve vícero státech. Pokud se to nepodaří na evropské úrovni, STAČILO! bude důsledně trvat na tom, abychom našli vnitrostátní nástroj, jak toto zdražení života občanům zastavit.

Socdem: V prvé řadě chceme, aby mzdy, platy i důchody výrazně rostly. Pracujícím navíc snížíme daň a všem snížíme náklady na elektřinu po zestátnění ČEZu. Všechny tato opatření by měla více než vyvážit potenciální dopady ETS2, tedy kupní síla zejména chudších domácností a rodin s dětmi by měla výrazně vzrůst. Cílem ETS2 je tlačit na modernizaci a dekarbonizaci a stát má dostatek zdrojů, kterými může pomoci domácnostem i firmám tak, abychom toto období zvládli, a naopak jej vyu-

žili jako příležitost: mnohé české firmy jsou a budou dodavateli technologií, materiálů, produktů a služeb, které jsou k zelené modernizaci potřeba. Jsme přesvědčeni, že jde o obrovskou příležitost pro naši ekonomiku a pokud ji uchopíme za správný konec, budeme díky tomu silnější, nikoliv slabší.

Strana zelených: Přechod na nízkoemisní ekonomiku považujeme za nezbytný pro klimatickou a energetickou bezpečnost, ale zároveň trváme na jeho sociální spravedlnosti. Budeme prosazovat zavedení klimatického bonusu – přímé finanční podpory z výnosů systému obchodování s emisemi pro budovy a dopravu ETS2 pro domácnosti s nízkými a středními příjmy, které jsou růstem cen nejvíce zasaženy. Zároveň požadujeme, aby stát tyto výnosy využíval ke do zlevnění a zlepšení veřejné dopravy, zateplování budov, komunitní energetiky a lokálních obnovitelných zdrojů, které domácnostem umožní snížit svou spotřebu energie a závislost na fosilních palivech. Odmítáme, aby náklady transformace nesli ti nejzranitelnější, zatímco zisky zůstávají fosilním oligarchům. Reforma musí být sociálně citlivá a doprovázená cílenou podporou.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Kromě Strany zelených jsou všechny politické strany pro odklad systému ETS2 (o již fungujícím systému ETS1 výrazně zvyšujícím ceny u dálkově dodávaného tepla a teplé vody se „kupodivu“ nemluví). Z pohledu politických stran a jejich návrhů s poměrně rozumným a propracovaným návrhem přichází SPD. Bohužel tato oblast je (i díky donedávna velmi vstřícné politice ČR) mimo náš přímý vliv a zásadní ovlivnění není bez narušení podstaty našeho současného členství v EU prakticky možné.

Jistou nadějí přináší snahy o regulaci, resp. pevné stanovení stropu na cenu povolenky – je ovšem otázkou, jak situace ve skutečnosti dopadne. Situace totiž není tak jednoduchá a příznivá, jak se nás snaží chlácholit současné vládní strany. Součástí tohoto „chlácholení“ jsou i fakticky velmi nízké dopady ETS2, se kterými se dlouhodobě „ohání“ současná koalice. Ty vycházejí z původních úvah Evropské komise, která předpokládala cenu povolenky 45 euro.⁴

Za prvé – především není jasné, zda vůbec – a na jak dlouho by se mělo ETS2 omezit a co by se pak mělo stát s dnes již fungujícím ETS1.

Za druhé – v návrhu nového rozpočtového rámce EU na roky 2028–2034 navrhuje Evropská komise, aby v rámci rozpočtu mohla EU disponovat vlastními rozpočtovými příjmy plynoucími mimo jiné z obchodování s emisními povolenkami, takže lze jen těžko předpokládat, že by se bez velmi silného nátlaku členských zemí (určitou nadějí dává fakt, že na tuto zásadní změnu je nutná jednomyslnost všech členských zemí) tohoto velmi jistého a bezpečného zdroje vlastních příjmů odřekla.

Za třetí – uzavřená celní dohoda Evropské unie s USA nedává příliš nadějí na pokles cen energií – ba právě naopak. To ve spojení se spuštěním ETS2 a zachováním ETS1 (a prozatím vůbec nevyjasněnou otázkou obchodování a případných limitů na povolenky na současné úrovni) může být zničující (viz předchozí část). Jak totiž ukázaly předběžné aukce povolenek ETS2, kdy jejich ceny dosáhly více než dvojnásobku předpokládané ceny – výrazný zájem o povolenky jako „zajímavý investiční instrument“ trvá a s nejistotou na kapitálových trzích může i růst. Odvozovat od současného mechanismu obchodování s povolenkami konkrétní ceny energií u firem a domácností bude pro českou, a nejen českou ekonomiku zničující.

⁴ Další nezbytná konvergence států SVE se v nejnovějším návrhu rozpočtového rámce Evropské unie na roky 2028–2034 zpracovaném Evropskou komisí mezi evropskými prioritami vůbec nevyskytuje!

Otázka č. 5) Jaký je váš názor na redefinici a posílení sociální ochrany s cílem co nejvíce zmírnit negativní dopady restrukturalizace ekonomiky?

ANO: Vidíme to v posílení sociálně-zdravotního pomezí, a s tím souvisejícím financováním. Nezbytný bude zásah do zákona o sociálních službách s důrazem na větší podporu terénních služeb a využití asistivních technologií v domácí péči. Sociální záchrannou síť posílíme mj. větší otevřeností krajských sítí.

ODS: Prosazujeme adresný, motivační a přehledný systém sociální ochrany. Odmítáme plošné a neefektivní výdaje. Zavedli jsme „superdávku“, která sjednotí pomoc potřebným a zamezí jejímu zneužívání.

KDU-ČSL: Nechceme poskytovat plošné podpory těm, kdo je ve skutečnosti nepotřebují. Proto jsme systém sociální ochrany nejen zjednodušili, ale také zefektivnili a zaměřili na opravdu potřebné — zejména na rodiny s více dětmi, samoživitelky, zdravotně znevýhodněné nebo osoby s nižšími příjmy. Naším cílem je zároveň motivovat tyto skupiny ke zlepšení vlastní situace a podpořit jejich aktivní zapojení na trhu práce. Právě proto jsme zavedli takzvanou „superdávku“, která sjednocuje různé formy pomoci a zároveň zvyšuje motivaci k legální práci.

TOP 09: bez odpovědi

Starostové: Klíčové je pro nás stabilní a předvídatelné financování sociálních služeb – proto prosazujeme víceleté rozpočtové plánování a jasně vymezený podíl výdajů ze státního rozpočtu. Jen tak lze zajistit, aby byl systém dlouhodobě udržitelný a odolný vůči ekonomickým výkyvům.

Podporujeme těsnější propojení zdravotní a sociální péče, rozvoj domácích a komunitních služeb a širší využívání technologií pro zachování soběstačnosti lidí v přirozeném prostředí. Zároveň chceme motivovat k individuálnímu spoření na stáří a cíleně snižovat sociální nerovnosti prostřednictvím chytré daňové politiky – konkrétně převodem základní slevy na poplatníka do daňového bonusu, který lépe podpoří nízkopříjmové pracující.

Jako hnutí s hlubokými kořeny v obcích a menších městech si uvědomujeme, že dopady ekonomických změn nejvíce zasahují strukturálně znevýhodněné a chudší regiony. Proto klademe důraz na zajištění dostupných veřejných služeb – zdravotní a sociální péče, vzdělávání i dopravy – v každém kraji. Chceme posílit roli obcí při plánování sociálních služeb, podporovat místní pracovní příležitosti a investice do komunitní infrastruktury, které pomáhají udržet lidi v regionech a mírnit odliv do velkých měst.

Odmítáme zavádění nadstandardů u zdravotní péče, které by znamenaly znevýhodnění méně majetných pacientů v přístupu k péči. Kvalitní zdravotní péče musí zůstat dostupná všem. Budoucnost systému proto vidíme především v prevenci – podpoře zdravého životního stylu, vzdělávání a rovněž ve spravedlivém zdanění výrobků, které zdraví škodí, jako jsou alkohol nebo slazené nápoje.

SPD: Jsme proti podobě nové tzv. sociální superdávky. Považujeme za nutné zachovat přídavek na dítě jako samostatnou dávku státní sociální podpory. Je nutné zásadním způsobem redefinovat tzv. normativy na bydlení – stanovit je nikoli dle velikosti sídla, kde se nemovitost nachází, ale dle cenových map a v místě obvyklého tržního nájemného. Bude nutné zaměřit se na urychlené vytvoření sítě ambulantních a pobytových zařízení pro seniory v souvislosti s procesem stárnutí populace (včetně vyřešení tzv. sociálně zdravotního pomezí). Redefinovat rozdělení kompetencí mezi stát, kraje a obce v této oblasti, včetně reformy financování – více prostředků na tyto účely pro samosprávy skrze reformu rozpočtového určení daní i skrze přímé platby státu.

Piráti: Sociální ochrana a dostupné zdravotnictví jsou pro nás klíčové, zvláště v době, kdy česká ekonomika prochází zásadními změnami. Proto prosazujeme, aby „ordinace byly rovnoměrně dostupné po celém Česku, aby se k veřejné zdravotní péči dobře dostali všichni občané, včetně té zubní“. Chceme také zjednodušit procesy ve zdravotnictví, urychlit léčbu a diagnostiku díky lepšímu managementu péče, podpořit telemedicínu a zajistit dostupnost léků, například i kurýrními výdejemi na předpis nebo online srovnávací doplatků. Elektronizace zdravotnictví má umožnit lepší sdílení zdravotních záznamů mezi lékaři.

V sociální oblasti považujeme za zásadní, aby financování sociálních služeb bylo stabilní a předvídatelné. Odmítáme návrhy na zrušení státní podpory sociálních služeb, terénní péče a dalších klíčových oblastí, jak to navrhuje ministr Stanjura. Naopak, podporujeme zavedení víceletého financování a plánování sociálních služeb, revizi rozpočtového určení daní a také debatu o zavedení pojištění dlouhodobé péče. Důležité je, aby sociální záchranná síť byla dostatečně silná a pružná, aby dokázala zmírnit dopady ekonomických změn na občany.

STAČILO!: Restrukturalizaci musí řídit stát, stejně tak i sociální ochranu. Zejména podpora bydlení dnes často reálně slouží lichvářům, kteří zneužívají systém. Sociální systémy jako musí být posíleny zejména přes změny daňového mixu – zdaňování nadnárodních firem a boj proti odlivům zisků a dalším praktikám nadnárodních společností.

Socdem: Sociální záchranou sítí nabouranou vysokou inflací a technologickou restrukturalizací ekonomiky přestavíme na předvídatelný, solidárně financovaný „systém trampolín“: zavedeme základní příjem testovaný na majetek, jehož výše lineárně klesá s rostoucími čistými příjmy domácnosti a odpadá tak demotivující „past“ při přechodu do práce; všechny nepojistné dávky (včetně rodičovského, příspěvku na péči či přídatku na dítě) budeme automaticky valorizovat o inflaci a zvýšíme dostupnost sociální práce, aby podpory vždy doprovázel individualizovaný akční plán. Sociální služby stabilizujeme tak, že stát převezme 100 % mzdových nákladů a zruší dnešní dotační loterii; vytvoříme pojištění na dlouhodobou péči (po vzoru Německa), které společně s novou pečovatelskou mzdou a garantovanými personálními standardy zastaví propad kvality i finanční spoluúčasti klientů. Důchodový účet ochráníme 13. důchodem (10 000 Kč ročně), návratem plné valorizace a „prarodičákem“ – odchodem o rok dříve za každé vychované dítě. Ve zdravotnictví posuneme veřejné výdaje k průměru EU (≈ 11 % HDP), snížíme počet pojištěných, posílíme platby státu za nepojištěné a zavedeme DRG pro spravedlivé úhrady; tím odlehčíme systému po přechodu na čtyřdenní týden a vyšší minimální mzdu. Nové příjmy zajistí progresivní daňová reforma a sektorové daně: milionářská daň 0,5 – 1 % z majetku, digitální a bankovní odvod, zvýšení sazby pro nadnárodní korporace a zdanění čtvrté a další nemovitosti, zatímco pracujícím klesne daň z práce o 1000 Kč měsíčně.

Strana zelených: Zelení považují silnou a dostupnou sociální ochranu za klíčový nástroj spravedlivé transformace ekonomiky. Prosazujeme modernizaci sociálního systému směrem k větší univerzálnosti a transparentnosti. Chceme, aby pomoc byla přehledná, snadno dostupná a reagovala na reálné potřeby jednotlivců, nikoli formálně definovaných domácností. Základ financování sociálních systémů musí i nadále tvořit průběžný solidární model. Jeho udržitelnost podpoříme promyšlenou prarodinnou politikou, lepší podporou pečujících osob i dobře řízenou migrační politikou, která reaguje na potřeby trhu práce a zároveň respektuje principy sociální soudržnosti a bezpečnosti. Chceme, aby se nikdo nepropadal do chudoby kvůli ztrátě zaměstnání, nemoci či péči o blízké.

Komentáře a poznámky ČMKOS

U této otázky – bezprostředně související s otázkou 1 došlo k (záměrnému?) nepochopení. Otázka směřuje k otázce globálních dopadů a k tomu, že podle ČMKOS je naším klíčovým úkolem pro novou dobu budování odolnosti společnosti a ekonomiky, jak vůči vnějším šokům, tak dostatečně silných vnitřních struktur.

Zajištění soběstačnosti v potravinách a jasná definice strategických sektorů je podle názoru ČMKOS v tomto kontextu klíčová. Klíčová je i redefinice, restrukturalizace a posílení finančního krytí systémů sociální ochrany (vč. zdravotní péče) s cílem co nejvíce zmírnit negativní dopady restrukturalizace ekonomiky. Otázkou pak samozřejmě je, jak se tyto klíčové úkoly shodnou s aktuální politikou EU u zemí našeho typu – které doposud ani zdaleka nenaplnily svůj základní cíl (a úkol) výrazně konvergovat k vyspělým zemím EU.⁵

Většina stran místo reakce na tento zásadní koncepční problém (snad s výjimkou SOCDEM) představila přehled v zásadě drobných úprav a zlepšení současného systému. I to je samozřejmě důležitá informace ukazující, že česká politická scéna na tyto zásadní posuny světové ekonomiky připravena v podstatě vůbec není. Což jen potvrzuje naše předchozí hodnocení o pasivní úloze a postavení české hospodářské – a odvozeně pak i sociální politiky.

⁵ Připomínáme, že v dokumentu EK Návrh rozpočtového rámce EU na rok 2028–2034 otázka konvergence zemí SVE k nejvyspělejším zemím mezi klíčovými prioritami EU uvedena není!

Otázka č. 6) Máte připravený program zásadní restrukturalizace daňové soustavy spočívající ve spravedlivém a rovnoměrném rozložení daňového břemene na všechny daňové poplatníky?

ANO: Státní rozpočet je nástrojem, nikoliv cílem hospodářské politiky a jak jsme opakovaně dokázali, dobře fungující ekonomika, eliminace miliardové korupce, předražených nákupů a daňových úniků je tím nejlepším receptem na zdravé veřejné finance. Naší zásadou je efektivní nakládání s penězi daňových poplatníků, takže černou díru ODS na veřejné peníze v podobě zvrhlé praxe bezhlavého utrácení, předražených nákupů a sporných zakázek pod vlajkou údajného zodpovědného přístupu okamžitě zastavíme.

ODS: Usilujeme o stabilní a předvídatelné daňové prostředí. Podporujeme modernizaci daňového systému prostřednictvím digitalizace, zavedení jednotného inkasního místa a zjednodušení výpočtu daní. Odmítáme zvyšování daní, místo toho preferujeme úspory na straně státu, efektivní výběr daní a podporu reinvestic zisků.

KDU-ČSL: Ne. Usilujeme o stabilní a předvídatelné daňové prostředí. Podporujeme modernizaci daňového systému prostřednictvím digitalizace, zavedení jednotného hlášení a následně jednotného inkasního místa a zjednodušení výpočtu daní. Přednost před zvyšováním příjmů státu by měly mít úspory na straně státu, potlačování šedé ekonomiky i efektivnější podpora reinvestice zisků. Zároveň nesouhlasíme s konceptem překotného snižování daně z příjmu právnických osob či zvyšováním DPH.

TOP 09: Naše vláda provedla významné kroky ve prospěch konsolidace veřejných financí a důchodovou reformu. V otázce daňových změn považujeme za klíčovou včas zahájenou a moderovanou celospolečenskou diskuzi a předvídatelnost prostředí. Bližší informace budou zveřejněny ve volebním programu SPOLU. Za důležité považujeme především dvě změny ve prospěch odpovědných veřejných financí:

- Prorůstová změna daňového mixu: Změníme daňový mix ve smyslu snížení zdanění práce a vyššího zdanění spotřeby a negativních externalit.
- Podpora obcí: Provedeme změnu daňového systému s cílem vyšší motivace obcí podpořit příchod investorů s vysokou přidanou hodnotou.

Starostové: Ano, usilujeme o férový, motivující a dlouhodobě udržitelný daňový systém, který:

- Snižuje daňové zatížení lidí s nízkými příjmy, například převedením slevy na poplatníka do bonusu.
- Posiluje daňovou progresi, aby lidé s vyššími příjmy odváděli více, což přispívá k větší spravedlnosti.
- Zvyšuje daně z neřestí, jako jsou slazené nápoje nebo alkohol, s cílem zlepšit zdravotní stav populace.

SPD: Ano, hnutí SPD má připravený plán zásadní restrukturalizace daňové soustavy. Naším cílem je spravedlivé a rovnoměrné rozložení daňového břemene, které přestane zvýhodňovat nadnárodní korporace a zatěžovat obyčejné občany a malé podnikatele. Prosazujeme jednoduchý, přehledný a motivační daňový systém, který podpoří domácí ekonomiku, zvýší soběstačnost státu a zajistí důstojný život českým občanům.

Piráti: Žít od výplaty k výplatě nesmí být normou a založit rodinu nesmí být luxus. Místo populistických slibů nabízíme systémové změny, které skutečně pomáhají. Naším cílem je, aby 90 % rodin mělo každý měsíc více peněz v peněžence a mohlo si samo rozhodnout, za co je utratí. Každý si může spočítat vlastní úsporu na nakopnemeto.pirati.cz.

Chceme spravedlivý, efektivní a moderní daňový systém, který rozhybe Česko. Daně nejsou jen o plnění rozpočtu, ale hlavně o tom, jak stimulují ekonomickou aktivitu. Místo škrtů, které dopadnou na rodiny a seniory, chceme férový výběr daní, omezení daňových úniků a konec rozlévání dotací pro oligarchy. Peníze mají zůstat u lidí a poctivých firem, ne mizet v kapsách těch, kteří systém zneužívají.

Potřebujeme změnit daňový mix. Chceme snížit daně z příjmu pro 90 % rodin, zlevnit základní životní potřeby snížením DPH na zdravé potraviny, pleny nebo menstruační pomůcky. Zároveň chceme zajistit, aby i velké firmy a bohatí platili spravedlivé daně a omezit výjimky pro velké hráče.

Zároveň prosazujeme reformu rozpočtového určení daní (RUD), aby obce získaly více peněz, které vzniknou díky podnikání na jejich území. Dnes tvoří příjmy z místního podnikání jen 2 % rozpočtů obcí, zatímco v Polsku je to 30 %. Touto cestou musíme jít i my, pokud chceme budovat moderní a konkurenceschopnou ekonomiku. Obce mají s podporou podnikání náklady, ale většina daňových příjmů odtéká a přerozděluje se jinde. Obce tak dostanou do rozpočtu jen zlomek peněz, které by jim měly zůstat.

STAČILO!: Daňový mix je dnes značně nespravedlivý, protože zatěžuje nejvíce právě zaměstnance a domácnosti s nízkými příjmy skrze vysoké využívání degresivních daní. Proto je nutné řešit patologické jevy, jako například daňové výjimky a optimalizace nadnárodních korporací a bankovního a pojišťovnického sektoru. Je třeba zamezit zneužívání vnitropodnikových přesunů mezi matkami a dcerami zahraničních společností a výrazně rozšířit daňový základ pro firmy. Podporu u nás má také progresivní zdanění – zejména u právnických osob. Jsme toho názoru, že namísto značného zdanění práce je nutné pracovat s majetkovými daněmi.

Socdem: Ano – náš daňový balík odklání zátěž od práce a spotřeby k vysokým ziskům, kapitálu a spekulacím: zvyšujeme slevu na poplatníka o 1 000 Kč měsíčně (u nízkopříjmových se nevyčerpaná část vrací jako bonus) a automaticky ji valorizujeme, zatímco nad trojnásobek průměrné mzdy zavádíme progresivní pásma pro fyzické osoby; příjmy z kapitálu a nájmu daníme stejnou sazbou jako mzdy, firmy přecházejí na progresivní daň z příjmů s vyšší sazbou pro nadprůměrně ziskové korporace a zvláštní sektorovou daň pro banky; zavádíme „milionářskou“ majetkovou daň 0,5 % nad 50 mil. Kč a 1 % nad 100 mil. Kč, progresivní dědickou daň u velkých pozůstalostí a dvousložkovou daň z nemovitostí s vyšším zdaněním prázdných či spekulativních bytů; digitální daň 7 % a zpřísnění převodních cen omezí daňové úniky nadnárodních platforem; znovuzavedené EET a posílení finanční správy zajistí lepší výběr daní.

Strana zelených: Spravedlivou daňovou reformu považujeme za jeden z pilířů moderní ekonomické politiky. Podporujeme rozpočtově neutrální ekologickou daňovou reformu, která sníží zdanění práce, a naopak spravedlivěji zatíží znečišťování a nadměrné čerpání přírodních zdrojů. Zásadními body reformy jsou:

- Zdanění negativních externalit – například emisí CO₂ či těžby surovin,
- Snížení odvodů z nízkopříjmové práce,
- Zachování a rozšíření daňové progresy u příjmu fyzických i právnických osob,
- Zvýšení daně z nemovitosti s ponecháním výnosu obcím,
- Zdanění extrémně vysokých majetků, které dnes často zůstávají mimo přiměřené zdanění.

Usilujeme o daňový systém, který bude nejen ekonomicky efektivní, ale i sociálně a ekologicky spravedlivý.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Společný komentář pro otázky 6 a 7 uveden u otázky č. 7

Otázka č. 7) Máte připravený program boje proti daňovým únikům, práci na černo, lichvě, švarcsystému a dalším negativním jevům v ekonomice?

ANO: Státní rozpočet je nástrojem, nikoliv cílem hospodářské politiky a jak jsme opakovaně dokázali, dobře fungující ekonomika, eliminace miliardové korupce, předražených nákupů a daňových úniků je tím nejlepším receptem na zdravé veřejné finance. Naší zásadou je efektivní nakládání s penězi daňových poplatníků, takže černou díru ODS na veřejné peníze v podobě zvrhlé praxe bezhlavého utrácení, předražených nákupů a sporných zakázek pod vlajkou údajného zodpovědného přístupu okamžitě zastavíme.

ODS: Ano, Důraz klademe na prevenci, zjednodušení pravidel a podporu férového podnikání.

KDU-ČSL: Ano. Chceme důsledně a důrazněji vymáhat pravidla, posílit kontroly a lépe propojit úřady (finanční správa, inspekce práce). Podporujeme moderní digitální nástroje a srozumitelnější legislativu, aby se omezil prostor pro obcházení pravidel. Cílem je ochránit poctivé podnikatele, férové pracovní podmínky a zvýšit důvěru veřejnosti v systém.

TOP 09: viz. odpověď u předchozí otázky

Starostové: Ano, v našem volebním programu přicházíme s konkrétními kroky, které budou vést k omezení daňových úniků a obecně šedé ekonomice:

- Dokončení projektu Jednotného inkasního místa, které zjednoduší správu daní.
- Zavedení dobrovolné e-fakturace od roku 2027, která sníží daňové úniky a administrativní náklady.

- Eliminace šedé ekonomiky prostřednictvím úprav neefektivních legislativních opatření, například v oblasti exekucí a insolvenčí.
- Zvýšení nezabavitelného minima, aby více lidí mohlo vstoupit do insolvence a opustit nelegální trh práce.

SPD: Ano, hnutí SPD prosazuje důsledný boj proti daňovým únikům, práci na černo, lichvě a zneužívání švarcsystému. Chceme odstranit nespravedlivé daňové rozdíly a nastavit rovné podmínky pro všechny. Podporujeme přísnější kontrolu nadnárodních firem a zjednodušení daňového systému tak, aby byl spravedlivý, průhledný a neumožňoval obcházení zákonů na úkor poctivých občanů a podnikatelů.

Piráti: Piráti mají konkrétní návrhy, jak omezit daňové úniky, práci na černo, lichvu a další. Vyšší minimální mzda snižuje prostor pro daňové úniky a zneužívání levné práce. Podporujeme zavedení elektronických účtenek, které zvyšují transparentnost a usnadňují kontrolu.

Práci na černo, zejména v souvislosti se zahraničními pracovníky, vnímáme jako velký problém. Proto chceme posílit kontrolní orgány, aby měly více pravomocí a mohly efektivněji postihovat nelegální zaměstnávání i další negativní jevy v ekonomice. Zároveň chceme, aby se konečně zavedlo jednotné inkasní místo, které zjednoduší odvody daní a pojistného pro zaměstnavatele i zaměstnance a omezí prostor pro obcházení pravidel. Cílem je, aby pravidla platila pro všechny stejně a poctiví zaměstnavatelé nebyli znevýhodněni.

STAČILO! Ano. Hnutí STAČILO! je toho názoru, že problém je zejména na příjmové straně rozpočtu, a to proto, že se nevybírají peníze tam, kde skutečně jsou. Proto jsme připraveni posílit daňovou správu a zaměřit se na daně z příjmů právnických osob. S tím souvisí také eliminace pracovních agentur či nastavení spravedlivého poměru mezi zdaněním zaměstnance a OSVČ.

Socdem: Ano – v programu spojujeme daňovou spravedlnost a potlačení šedé ekonomiky do jednoho balíku: (1) sjednotíme reálné sazby u všech typů příjmů a zavedeme čitelnou progresi (u zaměstnanců až nad trojnásobek průměrné mzdy, u firem vyšší pásmo pro nad-ziskové korporace), současně spustíme „milionářskou“ a sektorové daně, čímž zmizí dnešní propast mezi zdaněním práce a kapitálu; (2) vrátíme EET, digitalizujeme Finanční správu a propojíme její data s bankami a rejstříky, aby se daňové podvody, fiktivní převodní ceny či praní peněz odhalovaly on-line; (3) rozšíříme kompetence a platy kontrolorů (FS, ČOI, Úřad práce, Inspekce práce) a dáme jim povinnost společných namátkových kontrol proti práci na černo, švarcsystému a agenturnímu vykořisťování; (4) zakážeme predátorské úvěry přísným stropem RPSN, jasnou definicí lichvy v trestním zákoníku a povinným licencováním nebankovních poskytovatelů; (5) zavedeme teritorialitu exekutorů + pracovní soudy, aby se nepoctivé pohledávky ani falešné „švarc“ faktury nevyplácely; (6) v EU budeme prosazovat zákaz vnitřních daňových rájů, přiměřenou minimální daň z příjmů právnických osob a společné standardy proti agresivnímu daňovému plánování.

Strana zelených: Podporujeme dobré podnikatelské prostředí a účinné nástroje proti daňovým únikům a neférovým praktikám. Proto navrhuje:

- Zvýšení kapacit a digitalizaci daňové správy a inspekci práce,
- Zavedení účinnějších pravidel proti švarcsystému, zejména v oblasti vysoce příjmových OSVČ,
- Postupné rušení daňových výhod, které znevýhodňují zaměstnance oproti jiným formám výdělků,
- Podporu menších a poctivých podniků – například posílením podpory sociálního a družstevního podnikání,
- Zákaz daňových výhod pro firmy se sídlem v daňových rájích nebo s netransparentní vlastnickou strukturou.

Současně požadujeme rovný přístup k investičním pobídkám – bez nesystémového zvýhodňování velkých firem, a to jen pro projekty s prokazatelně pozitivním sociálním a ekologickým dopadem.

Komentáře a poznámky ČMKOS (k otázkám 6 a 7)

V daňové oblasti je cítit u stran současné kolice jakési „opatrné našlapování“. Jejich odpovědi jsou ve skutečnosti velmi neurčité a opatrné, spíše signalizující, že jsou se současným nastavením daní v podstatě spokojeni.

Velmi neurčitý obraz podává i ANO (i zde se podle našeho názoru uplatňuje snaha „nevystřílet prach před zveřejněním volebního programu, protože v řadě vystoupení lze již dnes slyšet poměrně radikálnější názory). Nicméně nelze pominout, že to byly právě tyto strany, které se zásadním způsobem podílely na (nedefinované, řádně neprojednané a neoponované) zásadní daňové reformě přijaté na sklonku roku 2020 a mlžně nazývané zrušení superhrubé mzdy. Byla to nesporně a prokazatelně právě tato „reforma“

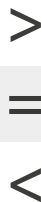
ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

kteřá uvrhla české veřejné finance (především státní rozpočet) do situace vysokých chronických deficitů veřejných financí (především státního rozpočtu).

Propracovanější – i když ne vždy zcela domyšlené návrhy přinášejí opoziční stany – zvláště pak SOCDEM. Strana zelených je jediná, která podporuje dále zelenou tranzici, ostatní od ní ustupují.

Sice lze chápat, že otázka daní (a především pravda o nich) je vždy pro politické strany, a především jejich voliče, otázkou velmi ošemetnou (kdo by také rád platil daně), a to dokonce i pro ty skupiny, pro které daňový systém, resp. přerozdělení vytváří možnost čerpání sociálních transferů či služeb. (Bohužel tato souvislost většiny českého obyvatelstva, a to i obyvatelstva životně závislého na výběru daní uniká).

Nicméně daňová otázka je a bude pro českou ekonomiku a společnost otázkou klíčovou (ať se o ní ve volební kampani bude, či nebude mluvit – zvláště v současné situaci, kdy vedle (další naprosto nutné podpory restrukturalizace české ekonomiky) stojí pro české veřejné finance velmi drahé výzvy. Ty jsou spojené s dalšími etapami Green Dealu a jejich (alespoň částečnou kompenzací), s nesporným výpadkem příjmů z EU, s příslibem ČR na výrazné zvýšení výdajů na obranu a s dalšími výzvami, jejichž rozměr a naléhavost si dnes jen těžko můžeme představit (naprosto nezbytné je posílení systémů sociální ochrany v nejširším slova smyslu, a to nejen z důvodů jejich výrazné devalvace v průběhu inflační vlny (kteřá se, bohužel, může kdykoli opakovat), ale i z důvodu nutnosti zachycení nových výzev – jako je masivní migrace, stárnutí obyvatelstva, výrazný nárůst výdajů ve zdravotnictví či velmi pravděpodobný nástup nových pandemií apod.

Okruh otázek B. – Sociální partnerství, kolektivní vyjednávání, mzdy a platy

Otázka č. 8) Máte připraveny nebo připravujete programy na podporu a posílení sociálního partnerství a kolektivního vyjednávání v souladu s doporučeními evropské směrnice? Pokud ano, jaké?

ANO: Pro hnutí ANO je důležité prohloubení sociálního dialogu a ochrana zaměstnanců. To se mimo jiné projevilo i v rámci změn, které udělala vláda v zákoníku práce a kde jsme přišli s celou řadou pozměňovacích návrhů na ochranu zaměstnanců a jejich mezd. V České republice pokrývají kolektivní smlouvy něco málo přes 35 % zaměstnanců, směrnice hovoří o 80 %. Proto je potřeba ještě zapracovat nejen na dialogu mezi zaměstnavateli a odbory, ale také na výši minimální mzdy. Přijatá transpozice nedosahuje doporučení ani u minimální mzdy ve výši 50 % k průměrné mzdě. Implementace ještě není zdaleka dokončena.

ODS: Podporujeme fungující dialog mezi zaměstnavateli a zaměstnanci v rámci, který je stanoven zákonem. Jsme přesvědčeni, že efektivní kolektivní vyjednávání je přínosem, pokud je založeno na dobrovolné spolupráci obou stran. Usilujeme o stabilní právní prostředí, které umožňuje flexibilní a zároveň spravedlivé pracovní podmínky.

KDU-ČSL: Zastáváme i v rámci koalice SPOLU tradiční pozici podpory dialogu mezi sociálními partnery. Klíčové není jen plnění doporučení směrnice, ale praktické fungování všestranně přijatelného kolektivního vyjednávání. Ideální by bylo, pokud by se dařilo sjednávat co nejvíce kolektivních smluv vyššího stupně.

TOP 09: V aktuálním volebním období byla směrnice transponována do českého právního řádu novelou zákoníku práce. Novelizace zákoníku přinesla celou řadu změn ve prospěch zprůchňování pracovního trhu a zjednodušení podmínek. Pro příští volební období připravujeme řadu dalších opatření, která budou navazovat na volební program, který jako koalice SPOLU zveřejníme.

Starostové: Oblast sociálního partnerství a kolektivního vyjednávání je primárně v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí. V současnosti se tomuto tématu přímo nevěnujeme, protože nepůsobíme na rezortu, který by měl implementaci směrnice EU k posílení kolektivního vyjednávání na starosti. Pokud bychom v budoucnu nesli odpovědnost za tento resort, zasazovali bychom se o kultivované a věcné vztahy mezi zaměstnavateli, zaměstnanci a státem. Odbory vnímáme jako důležitou součást demokratického pracovního prostředí a jsme připraveni vést s nimi otevřený a respektující dialog o spravedlivých pracovních podmínkách.

SPD: Ve všech záležitostech a rozhodování v oblastech, kde je dotčeno postavení, práva a finanční zátěž či zajištění zaměstnavatelů či zaměstnanců bychom rozhodovali až po detailním projednání v tzv. tripartitě (se všemi partnery) a s přihlédnutím ke všem vyjádřeným názorům. Rizika vidíme v možných úskalích, pokud je tripartita formální a stát a zaměstnavatelé ji nerespektují (příp. zde jednají dlouhodobě ve shodě proti stanoviskům odborů a využívají ji jako alibi). Pokud stát nebo zaměstnavatelé zneužijí tripartitu k „uklidnění“ odborů, bez reálného dopadu na politiku, může to být kontraproduktivní.

Piráti: Piráti dlouhodobě podporují posilování sociálního dialogu a férové kolektivní vyjednávání mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. Ve vládě jsme podpořili opatření ke zvyšování minimální mzdy a prosazovali jsme i její automatickou valorizaci, aby bylo navyšování předvídatelné pro všechny strany. To odpovídá doporučením evropské směrnice, která klade důraz na předvídatelnost, otevřenost a možnost domluvy mezi zaměstnavateli a zaměstnanci.

V našem programu se zaměřujeme na vytváření podmínek, které usnadní konstruktivní dohodu mezi zaměstnavateli a odbory. Podporujeme například pravidelný dialog, sdílení informací a včasné zapojení všech stran do vyjednávání o mzdách a pracovních podmínkách. Chceme, aby kolektivní vyjednávání bylo jednodušší, efektivnější a vedlo k dohodám, které budou výhodné pro obě strany.

Zároveň máme plán zvýšit minimální mzdu na 29 tisíc korun do roku 2029 a zavést ve veřejném sektoru odměňování, které bude lépe reagovat na situaci na trhu práce. Chceme, aby se lidem vždycky víc vyplatilo pracovat legálně než načerno. Zároveň chceme, aby i lidé v exekuci nebo insolventi měli důvod snažit se vydělávat víc peněz.

STAČILO!: Ano, podpora sociálního smíru patří mezi priority. Podpora odborové organizovanosti je součástí našeho programu, ale i další nástroje posílení participace zaměstnanců. Právě participaci považujeme za klíčový nástroj, jak provádět mzdovou

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

konvergenci. Podporujeme účast zástupců odborů v dozorčích radách velkých podniků, ale také zaměstnanecké podílnictví i ve formě zaměstnaneckých akcií a také družstevnictví. Všechny tyto formy považujeme za nutné pro 21. století k dosažení důstojné pozice pracujících.

Socdem: Ano, SOCDEM posílí postavení odborů zákonným právem spolurozhodování v dozorčích i správních radách podniků, obnoví daňový odpočet členských příspěvků a navrhne jeho zvýšení, zavede závaznost kolektivních smluv vyššího stupně s povinným rozšířením na všechny firmy v odvětví, vytvoří paritní podnikové rady podle německého modelu, uloží zaměstnavatelům povinnost informovat odbory o klíčových investicích a strategických záměrech a legislativně zakročí proti tzv. žluťáckým odborům.

Strana zelených: Zelení v nadcházejících volbách kandidují jako odbornice a odborníci na kandidátkách Pirátů. Dlouhodobě podporujeme posílení role odborů a kolektivního vyjednávání, které považujeme za klíčový nástroj spravedlivé ekonomiky a ochrany zaměstnanců. V souladu s evropskou směrnicí navrhujeme obnovit daňové zvýhodnění odborového členství formou odpočtu členských příspěvků od základu daně, což Fialova vláda bezdůvodně zrušila. Zasazujeme se také o možnost zřízení zaměstnaneckých rad tam, kde nejsou odbory, a podporujeme inspiraci německým modelem, který chrání zájmy i menších odborových organizací při uzavírání kolektivních smluv. Vítkáme záměr odstranit blokování kolektivních smluv „účelově založenými odbory“, ale požadujeme, aby novela zákoníku práce nebyla zneužívána ke znevýhodnění menšinových odborů. Naším cílem je rovnováha mezi efektivním kolektivním vyjednáváním a respektováním práva zaměstnanců sdružovat se podle své volby. Podporujeme také posílení inspekce práce a její schopnosti chránit zaměstnance v praxi.

Komentáře a poznámky ČMKOS

V podstatě všechny politické strany uvádějí, že podporují sociální dialog a kolektivní vyjednávání, liší se však v tom, jakým způsobem.

Ze strany současné koalice zaznává určitá spokojenost na současnou situaci, která je charakterizována přístupem, kdy podporují „tradiční sociální dialog“. Ve své podstatě nepřicházejí s žádným novým aktivním opatřením.

Ve své odpovědi na tuto otázku ČMKOS strana ANO uvádí nízkou míru pokrytí zaměstnanců kolektivními smlouvami a upozorňuje, že kroky je nutné realizovat i v oblasti minimální mzdy, která nedosahuje 50 % průměrné mzdy.

U ostatních stran lze nalézt některé zajímavé náměty konvenující s přístupem ČMKOS, např. u SOCDEM otázka spolurozhodování nebo u Strany zelených daňové zvýhodňování příspěvků členů odborů. Otázkou ovšem je, zda budou mít tyto strany – nacházející se díky svým menším preferencím spíše na dolním okraji sledovaných politických stran a uskutečnění vůbec možnost je – být alespoň z části – uplatnit.

Otázka č. 9) Jak chcete podpořit zvyšování dovedností zaměstnanců a celoživotní vzdělávání?

ANO: Úřady práce se musí vrátit ke své základní vizi, a to je právě skrze aktivní politiku zaměstnanosti mapovat trh práce, komunikovat se zaměstnavateli a aktivně podporovat celoživotní vzdělávání a zvyšování kvalifikací v souladu s trendy a požadavky trhu práce. Naší vizí je posílit rekvalifikace a kurzy, mít individuální přístup k jednotlivým potřebám zaměstnanců a individuálně nabízet a podporovat zvyšování kompetencí a dovedností s napojením na finanční podporu.

ODS: Chceme, aby zaměstnanci měli možnost se neustále přizpůsobovat měnícímu se trhu práce. Podporujeme rozvoj systémů dalšího vzdělávání ve spolupráci se zaměstnavateli, školami i regiony. Zaměříme se na rozšíření dostupných rekvalifikačních programů, včetně digitálních dovedností.

KDU-ČSL: Koncept vzdělanostní ekonomiky znamená i podporu vzdělávání po celý profesní život, návrat k inženýrské tradici a posílení rekvalifikací v souhrě zaměstnavatelů, škol a samospráv.

TOP 09: Proměňuje se jak demografické složení, tak trh práce. Za důležité považujeme rekvalifikační programy a vytváření specializace a přidané hodnoty. S tím souvisejí také zahraniční investice do specializované výroby u nás. V tomto smyslu se za současné vlády podařila řada pozitivních opatření, na která chceme navázat. Pokud jde o systém celoživotního vzdělávání, chceme rozhodně usnadnit přístup ke vzdělání i v pozdějším věku a vylepšovat současnou praxi.

Starostové: Na rychle se měnící trh práce musíme reagovat silnějším propojením vzdělávání s praxí. Zaměstnavatele chceme zapojit už od tvorby studijních programů – od jejich struktury přes obsah až po odbornou podporu. Velký důraz klademe na rozvoj duálního vzdělávání, tedy propojení školní výuky s praktickou zkušeností přímo ve firmách. Je to cesta, jak lépe připravit studenty na reálný pracovní svět a zároveň jak se ale naučit se učit nové věci a adaptovat se. Zároveň chceme motivovat firmy, aby aktivně podporovaly školy – ať už prostřednictvím stáží, technického vybavení nebo finanční podpory. Zaměstnavatele, kteří se do podpory škol zapojí, pak zvýhodníme například daňově.

Celoživotní vzdělávání budeme stavět na flexibilitě. Zjednodušíme Národní soustavu kvalifikací (NSK) a podpoříme využívání mikrocertifikátů, které lidem umožní skládat si vzdělání z menších modulů podle toho, co zrovna potřebují.

SPD: Hnutí SPD podporuje cílené vzdělávání s přímým propojením na potřeby trhu práce. Budeme motivovat zaměstnavatele k dalšímu vzdělávání pracovníků, především v technických, řemeslných a IT oborech. Odmítáme neefektivní kurzy placené z dotací bez jasného přínosu. Ano. Prosazujeme systém dostupného a praktického celoživotního vzdělávání, který bude řízen podle potřeb české ekonomiky, ne ideologie EU. Podpoříme rekvalifikační programy v regionech, spolupráci s firmami a modernizaci odborného školství. Cílem je zachovat zaměstnatelnost českých občanů v měnícím se světě.

Piráti: Vzhledem k rychlým a zásadním změnám na trhu práce, které přináší mimo jiné i rozvoj umělé inteligence, je jasné, že Česká republika musí být připravena na nové výzvy. Pokud chceme jako země uspět, musíme klást důraz na podporu vzdělávání a rozvoj dovedností napříč celou populací.

Rekvalifikace zůstávají důležitým nástrojem, jak pomoci lidem přizpůsobit se novým požadavkům trhu práce. Nestačí se ale spoléhat jen na ně. Klíčovou roli bude hrát také posílení systému celoživotního vzdělávání, a to nejen pro nezaměstnané, ale i pro zaměstnance, kteří potřebují průběžně rozšiřovat své kompetence.

Podporujeme rozvoj digitálních dovedností, jazykového vzdělávání a měkkých dovedností, jako je schopnost spolupráce, kritické myšlení nebo adaptabilita. Důležité je také propojení škol, firem a státu, aby vzdělávací programy odpovídaly skutečným potřebám trhu.

Zásadní je také motivovat firmy, aby investovaly do vzdělávání svých zaměstnanců, například formou daňových úlev nebo podpory inovativních vzdělávacích projektů. Pokud má Česko obstát v době rychlých technologických změn, musí být vzdělávání prioritou. Jen tak zajistíme, že naši lidé budou mít dovednosti potřebné pro budoucnost.

STAČILO! V první řadě mnohem větším zapojením univerzit. Dále ale také motivací zaměstnanců skrze již zmíněné participativní techniky ve firmách – například zaměstnanecké akcie tak, aby sami měli zájem na zvýšení odbornosti a podíl i na z toho plynoucím prospěchu.

Socdem: Vytvoříme ucelený systém celoživotního vzdělávání, který propojí podniky, odbory a veřejné školy: každá firma, jež bude chtít čerpat investiční pobídku či státní garanci, bude muset předložit závazný plán pravidelného školení zaměstnanců a dodržet minimální mzdové standardy; stát tuto rekvalifikaci podpoří zvýhodněnými úvěry z Národní rozvojové banky a cílenými fondy EU, zatímco střední a vysoké školy získají prostředky na otevření profesních kurzů. Otočíme systém podpor směrem k technologiím s vysokou přidanou hodnotou – 100 % odpisy modernizačních investic a nový průmyslově-výzkumný komplex po vzoru Fraunhoferova institutu zajistí, že vzdělávání poběží přímo na pracovištích; zároveň zavedeme Národní patentový fond a programy pro start-upy, aby talent zůstal doma a mohl růst. Pro živnostníky zpřístupníme družstevní modely a odborné huby, které umožní sdílet know-how i náklady na výuku.

Strana zelených: Klademe důraz na kvalitní celoživotní vzdělávání jako klíčový nástroj sociální i ekonomické stability. Proto je třeba zásadně reformovat systém podpory rekvalifikací a zvyšování kompetencí. Úřady práce musejí být vybaveny jako skutečné agentury změny, kde kvalifikovaní poradci dokážou aktivně směřovat uchazeče o zaměstnání i zaměstnané osoby do rekvalifikačních kurzů, které odpovídají proměnám trhu práce. Tyto kurzy musí být dostupné, dostatečně dlouhé, kvalitní a prakticky využitelné. Podporujeme zavedení individuálních vzdělávacích účtů, které budou naplněny prostředky ze státního rozpočtu, zaměstnavatelů a případně zaměstnanců. Tyto účty by umožnily každému průběžně investovat do svého profesního růstu, jak to navrhuje i směrnice EU. Zásadní je i propojení s potřebami zelené a digitální transformace ekonomiky – stát musí cíleně podporovat právě ty kompetence, které pomáhají společnosti přecházet na nízkouhlíkovou a technologicky vyspělou ekonomiku.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Prakticky všechny politické strany připouštějí, že je nutné klást důraz na dovednosti zaměstnanců ve světle měnícího se trhu práce a demografických změn.

Reakce stran současné koalice je zajímavá, kdy cestu vidí v oblasti dalšího vzdělávání, rekvalifikací, duálním vzdělávání apod., tzn. v podstatě cestou celoživotního vzdělávání, ale v tomto volebním období koncept celoživotního vzdělávání připravený sociálními partnery opakovaně odmítají. Není tedy zřejmé, jak deklarované kroky chtějí naplňovat.

Hnutí ANO zcela správně upozorňuje na skutečnost, že zejména Úřad práce ČR by se měl vrátit ke své klíčové roli tzn. efektivně poskytovat a realizovat nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, mezi něž patří právě zmiňovaná oblast. Současně zdůrazňuje i potřebu individuálního přístupu k jednotlivým potřebám zaměstnanců a nutnosti individuálně nabízet a podporovat zvyšování kompetencí a dovedností včetně napojení na finanční podporu.

U ostatních stran současné opozice nacházíme znovu celou řadu velmi zajímavých námětů, které prosazuje i ČMKOS, např. u SOCDEM systém celoživotního vzdělávání, který propojí podniky, odbory a veřejné školy, u Strany Zelených individuální vzdělávací účty a u Stačilo zapojení Univerzit.

Otázkou ovšem je, zda budou mít tyto strany – možnost je – byť alespoň z části – uplatnit.

Otázka č. 10) – V uplynulém období docházelo k oslabení práv zaměstnanců a snižování jejich životní úrovně. Jaké kroky navrhujete ke srovnání mezd a platů našich zaměstnanců se zaměstnanci v západní Evropě? Jaká opatření navrhujete k posílení práv zaměstnanců?

ANO: Snižování životní úrovně zaměstnanců má příčinu v opatřeních vlády Petra Fialy nejen ve špatné hospodářské politice (nezastropování cen energií, růst cen, vyšší daně lidem i firmám apod.), ale i ve změnách zákoníku práce. A tady musí být nová vláda aktivní, stejně jako ve stabilitě ekonomického a právního prostředí a podpory hospodářského růstu. To se odrazí i na mzdách a platech. Jsem rád, že se nám podařilo odrazit takové nesmysly jako třeba výpověď bez udání důvodu.

ODS: ODS považuje růst mezd primárně za výsledek vyšší produktivity, inovací a investic, nikoliv politických rozhodnutí. Zaměřujeme se na podporu vzdělávání, výzkumu a propojení škol s praxí, abychom zvýšili kvalifikaci pracovní sil a hodnotu práce. Práva zaměstnanců hájíme zejména zjednodušením pracovního práva, podporou zkrácených úvazků, flexibilními formami zaměstnání a posilováním individuální odpovědnosti, čímž zároveň zvyšujeme šanci na zapojení širšího okruhu lidí do pracovního trhu.

KDU-ČSL: Jednoduchou odpovědí na komplexní problém je podpora zvyšování produktivity a hodnoty práce spolu s ochranou měny před příliš vysokou inflací. KDU-ČSL v rámci SPOLU prosazuje vedle výše zmíněných bodů také otevřenost, pružnost a přehlednost pracovního trhu – ten umožní zaměstnancům lépe prodávat schopnosti i posilovat jejich práva a postavení vůči zaměstnavatelům.

TOP 09: Cesta ke srovnání mezd a platů našich zaměstnanců se zaměstnanci v západní Evropě vede přes prosperitu a podporu české ekonomiky a firem. Práva zaměstnanců vnímáme jako vhodně ošetřena současnou legislativou. Chceme však posílit otevřenost, pružnost a přehlednost pracovního trhu a odstranit ilegální zaměstnávání. Podrobnější plán zveřejníme v rámci programu koalice SPOLU.

Starostové: Nesouhlasíme s tvrzením, že by za současné vlády docházelo ke krácení práv zaměstnanců. Naopak usilujeme o jejich posílení a zlepšení životní úrovně pracujících. Usilujeme o snížení zdanění práce u nízkopříjmových skupin – navrhujeme například převedení základní slevy na poplatníka do daňového bonusu, aby pomoc dosáhla i na pracující s nižšími příjmy. Naším cílem je zvýšit čisté mzdy a motivovat k legální práci. Zároveň trváme na tom, že každý, kdo pracuje, má mít důstojný příjem. Proto chceme zajistit, aby se minimální mzda pravidelně valorizovala a zvyšoval se její poměr k průměrné mzdě. Dlouhodobě ale vnímáme, že klíčem ke srovnání mezd se západní Evropou je transformace české ekonomiky směrem k vyšší přidané hodnotě. Podporujeme rozvoj inovací, technologického průmyslu a vědy – konkrétně například budování inovačních hubů, technoparků nebo posílení spolupráce mezi firmami a výzkumnými institucemi. Chceme modernizovat energetiku směrem k decentralizaci a obnovitelným zdrojům, a podporujeme investice do digitalizace, automatizace a nových technologií v prů-

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

myslu. Jen tak vytvoříme konkurenceschopnou a otevřenou ekonomiku, která bude schopna nabídnout kvalitní pracovní místa s odpovídajícím ohodnocením. Pozornost věnujeme i rovnému odměňování a větší podpoře znevýhodněných skupin na trhu práce. Podporujeme aktivní zapojení lidí starších 55 let, rodičů po návratu z rodičovské i osob se zdravotním znevýhodněním.

SPD: Rychlejší tempo zvyšování minimální mzdy tak, aby do roku 2030 činila 50 procent aktuální průměrné mzdy v národním hospodářství a obnova systému tzv. zaručených mezd v privátním zaměstnavatelském sektoru. Tlak na zahraniční korporace, aby reinvestovali část dosud vyváděného zisku do růstu mezd jejich českých zaměstnanců.

Piráti: V posledních letech došlo k oslabení práv zaměstnanců a stagnaci mezd. Piráti proto prosazují konkrétní kroky, které povedou ke srovnání platů s vyspělou Evropou a posílení postavení zaměstnanců.

Zaměřujeme se na spravedlivé odměňování a princip „stejná mzda za stejnou práci na stejném pracovišti“, bez ohledu na pohlaví, věk nebo jiný status. Zároveň je důležité, aby byly zohledněny zkušenosti a přínos jednotlivých zaměstnanců. Chceme větší transparentnost v odměňování a snadnou dostupnost informací o platech. Uvědomujeme si také, že vzhledem k rozdílným životním nákladům existují rozdíly mezi platy v Praze a v menších městech v regionech. Posílíme kontrolní pravomoci inspektorátů práce a zvýšíme sankce za nelegální zaměstnávání. Podporujeme flexibilní formy práce, jako jsou částečné úvazky, práce na dálku a pružná pracovní doba, aby bylo snazší sladit práci s rodinným životem.

Důležitá je pro nás také elektronizace pracovněprávních agend, která zlepší vymahatelnost práv zaměstnanců. Budeme chránit zaměstnance před diskriminací a zneužíváním, včetně silnější ochrany whistleblowerů.

Podporujeme celoživotní vzdělávání a rekvalifikace, aby se zaměstnanci mohli lépe přizpůsobit změnám na trhu práce. Mzdy v Česku musí růst úměrně výkonnosti ekonomiky. Prosazujeme vyšší minimální mzdu, férovější daňový systém a nové principy odměňování ve veřejném sektoru. Daňové úlevy by měly cílit na většinu pracujících rodin, ne na daňové optimalizace nejbohatších.

STAČILO!: Důraz na sociální dialog a sociální smír jako jednu z priorit. Daňová politika, která je spravedlivá vůči zaměstnancům, kteří nesou hlavní břemeno daňového inkasa. Mzdová konvergence musí být podpořena jednak větší participací zaměstnanců, včetně odborové organizovanosti, změnou daňového mixu a tvrdým bojem proti odlivu zisků z ekonomiky. Dále je potřeba přísně regulovat pracovní agentury, které provádějí mzdový dumping a ignorují zákoník práce, jehož dodržování je nutno důsledně vymáhat. Velmi rezervovaně se stavíme k přílivu další pracovní síly ze zahraničí. Jsme toho názoru, že mnohem logičtější, než dovážet pracovní sílu je podporovat automatizaci a robotizaci středních a menších firem.

Socdem: Navrhujeme trojitou strategii: (1) rychlý růst mezd – každý rok zvýšíme minimální mzdu alespoň o 3 000 Kč, až na 31 000 Kč v roce 2028 (to má srovnatelně výkonná Slovinská ekonomika už dnes), ukončíme nesmyslnou praxi s platovými tarify pod minimem, obnovíme zaručené mzdy v soukromé sféře a prosadíme sektorové kolektivní smlouvy s právní závazností pro všechny firmy; (2) posílení pozice zaměstnanců – zkrátíme pracovní dobu na 35 h týdně do 2028, garantujeme pět týdnů dovolené a právo na digitální nedostupnost, zvýšíme příplatky za noční práci na 40 %, zavedeme mzdovou transparentnost (povinné uvádění nabízené mzdy a zveřejňování gender pay gapu), zakážeme doložky o platové mlčenlivosti a posílíme inspekci práce; (3) obnova kolektivní síly – zavedeme daňovou slevu za odborové členství, povinné paritní zastoupení zaměstnanců v dozorčích a správních radách, nárok na placeného odborového funkcionáře na každých 250 pracujících a pracovní soudy pro rychlé a levné řešení sporů. Tak zajistíme, že podíl mezd na přidané hodnotě poroste k evropskému průměru a práva českých zaměstnanců budou odpovídat standardům západní Evropy.

Strana zelených: S Piráty hodláme společně prosazovat posílení postavení zaměstnanců, spravedlivější odměňování a kvalitnější pracovní podmínky. Chceme postupné navyšování minimální mzdy na 60 % mzdy průměrné – tak, jak doporučuje EU a jak už to zvládá např. Polsko. To je klíčový krok k narovnání platových rozdílů mezi českými a západoevropskými pracovníky. Podporujeme také tzv. flexicurity po vzoru Dánska – tedy model, který umožňuje pružnost trhu práce, ale s vysokou mírou jistoty a podpory pro zaměstnance. Lidé musí mít přístup ke kvalitnímu poradenství, rekvalifikacím a dostatečnému sociálnímu zabezpečení, aby změna zaměstnání nebyla hrozbou, ale možností. Odmítáme snižování ochrany zaměstnanců, včetně návrhů na výpověď bez udání důvodu. Naopak chceme posílit možnosti zaměstnanců spolurozhodovat o podmínkách na pracovišti, a to podporou odborů, zaměstnaneckých rad i participativních forem podnikání.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Zásadní otázkou v této oblasti – kterou ČMKOS několikrát zdůraznila – je vytvoření zásadní strategie podpory ekonomického růstu České ekonomiky. ČMKOS proto již na začátku září, a poté znovu v listopadu minulého roku vyzvala vládu ke zpracování aktivních opatření hospodářské politiky na podporu ekonomického růstu – který měl být doprovodným dokumentem k návrhu státního rozpočtu. Podle představy ČMKOS měla být součástí tohoto dokumentu také dohoda vlády, zaměstnavatelů a odborů na pokračováním růstu reálných mezd (a platů) jako zásadního stabilizátoru domácí koupěschopné poptávky v situaci, kdy pokles vnější poptávky bude zjevně utlumovat ekonomický růst. Zájem o vypracování realistické konvergenční hospodářské strategie České republiky jako vodítka pro její praktickou hospodářskou politiku, a především ekonomickou konvergenci ze strany ČMKOS nadále trvá a měl by dle jejího názoru být i ze strany vlády (ať ji již bude tvořit jakékoli politické uskupení).

Otázka č. 11) – Veřejný sektor je dlouhodobě podfinancovaný a nekonkurenceschopný. Jak zajistíte důstojné a konkurenceschopné platy a pracovní podmínky zaměstnanců ve veřejném sektoru, včetně bezpečnostních složek?

ANO: Zaměstnanci veřejného sektoru a příslušníci bezpečnostních sborů mají klíčovou roli při zajišťování chodu státu, bezpečnosti, zdravotní péče, vzdělávání i dalších základních služeb. Jsme přesvědčeni, že bez stabilního a atraktivního mzdového prostředí se bude kvalita těchto služeb dále zhoršovat. Proto navrhuje kombinaci opatření: cílené navýšení rozpočtových prostředků pro podhodnocené složky veřejného sektoru. Chceme zvýšit nástupní platy policistů, hasičů, vojáků, celníků, vězeňské služby a dalších klíčových profesí, jako jsou učitelé nebo zdravotní sestry. Také zavedeme motivační náborové a stabilizační příspěvky zejména u příslušníků bezpečnostních sborů a sjednocení jejich odměňování a snížení provozní a administrativní zátěže státu, která uvolní prostor pro růst platů.

ODS: Budeme usilovat o efektivní a profesionální veřejnou správu. Chceme odměňovat výkon, kvalifikaci a zodpovědnost. Budeme podporovat kariérní rozvoj. Digitalizace a snižování byrokracie reálně ušetří prostředky, které obratem využijeme pro zlepšení podmínek státních zaměstnanců. U bezpečnostních složek podporujeme modernizaci techniky a zvýšení atraktivity služebních míst.

KDU-ČSL: Podporujeme vše, co pomůže efektivní a profesionální veřejné správě – ačkoliv bude obtížné plně dorovnávat možnosti soukromého sektoru – výměnou za stabilitu a jistotu kariéry. Jak jsme již ukázali v tomto volebním období, tak digitalizací a snižováním zbytečné administrativy lze reálně ušetřit prostředky, jež lze využít pro vyšší ocenění státních zaměstnanců. U specifického sektoru bezpečnostních složek (včetně ozbrojených sil) bude platit závazek zvyšování výdajů na účelnou a efektivní bezpečnost – jeho součástí bude i zvyšování příjmů v této službě.

TOP 09: Platy a podmínky státních zaměstnanců a příslušníků bezpečnostních sborů se postupně zlepšují, na příklad nyní dochází k výraznému navýšení platů vojáků. Tento trend musí pokračovat, avšak v souvislosti se zvyšováním efektivity státu v zájmu udržitelných financí a odstraňování byrokracie.

Starostové: Souhlasíme, že veřejný sektor nemůže v současné době co do platových podmínek a benefitů konkurovat soukromému sektoru. Data nás na tento problém upozorňují dlouhodobě a je nutné jej řešit systematicky. Naší prioritou je proto zajistit stabilitu financování tak, aby platové ohodnocení nebylo závislé na krátkodobých politických dohodách a rozpočtových omezeních. Investice do spokojených a motivovaných zaměstnanců státu považujeme za klíčové pro zajištění kvalitních veřejných služeb i bezpečnosti státu.

Z tohoto důvodu prosazujeme revizi platových tabulek podle náročnosti, odpovědnosti a společenské důležitosti vykonávané práce. Revizí musí projít i agenda státu, která je v některých případech nadbytečná a zbytečně zatěžující ty procesy, které mohou být zjednodušeny. Zaměstnancům chceme nabídnout nejen důstojné platy, zajímavou náplň práce, ale i nefinanční benefity běžné v soukromém sektoru, a kariérní řád s jasně vymezenými možnostmi zvyšování odbornosti a profesního rozvoje. Zaměstnancům státu chceme nabídnout důstojné a konkurenceschopné podmínky – ať už jde o úředníky, pedagogy, zdravotníky nebo příslušníky bezpečnostních sborů. Klíčem je stabilní víceleté financování, efektivní personální řízení a snížení administrativní zátěže, která dnes demotivuje a brzdí výkon služeb, na nichž závisí bezpečnost a kvalita života v celé zemi.

SPD: Podrobíme revizi a reformě systém odměňování státních zaměstnanců – ve služebním poměru i mimo něj, včetně odměňování příslušníků všech bezpečnostních sborů a ozbrojených sil. Dorovnáme jejich tarifní platy všude tam, kde jejich reálná úroveň za dobu Fialovy vlády klesla, resp. v těch odvětvích a profesích, kde byly několik let zmrazeny. Zaměříme se na nej-
hůře placené státní zaměstnance – nepedagogičtí pracovníci, sociální pracovníci apod. Zajistíme, aby ani nejnížší tabulkové platy ve veřejném sektoru nebyly nižší než aktuální minimální mzda. Pro příslušníky bezpečnostních sborů, ozbrojených sil a zaměstnance v nedostatkových profesích v klíčových veřejných službách nezbytných pro chod státu (zdravotnictví, školství a další) zavedeme náborové příspěvky a speciální mimoplatové benefity – zajištění levného nájemního bydlení, delší dovolené, rekreační a lázeňská péče, vzdělávání, bezplatná předškolní péče o jejich děti apod.

Piráti: Platy ve státním sektoru jsou samostatná kapitola. Systém platových tarifů brzdí možnosti nabídnout konkurenceschopnou odměnu odborníkům, které stát potřebuje v mnoha oblastech (právní, ekonomické, IT, řízení obecně). Bylo by tedy třeba nově definovat obdobu klíčových míst, zároveň s tím ale stanovit podmínky kontroly kvality a “dodané práce”.

Vítáme, že v tomto období došlo ke snížení počtu tabulkových tarifů, nicméně tento ve světě unikátní systém by si zasloužil přehodnocení a narovnání se stavem v soukromém sektoru. Vidíme tu i souvislost s nedostatečnou výší minimální mzdy a nutností dorovnávání tarifů skrze zaručenou mzdu. Ta by neměla být vůbec potřeba!

Platy ve státním sektoru jsou samostatná kapitola. Systém platových tarifů brzdí možnosti nabídnout konkurenceschopnou odměnu odborníkům, které stát potřebuje v mnoha oblastech (právní, ekonomické, IT, řízení obecně). Bylo by tedy třeba nově definovat obdobu klíčových míst, zároveň s tím ale stanovit podmínky kontroly kvality a “dodané práce”.

Vítáme, že v tomto období došlo ke snížení počtu tabulkových tarifů, nicméně tento ve světě unikátní systém by si zasloužil přehodnocení a narovnání se stavem v soukromém sektoru. Vidíme tu i souvislost s nedostatečnou výší minimální mzdy a nutností dorovnávání tarifů skrze zaručenou mzdu. Ta by neměla být vůbec potřeba!

STAČILO!: Provedeme výdajový audit, který by měl odhalit zbytečné, duplikované výdaje mezi resorty. Dále pak plánujeme významné změny v oblasti daňového mixu – zejména u korporátních daní a zamezení odlivů zisků. Kvalitní veřejná správa je klíčem k moderní ekonomice 21. století.

Socdem: Pracovat pro veřejnost ve veřejném sektoru je velká zodpovědnost, která musí být náležitě odměněna, abychom na tyto pozice lákali ty nejlepší z nás. Proto (1) sjednotíme a zvýšíme tarifní tabulky tak, aby žádný plat nezačínal pod minimální mzdou (31 tisíc v roce 2028) a automaticky se valorizoval o inflaci + růst průměrné mzdy, (2) u kritických profesí – sociální služby, zdravotnictví, školství, bezpečnostní sbory – přidáme garantované roční navýšení alespoň o 10 %, dokud jejich příjem nedosáhne srovnatelné úrovně s privátem a EU průměrem, (3) prosadíme jeden zákon o odměňování pro všechny organizace čerpající veřejné pojištění či rozpočty, aby se přestalo soutěžit platem, (4) zavedeme pět týdnů dovolené, právo na digitální nedostupnost a plné příplatky za směnnost a riziko, čímž zatraktivíme služby státu i uniformované sbory, (5) zvýšíme náborové příspěvky a upravíme systém výsluh tak, aby zkušené policisty či hasiče motivoval k delší službě, a (6) vytvoříme tříletý rozpočtový rámec pro provoz a investice veřejných institucí, financovaný z progresivní daňové reformy a sektorových odvodů, aby mzdy i pracovní podmínky byly dlouhodobě předvídatelné a konkurenceschopné.

Strana zelených: Prosazujeme stabilní a důstojné pracovní podmínky ve veřejné sféře, protože kvalitní stát nemůže fungovat bez kvalitních lidí. Zásadní je podle nás zvýšit základní tarifní platy především u začínajících zaměstnanců ve veřejné sféře, kteří jsou dnes často nedůstojně ohodnoceni, a to včetně pedagogů, zdravotníků či úředníků. Prosazujeme rovněž transparentní a předvídatelné navyšování platů napříč veřejnými službami včetně bezpečnostních sborů. Odmítáme snižování kapacit a kvality veřejného sektoru. Namísto škrtů podporujeme investice do zlepšování pracovních podmínek, odborného rozvoje i digitalizace veřejné správy, aby mohla efektivněji a dostupněji sloužit občanům.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Při hodnocení mzdového vývoje v letošním roce i v dalších letech je pro ČMKOS zásadní hodnota kumulovaného propadu reálných mezd proti roku 2021. Obrovský nárůst inflace v letech 2022 až 2003 nelze pominout jako něco, co už je „vzdáleno a bylo překonáno“. Nic nebylo překonáno, i když se inflace (tedy růst cen) snížila. Spotřebitelské ceny stále rostou a růst budou i v dalších letech.

Za roky 2022–2024 narostly spotřebitelské ceny o 30,5 %! Růst spotřebitelských cen pokračuje i v letošním roce. Za tyto ceny – celé ceny se nakupuje v obchodech zboží a platí služby – ne za jejich roční přírůstek (inflaci). V prvním čtvrtletí roku 2025 dosáhl růst spotřebitelských cen hodnoty 2,6 % a byl tak dokonce vyšší než v minulém roce (2,4 % celoročně)!

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

Tento vývoj signalizuje, že za poslední čtyři roky – za poslední čtyři roky Fialovy vlády – se spotřebitelské ceny zvýší o více než třetinu (podle odhadu na základě I. čtvrtletí o 34 %!).

Růst průměrné nominální mzdy v I. čtvrtletí letošního roku dosáhl hodnoty 6,7 %, to znamená že růst reálných mezd dosáhl hodnoty 4 %. Jde o obdobný nárůst reálné mzdy jako v minulém roce – tehdy dosáhl růst hodnoty 4,2 %. To dává určitou naději na další výraznější snížení kumulovaného poklesu reálných mezd z let 2022–2023.

Nicméně, i kdyby se obdobný meziroční nárůst reálných mezd zopakoval i v příštích třech čtvrtletích, znamenalo by to, že oproti roku 2021 je čistá reálná mzda stále nižší o cca 5,1 %.

Při pokračování takového vývoje bychom vyrovnali propad reálných mezd z let 2022–2023 (čili na úroveň reálné mzdy dosažené v roce 2021 bychom se dostali zhruba v prvním čtvrtletí roku 2027. Aktuálně se nacházíme v úrovni reálné mzdy někde okolo poloviny roku 2019.⁶

V této souvislosti nelze nepřipomenout sliby vládní strany, že letos údajně dojde k vyrovnání propadu reálných mezd z inflačních let 2022–2023!

⁶ Vedle vlivu inflace byl v poklesu reálných mezd zohledněn i dopad tzv. konsolidačního balíčku současné vládní kolice. Ten odhadujeme souhrnně minimálně na – 1 % (z toho 0,6 % nově zavedené povinné platby zaměstnanců na nemocenské pojištění a 0,4 % omezení sociálních benefitů hrazených zaměstnancům zaměstnavateli).

Okruh otázek C – Důchody

Otázka č. 12) Podpoříte snížení věkové hranice odchodu do důchodu na 65 let?

ANO: Jsme rozhodně pro zastropování věku odchodu do důchodu na 65 letech a aktivní podpoře všech, kteří chtějí dobrovolně pracovat i v seniorském věku. Zvyšovat věk odchodu do důchodu nedává v naší nejprůmyslovější ekonomice v EU smysl.

ODS: ODS považuje za nutné udržet důchodový systém dlouhodobě finančně stabilní. Snížení věku odchodu do důchodu by v současné demografické a fiskální situaci ohrozilo stabilitu veřejných financí a důchody všech. Podporujeme motivaci k delší pracovní aktivitě a flexibilní formy odchodu do penze dle individuálních potřeb. Jsme připraveni hledat spravedlivé výjimky pro náročné profese, ale odmítáme plošné zkracování pracovního života.

KDU-ČSL: Snížení věku odchodu do důchodu by v současné demografické a fiskální situaci ohrozilo stabilitu veřejných financí a důchody všech, tedy i příštích generací. Byl by to krok proti zájmu celé společnosti a snaze o zodpovědný rozpočet s prostorem pro další nezbytné sociální, zdravotní a jiné výdaje včetně investic. Prosazená stabilizační reforma byla maximem politického a společenského kompromisu, a její otevření by šlo proti demografické realitě. Zároveň jsme rádi, že jako KDU-ČSL jsme do reformy prosadili řadu sociálně citlivých opatření, ať už pro rodiny nebo zaměstnance. KDU-ČSL podporuje motivaci k delší pracovní aktivitě a flexibilní formy odchodu do penze dle individuálních potřeb.

TOP 09: Ne. Pokud chceme spravedlivý a udržitelný důchodový systém, tak to není možné.

Starostové: Postupné zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu, které bylo prosazeno v rámci úpravy důchodového systému, více odpovídá očekávanému demografickému vývoji, a to včetně trendu vyššího věku dožití ve zdraví a zároveň budoucí ekonomické realitě. Nepodporujeme její snižování, protože by to ohrozilo stabilitu celého důchodového systému. Naš přístup akcentuje mezigenerační solidaritu – tedy potřebu nastavit důstojné důchody nejen pro dnešní seniory, ale i pro budoucí generace. Chceme systém, který bude spravedlivý, motivující a dlouhodobě finančně odpovědný. Zároveň se program Starostů významně zaměřuje na prevenci a zdravý životní styl, který má ambici zvýšit věk dožití ve zdraví na úroveň např. Skandinávie.

SPD: Ano, samozřejmě. Od samého počátku vyjednávání o tzv. vládní důchodové reformě říkáme jasně, že věková hranice 65 let je pro nás nepřekročitelným maximem (stropem) pro odchod do řádného plného starobního důchodu. Zvažujeme i její snížení pro ženy, které vychovaly 3 a více dětí a splnily povinnou dobu účasti na důchodovém pojištění a pro občany, kteří odpracovali 45 let – 45 let odváděli důchodové pojištění ze zaměstnání nebo z živnostenského podnikání.

Piráti: Věková hranice odchodu do důchodu je vždy otázkou rovnováhy mezi udržitelným financováním a životní úrovní seniorů. Stát má v zásadě jen dvě možnosti: buď posunout věk odchodu do důchodu, nebo snížit státní důchod. Proto je klíčové, aby lidé měli možnost ovlivnit svůj odchod do důchodu podle svých možností a preferencí, například postupným odchodem nebo využitím předdůchodu.

Právě proto prosazujeme reformu penzijních fondů, která sníží poplatky, otevře fondům cestu k investicím do akcií a inovativních firem a umožní lidem reálně zhodnotit své peníze. Inspirujeme se úspěšnými modely ze Švédska, kde díky chytrému investování mají lidé možnost odejít do penze dřív, třeba formou předdůchodu – a to bez ohledu na to, jak se zrovna vyvíjí státní rozpočet.

Věříme, že když budou fondy konečně fungovat efektivně, lidé získají větší jistotu a flexibilitu. A hlavně – spoření na stáří se jim konečně začne vyplácet.

STAČILO!: Ano, 65 let by měl být nepřekročitelný strop. Navíc chceme jako hnutí STAČILO! věk odchodu do důchodu navázat na věk dožití člověka ve zdraví, což je aktuálně 63-64 let.

Socdem: To bude jedna z prvních věcí, které bychom prosadili. I 65 je ale moc: chceme umožnit zejména ženám dřívější odchod za každé vychované dítě, stejně tak náročným profesím včetně nočních provozů. Budeme hledat cesty, jak věk odchodu dále snižovat: kdo se cítí zdravý a silný, ať pracuje samozřejmě bez omezení, ale s rostoucí produktivitou práce by měl být důchod stále dřívější, nikoliv pozdější.

Strana zelených: Podporujeme udržení věkové hranice pro odchod do důchodu na úrovni 65 let. Považujeme za důležité, aby stát lidem nabídl možnost důstojného důchodu bez nátlaku na prodlužování pracovní aktivity nad únosnou mez, zejména u těch, kteří vykonávají fyzicky nebo psychicky náročnou práci. Zároveň prosazujeme reformu důchodového systému, která bude sociálně spravedlivá, předvídatelná a odolná vůči demografickému vývoji – včetně zavedení základního důchodu dopl-

něného zásluhovou složkou. Tento přístup zaručí bezpečné stáří všem, bez ohledu na výši příjmu v průběhu života. Současně rozvíjíme myšlenku, že by stát lidem kolem 60 let transparentně a srozumitelně spočítal předpokládaný důchod a dal jim na výběr – zda zůstat v práci, nebo odejít dříve s odpovídající penzí. Tento přístup zvyšuje svobodu rozhodování, motivaci a důvěru ve státní důchodový systém.

Komentáře a poznámky ČMKOS

V této otázce dochází k zásadnímu diametrálně odlišnému pohledu na zastropování věku odchodu do důchodu na hranici 65 let. Všechny strany vládní koalice v podstatě deklarují, že snížení hranice odchodu do důchodu na 65 let, nebo její zastropování v podstatě nepodporují, přičemž argumentují tím, že dochází ke stárnutí populace, finanční neudržitelnosti systému nebo podporou zdravého životního stylu.

Hnutí ANO a ostatní strany opozice deklarují, že jsou jednoznačně pro zastropování věku odchodu do důchodu na 65 let, současně některé strany zmiňují potřebu řešení dalších otázek, např. navázat věk odchodu do důchodu na věk dožití nebo dřívější odchod do důchodu pro ženy apod.

Otázka č. 13) Jaký je váš postoj k předčasnému odchodu do důchodu bez krácení jeho výše u náročných profesí?

ANO: Stejný jako jsme ho dávali k Ústavnímu soudu. Doted' se tápe v tom, proč byly vybrány 4 rizika, proč se to dotkne jen úzké skupiny pracujících, proč nebyl dán větší důraz na dožití ve zdraví. Byli jsme kritiky u předčasného odchodu do důchodu i kvůli dvojí penalizaci a retroaktivitě. Rozhodně se k tomu musíme vrátit.

ODS: Uznáváme, že některé profese představují dlouhodobou fyzickou nebo psychickou zátěž. Jsme připraveni diskutovat o možnostech předčasného odchodu u vybraných profesí, za jasně definovaných a spravedlivých pravidel. Součástí řešení musí být posílení individuálního spoření a motivace k dobrovolnému zajištění. Zachování udržitelnosti důchodového systému považujeme za klíčové.

KDU-ČSL: Zasadili jsme se o spravedlivé výjimky pro náročné profese. Součástí řešení je i posilování individuálního spoření a povinné příspěvky zaměstnavatelů. Důležité je, aby stav odpovídal nezávislým zdravotnickým a hygienickým odborným posouzením. Chceme i nadále motivovat zaměstnavatele, ať vytváří co nejlepší podmínky pro své zaměstnance.

TOP 09: Aktuální úprava v rámci důchodové reformy je vyhovující a pamatuje pomocí povinného příspěvku na produkty spoření na stáří pro rizikové profese i na pracovníky v náročných profesích. Podařilo se tedy nalézt jiné funkční řešení.

Starostové: Naším cílem je zajistit spravedlivé podmínky pro zaměstnance v náročných profesích. Pro ty, kteří pracují ve 4. kategorii rizikových prací, byl zaveden předčasný důchod. Abychom nezapomněli na pracovníky ve 3. kategorii, prosadili jsme povinný příspěvek zaměstnavatelů na jejich penzijní spoření. Tento příspěvek umožní těmto zaměstnancům odejít do předdůchodu bez trvalého snížení důchodu, což je spravedlivé vůči jejich náročné práci, a zároveň to pomáhá udržet stabilitu důchodového systému.

SPD: Dlouhodobě říkáme a navrhuje, že zaměstnanci v rizikových kategoriích IV. a III. (všechny rizikové faktory) mají jít do řádného nekráceného starobního důchodu až o 5 let dříve, než je zákonná věková hranice pro vznik nároku na starobní důchod. Tedy tito zaměstnanci by mohli jít do řádného důchodu při odpracování stanoveného počtu směn v náročných provozech nejdříve v 60 letech – a pak při nižším počtu odpracovaných směn postupně v 60 až 64 letech.

Piráti: Za Piráty jsme podpořili dřívější odchod do důchodu pro náročné profese. Zastávali jsme nicméně původní návrh, který nebyl osekán jen na část pracovníků pracujících ve III. rizikové skupině. Náš postoj trvá.

STAČILO! Hnutí STAČILO! podporuje předčasné odchody do důchodu bez finančního postihu pro pracovníky v náročných profesích. Jsme toho názoru, že je k tomu nutno vytvořit fond, do něhož bude zaměstnavatel platit příspěvky za tyto pracovníky.

Socdem: Určitě toto podpoříme, viz předchozí odpověď.

Strana zelených: Považujeme za naprosto legitimní, aby lidé pracující v náročných nebo zdraví poškozujících profesích měli možnost odejít do důchodu dříve a bez krácení důchodu. Současné nastavení je příliš nepružné a mnohdy nespravedlivé. Podporujeme zavedení spravedlivě nastavené kategorizace profesí na základě reálných zdravotních a fyzických dopadů konkrétní

práce. V tomto směru budeme prosazovat spolupráci se sociálními partnery a odborníky z oblasti medicíny práce, abychom zajistili spravedlivý přístup a důstojné stáří pro všechny, jejichž pracovní život byl náročný nad rámec běžného standardu.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Reakce stran současné koalice je taková, že částečně připouštějí, že existují profese, jež charakterem své činnosti jsou náročné, nicméně jsou spokojeni s tím, jak je systém nyní nastaven, nebo obecně hovoří o potřebě diskutovat o možnostech předčasného odchodu u vybraných profesí, za jasně definovaných a spravedlivých pravidel.

Hnutí ANO jednoznačně deklaruje potřebu vrátit se k této oblasti, s tím, že současnou úpravu rozporovali již v rámci podané Ústavní stížnosti.

U ostatních stran současná opozice zaznívá, že podporují předčasný odchod do důchodu bez jeho krácení, s tím, že SPD navrhuje odchod až o 5 let dříve a hnutí Stačilo hovoří o zřízení fondu, do kterého by zaměstnavatelé přispívali.

Otázkou znovu ovšem je, zda budou mít tyto strany – možnost tyto své kroky – byť alespoň z části – uplatnit.

Otázka č. 14) Jakým způsobem navrhujete řešit zabezpečení důstojných příjmů důchodců?

ANO: Vážíme si těch, kteří celý život pracovali a nyní nejen, že chtějí, ale i potřebují odpočinek a důstojné postarání se ve stáří. Jsme proti jakýmkoliv nesystémovým zásahům do pátečního prvního pilíře. Nyní odcházejí do důchodu rodiče, kteří neměli šanci ani velké možnosti (nízké mzdy, neexistence připojištění apod.) našetřit si na stáří. Těch se v žádném případě změny nemohou dotknout. Navrhujeme zpět řádnou valorizaci na ½ průměrné mzdy a o inflaci, nechceme, jak to udělala tato vláda valorizovat o 1/3 průměrné mzdy. Následkem této asociální změny je, že více seniorů nám spadlo do dávkového sociálního systému, například u příspěvku na bydlení.

ODS: Cílem je mít dlouhodobě udržitelný a předvídatelný důchodový systém. Podporujeme princip zásluhovosti, motivaci k delší pracovní činnosti a posílení individuální odpovědnosti. Zároveň dbáme na ochranu nejzranitelnějších skupin důchodců, zejména těch s nízkými příjmy. Vedle státního pilíře chceme posílit možnosti spoření a investování do penzijního připojištění i zaměstnaneckých benefitů.

KDU-ČSL: Zastřešujícím cílem je mít dlouhodobě udržitelný a předvídatelný důchodový systém – i tomu slouží reforma zmíněná výše. Důchody ale musí být také spravedlivější – proto odměňujeme ty, kdo vychovali děti či pečují o blízké osoby, a snižujeme důchody bývalým komunistickým pohlavárům. Na jednu stranu jsme zvýšili podporu pracujícím důchodcům (sleva 6,5 % na důchodové pojištění pro pracující důchodce – pomohla 130 000 důchodcům), na druhou budeme nadále podporovat obzvláště zranitelné skupiny – vdovy a vdovce, ale i manžele s nižšími důchody (sdílením vyměřovacího základu manželů). Mladší ročníky chceme motivovat si částečně spořit se státní podporou a ideálně v lepších instrumentech, než je penzijní připojištění.

TOP 09: Navzdory tomu, co zaznívá od některých politických aktérů u nás, je důchodový systém nastaven smysluplně a správně. Aby byl udržitelný i nadále, bude nutné do budoucna zvažovat další parametrické úpravy, to se však netýká současných důchodců ani osob v předdůchodovém věku. Systém sociální ochrany se podařilo zpřístupnit a zprehlednit, v tomto smyslu bychom rádi navázali. Podrobnější plány zveřejníme v rámci programu koalice SPOLU.

Starostové: Zajištění důstojných příjmů pro seniory chceme řešit kombinací odpovědné valorizace státních důchodů a podpory vlastního spoření na stáří. Prosazujeme stabilní a předvídatelný důchodový systém, který bude zároveň motivovat k včasnému spoření, například prostřednictvím daňových zvýhodnění a podpory zaměstnavatelů. Zavedeme státní penzijní fond pro ty, kteří si sami poskytovatele nevyberou, a usnadníme přechody mezi spořicími produkty. Naším cílem je, aby každý senior měl jistotu důstojného příjmu – dnes i za 20 let.

SPD: Krátkodobá opatření – vrátit model řádné valorizace důchodu do podoby, kterou měl před rokem 2023 – tj. valorizovat k 1.1. základní složku důchodu na 10 % aktuální průměrné mzdy v národním hospodářství a zásluhovou složku důchodu o inflaci za příslušné předchozí 12měsíční období (a zvolit – dle toho, co bude výhodnější pro důchodce – buď klasickou inflaci nebo tzv. důchodcovskou inflaci) a o polovinu růstu mezd v národním hospodářství za předchozí roční období. Vrátit do zákona o důchodovém zabezpečení předchozí model tzv. mimořádné valorizace, tj. zvýšení zásluhové složky důchodu vždy, když

součet meziměsíčních inflací od předchozí valorizace překročí 5 procent s tím, že toto zvýšení důchodu bude trvalé. Vrátime do systému předčasných důchodů valorizaci jejich zásluhové složky. Postupnými kroky bychom v horizontu max. 10 let chtěli cílit na to, aby minimální důchod byl roven aktuální minimální mzdě (při splnění povinné doby účasti na důchodovém pojištění, nikoli tzv. odložené důchody). Vrátit výpočet starobního důchodu na úroveň před tzv. důchodovou reformou.

Zároveň na tyto záležitosti musíme obstarat zdroje, tj. posílit příjmovou stranu tzv. důchodového účtu.

- Reforma exekucí, aby exekuční dlužníci mohli pracovat v legálním pojištěném zaměstnání, tedy aby platili důchodové odvody – formou zvýšení nezabavitelného minima ze mzdy a odstraněním břemene příp. zaměstnavatelů ohledně povinnosti spravovat administrativně a účetně exekuční splátky (aby měli motivaci zaměstnat exekuční dlužníky).
- Zaměřit se na minimalizaci pojistných (i daňových) úniků na šedém trhu práce (nekalé praktiky některých pracovních agentur, podvody s minimální mzdou a vyplácením tzv. „na ruku“ apod.).
- Vyšší motivace seniorů, aby v důchodu dobrovolně pracovali (nižší daňové zatížení, rychlejší mimořádné zvyšování výměry důchodu).
- Zvyšování minimální mzdy a obecný tlak na vyšší mzdy.
- Umožnit dobrovolný pojištěný omezený přivýdělek i osobám v předčasných důchodech (např. do tří čtvrtin měsíční minimální mzdy).

Piráti: Vedle zajištění udržitelnosti prvního pilíře, vidíme budoucnost v postupném odchodu do důchodu a lépe fungujících penzijních fondech.

STAČILO!: Máme vizi penzijní reformy, která se skládá z individuálních účtů spravovaných ČSSZ, dále pak podporu pracovní činnosti. Odmítáme jít cestou restrikce, nýbrž motivace za pomoci nabídek na prohlubování znalostí, nástrojů zdravotní péče či systému celoživotního vzdělávání. V souvislosti s důchodovým účtem je také na čase otevřít debatu o vícedrožovém financování, kterému se stávající vláda brání. Je třeba pracovat s modely vývoje – nikoli provádět pouze tupé účetní operace tak, jak to vidíme v posledních letech. V tomto ohledu je nutné podpořit prorodinnou politiku a samozřejmě bojovat za vyšší mzdy, které zajistí i vyšší příjem na důchodový účet. Přítrž chceme udělat pracovním agenturám a práci na černo a samozřejmě odlivům zisků z naší země.

Socdem: Udržitelnost státního důchodového systému není primárně otázka financování – prostředky na dofinancování důchodového systému lze získat například ze zdanění kapitálu a velkých majetků, tak jako se to běžně dělá v západní Evropě. To, co je komplikované a zaslouží si mnohem větší pozornost jsou reálné životní podmínky lidí v důchodu a jejich potřeby. Tedy zajištění dostupného bydlení, zdravých potravin, dostatku péče, moderní infrastruktury, příležitosti k volnočasovému vyžití a tak dále. To už je otázka reálné hospodářské politiky, které se chceme intenzivně věnovat. Znovu je ale třeba zdůraznit, že potenciálně nejsilnější a nejbezpečnější důchodový systém je státní průběžný systém, který není závislý na volatilních finančních či akciových trzích.

Strana zelených: Chceme důstojné stáří pro všechny. Prosazujeme zavedení základního důchodu odvozeného z průměrné mzdy, který by nebyl závislý na počtu odpracovaných let ani výši předchozího příjmu. Tento základní důchod by zajistil důstojné minimum pro každého občana staršího 65 let. Nad rámec tohoto univerzálního důchodu by zůstala zásluhová složka a možnost dobrovolného připojištění, podpořená jednotným systémem státní podpory. Pro seniory s vyššími náklady nebo specifickými potřebami musí být zároveň dostupný systém cílených sociálních podpor. Chceme, aby stáří v Česku nebylo obdobím chudoby.

Komentáře a poznámky ČMKOS

Zásadní otázkou v této oblasti – kterou ČMKOS několikrát zdůraznila – je zabezpečení důstojných příjmů důchodců.

Strany vládní koalice v této věci zmiňují, že je potřebné mít dlouhodobě udržitelný a předvídatelný důchodový systém, který bude stát na systému zásluhovosti, motivaci k delší pracovní činnosti a posílení individuální odpovědnosti. Současně chtějí vyjma státního pilíře posílit možnosti spoření a penzijního připojištění. Samotnou výši důchodu poté průběžně valorizovat.

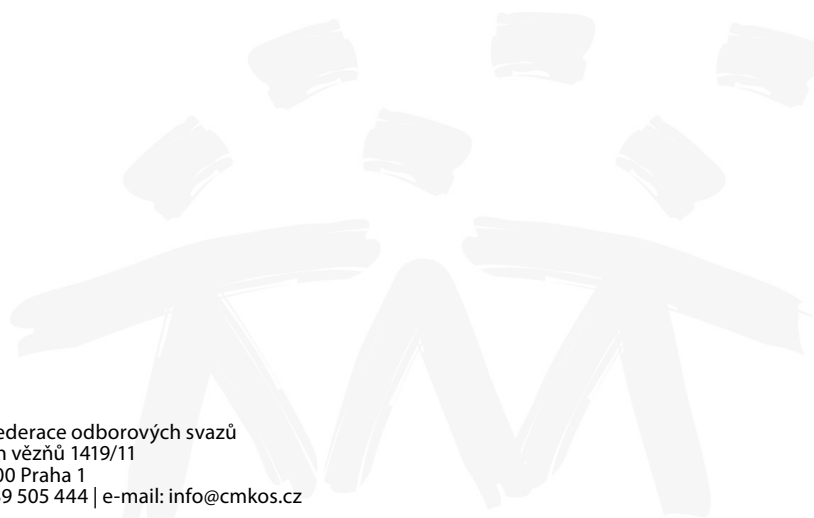
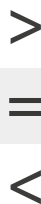
Hnutí ANO je proti jakýmkoliv nesyntetickým zásahům do páteřního prvního pilíře důchodového systému. Současně navrhuje vrátit zpět řádnou valorizaci na 1/2 průměrné mzdy a o inflaci, kdy následkem kroků vládní koalice (vláda valorizovala pouze o 1/3 průměrné mzdy) je, že více seniorů spadlo do dávkového sociálního systému, například u příspěvku na bydlení.

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

Ostatní opoziční strany přicházejí s řadou řešení, např. SPD by chtěla realizovat řadu postupných kroků směřujících k situaci, kdy do 10 let by minimální důchod byl ve výši minimální mzdy, Stačilo deklaruje svoji vizi penzijní reformy založené zejména na individuálních účtech a podpoře pracovní činnosti, Socdem zmiňuje jako nejsilnější nejbezpečnější systém státní průběžný systém, který není závislý na volatilních finančních či akciových trzích.

Z pohledu ČMKOS v odpovědních až na výjimky postrádáme otázku řešení příjmové stránky důchodového systému.

Okruh otázek D – Rodinný život a bydlení

Otázka č. 15) Jaký je váš názor na redefinici a posílení sociální ochrany s cílem zmírnit dopady restrukturalizace ekonomiky?

ANO: Vidíme to v posílení sociálně-zdravotního pomezí, a s tím souvisejícím financováním. Nezbytný bude zásah do zákona o sociálních službách s důrazem na větší podporu terénních služeb a využití asistivních technologií v domácí péči. Sociální záchranou síť posílíme mj. větší otevřeností krajských sítí.

ODS: Prosazujeme adresný, motivační a přehledný systém sociální ochrany. Odmítáme plošné a neefektivní výdaje. Zavedli jsme „superdávku“, která sjednotí pomoc potřebným a zamezí jejímu zneužívání.

KDU-ČSL: Nechceme poskytovat plošné podpory těm, kdo je ve skutečnosti nepotřebují. Proto jsme systém sociální ochrany nejen zjednodušili, ale také zefektivnili a zaměřili na opravdu potřebné — zejména na rodiny s více dětmi, samoživitelky, zdravotně znevýhodněné nebo osoby s nižšími příjmy. Naším cílem je zároveň motivovat tyto skupiny ke zlepšení vlastní situace a podpořit jejich aktivní zapojení na trhu práce. Právě proto jsme zavedli takzvanou „superdávku“, která sjednocuje různé formy pomoci a zároveň zvyšuje motivaci k legální práci.

TOP 09: bez odpovědi

Starostové: Klíčové je pro nás stabilní a předvídatelné financování sociálních služeb – proto prosazujeme víceleté rozpočtové plánování a jasně vymezený podíl výdajů ze státního rozpočtu. Jen tak lze zajistit, aby byl systém dlouhodobě udržitelný a odolný vůči ekonomickým výkyvům.

Podporujeme těsnější propojení zdravotní a sociální péče, rozvoj domácích a komunitních služeb a širší využívání technologií pro zachování soběstačnosti lidí v přirozeném prostředí. Zároveň chceme motivovat k individuálnímu spoření na stáří a cíleně snižovat sociální nerovnosti prostřednictvím chytré daňové politiky – konkrétně převodem základní slevy na poplatníka do daňového bonusu, který lépe podpoří nízkopříjmové pracující.

Jako hnutí s hlubokými kořeny v obcích a menších městech si uvědomujeme, že dopady ekonomických změn nejvíce zasahují strukturálně znevýhodněné a chudší regiony. Proto klademe důraz na zajištění dostupných veřejných služeb – zdravotní a sociální péče, vzdělávání i dopravy – v každém kraji. Chceme posílit roli obcí při plánování sociálních služeb, podporovat místní pracovní příležitosti a investice do komunitní infrastruktury, které pomáhají udržet lidi v regionech a mírnit odliv do velkých měst.

Odmítáme zavádění nadstandardů u zdravotní péče, které by znamenaly znevýhodnění méně majetných pacientů v přístupu k péči. Kvalitní zdravotní péče musí zůstat dostupná všem. Budoucnost systému proto vidíme především v prevenci – podpoře zdravého životního stylu, vzdělávání a rovněž ve spravedlivém zdanění výrobků, které zdraví škodí, jako jsou alkohol nebo slazené nápoje.

SPD: Jsme proti podobě nové tzv. sociální superdávky. Považujeme za nutné zachovat přídavek na dítě jako samostatnou dávku státní sociální podpory. Je nutné zásadním způsobem redefinovat tzv. normativy na bydlení – stanovit je nikoli dle velikosti sídla, kde se nemovitost nachází, ale dle cenových map a v místě obvyklého tržního nájemného. Bude nutné zaměřit se na urychlené vytvoření sítě ambulantních a pobytových zařízení pro seniory v souvislosti s procesem stárnutí populace (včetně vyřešení tzv. sociálně zdravotního pomezí). Redefinovat rozdělení kompetencí mezi stát, kraje a obce v této oblasti, včetně reformy financování – více prostředků na tyto účely pro samosprávy skrze reformu rozpočtového určení daní i skrze přímé platby státu.

Piráti: Sociální ochrana a dostupné zdravotnictví jsou pro nás klíčové, zvláště v době, kdy česká ekonomika prochází zásadními změnami. Proto prosazujeme, aby „ordinace byly rovnoměrně dostupné po celém Česku, aby se k veřejné zdravotní péči dobře dostali všichni občané, včetně té zubní“. Chceme také zjednodušit procesy ve zdravotnictví, urychlit léčbu a diagnostiku díky lepšímu managementu péče, podpořit telemedicínu a zajistit dostupnost léků, například i kurýrními výdeji na předpis nebo online srovnávací doplatků. Elektronizace zdravotnictví má umožnit lepší sdílení zdravotních záznamů mezi lékaři.

V sociální oblasti považujeme za zásadní, aby financování sociálních služeb bylo stabilní a předvídatelné. Odmítáme návrhy na zrušení státní podpory sociálních služeb, terénní péče a dalších klíčových oblastí, jak to navrhuje ministr Stanjura. Naopak, podporujeme zavedení víceletého financování a plánování sociálních služeb, revizi rozpočtového určení daní a také debatu

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

o zavedení pojištění dlouhodobé péče. Důležité je, aby sociální záchranná síť byla dostatečně silná a pružná, aby dokázala zmírnit dopady ekonomických změn na občany.

STAČILO!: Restrukturalizaci musí řídit stát, stejně tak i sociální ochranu. Zejména podpora bydlení dnes často reálně slouží lichvářům, kteří zneužívají systém. Sociální systémy jako musí být posíleny zejména přes změny daňového mixu – zdaňování nadnárodních firem a boj proti odlivům zisků a dalším praktikám nadnárodních společností.

Socdem: Sociální záchrannou síť nabouranou vysokou inflací a technologickou restrukturalizací ekonomiky přestavíme na předvídatelný, solidárně financovaný „systém trampolíny“: zavedeme základní příjem testovaný na majetek, jehož výše lineárně klesá s rostoucími čistými příjmy domácnosti a odpadá tak demotivující „past“ při přechodu do práce; všechny nepojistné dávky (včetně rodičovského, příspěvku na péči či přídatku na dítě) budeme automaticky valorizovat o inflaci a zvýšíme dostupnost sociální práce, aby podpory vždy doprovázel individualizovaný akční plán. Sociální služby stabilizujeme tak, že stát převezme 100 % mzdových nákladů a zruší dnešní dotační loterii; vytvoříme pojištění na dlouhodobou péči (po vzoru Německa), které společně s novou pečovatelskou mzdou a garantovanými personálními standardy zastaví propad kvality i finanční spoluúčasti klientů. Důchodový účet ochráníme 13. důchodem (10 000 Kč ročně), návratem plné valorizace a „prarodičákem“ – odchodem o rok dřív za každé vychované dítě. Ve zdravotnictví posuneme veřejné výdaje k průměru EU ($\approx 11\%$ HDP), snížíme počet pojištěnců, posílíme platby státu za nepojištěné a zavedeme DRG pro spravedlivé úhrady; tím odlehčíme systému po přechodu na čtyřdenní týden a vyšší minimální mzdu. Nové příjmy zajistí progresivní daňová reforma a sektorové daně: milionářská daň 0,5 – 1 % z majetku, digitální a bankovní odvod, zvýšení sazby pro nadnárodní korporace a zdanění čtvrté a další nemovitosti, zatímco pracujícím klesne daň z práce o 1000 Kč měsíčně.

Strana zelených: Zelení považují silnou a dostupnou sociální ochranu za klíčový nástroj spravedlivé transformace ekonomiky. Prosazujeme modernizaci sociálního systému směrem k větší univerzálnosti a transparentnosti. Chceme, aby pomoc byla přehledná, snadno dostupná a reagovala na reálné potřeby jednotlivců, nikoli formálně definovaných domácností. Základ financování sociálních systémů musí i nadále tvořit průběžný solidární model. Jeho udržitelnost podpoříme promyšlenou prarodinnou politikou, lepší podporou pečujících osob i dobře řízenou migrační politikou, která reaguje na potřeby trhu práce a zároveň respektuje principy sociální soudržnosti a bezpečnosti. Chceme, aby se nikdo nepropadal do chudoby kvůli ztrátě zaměstnání, nemoci či péči o blízké.

Komentáře a poznámky ČMKOS

U této otázky došlo k (záměrnému?) nepochopení. Otázka směřuje k otázce globálních dopadů a k tomu, že podle ČMKOS je naším klíčovým úkolem pro novou dobu budování odolnosti společnosti a ekonomiky, jak vůči vnějším šokům, tak dostatečně silných vnitřních struktur. Zajištění soběstačnosti v potravinách a jasná definice strategických sektorů je podle názoru ČMKOS v tomto kontextu klíčová. Klíčová je i redefinice, restrukturalizace a posílení finančního krytí systémů sociální ochrany (vč. zdravotní péče) s cílem co nejvíce zmírnit negativní dopady restrukturalizace ekonomiky. Otázkou pak samozřejmě je, jak se tyto klíčové úkoly shodnou s aktuální politikou EU u zemí našeho typu – které doposud ani zdaleka nenaplnily svůj základní cíl (a úkol) výrazně konvergovat k vyspělým zemím EU. Mimochodem – jak už jsme uvedli u předchozí otázky, v návrhu rozpočtového rámce EU na rok 2028–2034 otázka konvergence zemí SVE k nejvyspělejší zemím mezi klíčovými prioritami EU uvedena není!

Většina stran místo reakce na tento zásadní koncepční problém (snad s výjimkou SOCDEM) představila přehled v zásadě drobných úprav a zlepšení současného systému. I to je samozřejmě důležitá informace ukazující, že česká politická scéna na tyto zásadní posuny světové ekonomiky připravena v podstatě vůbec není. Což jen potvrzuje naše předchozí hodnocení o pasivní úloze a postavení české hospodářské – a odvozeně pak i sociální politiky.

Otázka č. 16) Jaké jsou vaše cíle v oblasti rovného postavení žen a mužů na trhu práce a sladování rodinného a pracovního života?

ANO: bez odpovědi

ODS: Podporujeme rovné příležitosti žen a mužů bez nadměrné regulace. Zaměřujeme se na praktická opatření, jako jsou flexibilní úvazky, sdílená pracovní místa, podpora zkrácených úvazků a dostupné školky. Podporujeme také daňové výhody pro zaměstnavatele, kteří nabídnou vstřícné podmínky rodičům. Snížení rozdílů v odměňování musí vycházet z podpory profesního růstu, vzdělávání a férových pravidel v pracovním prostředí.

KDU-ČSL: Podporujeme rovné příležitosti žen a mužů bez umělých kvót. Prosazujeme tradičně praktická opatření, jako jsou flexibilní úvazky, sdílená pracovní místa, podpora zkrácených úvazků a dostupné školky, dětské skupiny nebo námi zavedené sousedské dětské hlídání. Podporujeme také daňové výhody pro zaměstnavatele, kteří nabídnou vstřícné podmínky rodičům. Snížení rozdílů v odměňování musí vycházet z podpory profesního růstu, vzdělávání a férových pravidel v pracovním prostředí.

TOP 09: Zásada rovnosti v odměňování je zákonem již upravena. Nejsme zastánci principu zveřejňování odměn za práci. Jsme přesvědčeni, že stát má legislativou zajistit například řešení životních situací, jako je narození dítěte, tak, aby usnadnil pečujícím rodičům návrat do práce nebo průběžný kontakt s pracovním trhem podle jejich vlastního rozhodnutí. Jedná se o různé typy zkrácených úvazků, zvýhodnění a podobně.

Starostové: Rovnost žen a mužů na trhu práce vnímáme jako důležitou část našeho programu. Naše cíle a opatření týkající se této oblasti jsou následující:

- snižování rozdílů v odměňování (pay gap) prostřednictvím podpory transparentnosti v odměňování, rozšiřování částečných úvazků, flexibilních forem práce a možnosti zahájení podnikání,
- podpora sladování rodinného a pracovního života vytvořením 40 000 nových míst ve školkách a dětských skupinách, aby rodiče měli skutečnou volbu, kdy a jak se vrátit do práce,
- podpora spravedlivého rozdělení péče o děti – pokud se o dítě rovnoměrně starají oba rodiče, získají společně o 50 tisíc korun vyšší rodičovský příspěvek.

SPD: Jako stěžejní zde vidíme nutnost posílení pozice pracujících žen-matek, zejména v období, kdy vychovávají menší (předškolní) děti a z objektivních důvodů nemohou pracovat na plný úvazek, resp. je zde nutnost občasných pracovních absencí např. z důvodu péče o nemocné dítě. Tj. zvažujeme možnost vyšší míry ochrany (zákaz propuštění/výpovědi) žen v období, kdy pečují o děti do určitého věku, rozšíření délky povinnosti držet jim pracovní místo, garantovaný návrat do původní pozice (resp. do pozice se srovnatelnou mzdou) po mateřské, resp. rodičovské dovolené. Tam, kde to lze (kde to dovolí charakter provozu a pracovní doby) rozšířená možnost home office.

Pro zlepšení podmínek pro sladování rodinného a pracovního života předpokládáme Intenzivní rozšiřování (cenově i geograficky) dostupných předškolních zařízení po celém území republiky, včetně školek s provozem 6 až 18 hodin. To samé platí pro školní družiny.

Předškolní péče zdarma pro rodiče-samoživitele a pracující rodiny do určité výše příjmu.

Rozšíření možnosti čerpat rodičovský příspěvek i na plnoleté sourozence a prarodiče dítěte, aby se rodina rozhodla tak, jak je to pro ni ekonomicky i jinak nejvýhodnější.

Zrušit maximální počet hodin měsíčního pobytu dítěte v předškolním zařízení jako podmínku pro nárok na čerpání rodičovského příspěvku.

Systémová podpora částečných pracovních úvazků pro rodiče předškolních dětí – mnohem významnější slevy na sociálním pojištění pro zaměstnavatele, který takové místo vytvoří a obsadí.

Piráti: Gender pay gap v Česku je neudržitelný a silně souvisí s mateřstvím. Proto je pro nás klíčové, aby každá žena, která chce pracovat, měla dostupné a finančně přijatelné místo v dětské skupině. Chceme postupně snižovat věk, od kterého obec garantuje místo ve školce nebo dětské skupině, ze tří na dva roky.

Usnadníme možnosti práce na zkrácené úvazky, a to i pro rodiče malých dětí nebo ty, kteří pečují o nemohoucí členy rodiny. Stát musí jít příkladem a sám nabízet více zkrácených úvazků ve veřejném sektoru. I když oficiálně nedochází k diskriminaci,

ženy ve veřejném sektoru berou o 16 % méně než muži, protože mužské profese jsou mnohem lépe hodnocené než profese, ve kterých převažují ženy. Chceme, aby se tato nerovnost narovнала.

Pro srovnání – v Polsku je rozdíl v odměňování žen a mužů ve veřejném sektoru jen 1 % a celkový gender pay gap je tam poloviční oproti Česku. Je vidět, že změna je možná.

STAČILO! I v tomto ohledu by se pozitivně podepsala větší participace zaměstnanců na chodu společností a firem. Hnutí STAČILO! podporuje také flexibilitu, ovšem do takové míry, která neohrožuje postavení zaměstnance a není skrytým nástrojem dumpingu.

Socdem: Chceme zúžit genderový pay gap systematicky: zákonem vynutíme zveřejňování platových rozpětí a pravidelné gender-audity ve firmách, zavedeme zákaz platové mlčenlivosti i povinné nápravné plány; růst minimální mzdy (na 31 000 Kč) a obnovené zaručené mzdy zvednou dno mzdové pyramidy, kratší 35hodinový týden a povinných pět týdnů dovolené uleví zejména pečujícím ženám; garantujeme bezplatné místo v jeslích či školce od dvou let, státem podporované sdílené a zkrácené úvazky a „kroužkovné“ do 10 000 Kč ročně na volnočasové aktivity dětí, aby se rodiče – zejména matky – mohli vracet do práce bez penalizace. Zavedeme také právo na nedosažitelnost mimo pracovní dobu, zejména ženám umožníme dřívější odchod do důchodu za každé vychované dítě bez penalizace, mladší prarodiče tak budou mít lepší možnost v důchodu ulevit pracujícím rodičům. Zvýšení platových tarifů na úroveň minimální mzdy (která navíc rychle poroste) se bude týkat zejména více žen, které dnes pracují na pozicích s nízkým tarifem.

Strana zelených: Rovnost žen a mužů na trhu práce je jedním z klíčových principů naší politiky. Usilujeme o rovné podmínky na trhu práce bez ohledu na pohlaví, rodičovství nebo další faktory. Nadále přetrvávající rozdíly v odměňování žen a mužů považujeme za nepřijatelné a budeme podporovat opatření směřující k jejich odstranění – např. větší transparentnost mezd a systematickou kontrolu rovného odměňování ve veřejném i soukromém sektoru. Zasadíme se proto o lepší dostupnost předškolní péče včetně dětských skupin a o pružné formy zaměstnávání (částečné úvazky, práce na dálku), které pomáhají sladovat práci a péči. Podporujeme rovné zapojení žen i mužů do péče o děti – včetně posílení motivace k využívání otcovské dovolené a rovnoměrnějšího rozdělení rodičovské. Důležitá je také odpovídající motivace pro podporu zaměstnavatelů, aby umožňovali tyto modely.

Komentáře a poznámky ČMKOS

U této otázky v podstatě všechny politické strany deklarují podporu rovným příležitostem žen a mužů. Ve svých odpovědích zdůrazňují podporu flexibilním úvazkům, sdíleným pracovním místům, dostupnosti služeb, zejména školek a dětských skupin.

K otázce snižování rozdílu v odměňování (pay gap) se strany vládní koalice vyjádřily obecněji ve smyslu, že snížení rozdílů v odměňování musí vycházet z podpory profesního růstu, vzdělávání a férových pravidel v pracovním prostředí.

Opoziční strany s výjimkou hnutí ANO, které se k této otázce nevyjádřilo, přicházejí s řadou řešení. SPD zvažuje možnost vyšší míry ochrany (zákaz propuštění/výpovědi) žen v období, kdy pečují o děti do určitého věku, rozšíření délky povinnosti držet jim pracovní místo, garantovaný návrat do původní pozice (resp. do pozice se srovnatelnou mzdou) po mateřské, resp. rodičovské dovolené, Socdem chce zúžit genderový pay gap systematicky, tzn. zákonem vynutit zveřejňování platových rozpětí a pravidelné gender-audity ve firmách, zavést zákaz platové mlčenlivosti i povinné nápravné plány; růst minimální mzdy (na 31 000 Kč) a obnovení zaručené mzdy zvednou dno mzdové pyramidy, kratší 35hodinový týden a povinných pět týdnů dovolené uleví zejména pečujícím ženám. Dále navrhuje garantovat bezplatné místo v jeslích či školce od dvou let a zavedení „kroužkovného“ do 10 000 Kč ročně na volnočasové aktivity dětí, aby se rodiče – zejména matky – mohli vracet do práce bez penalizace.

Otázka č. 17) Jaké kroky podniknete k rychlému zvýšení nabídky cenově dostupného bydlení?

ANO: Bydlení je základní lidská potřeba a stát má povinnost vytvářet podmínky pro to, aby bylo dosažitelné pro většinu občanů, zejména mladé rodiny, pracující i seniory. V České republice dnes patříme mezi země s nejhůře dostupným vlastnickým bydlením v celé Evropské unii. Průměrná domácnost podle Českého statistického úřadu potřebuje více než třináct ročních platů na pořízení běžného bytu. To je alarmující. Problémem není jen drahota, ale i obrovská nepružnost stavebního systému, který brzdí jak veřejné, tak soukromé investory. Proto je klíčovým bodem našeho programu schválení nového stavebního zákona,

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

který již máme připravený a který výrazně zjednoduší a zrychlí povolovací procesy. Současně navrhujeme řadu opatření pro vyšší dostupnost bydlení pro mladé, podporu družstevního bydlení, i bydlení pro klíčové profese zajišťující chod státu. Bydlení se musí stát veřejným zájmem státu.

ODS: ODS navrhuje komplexní řešení: využití státních pozemků pro výstavbu nájemního bydlení, podporu družstevního bydlení prostřednictvím daňových výhod, typové projekty s připravenou dokumentací a oživení brownfieldů. Zásadní je také oprava a zjednodušení procesu stavebního řízení a zrychlení povolovacích procesů.

KDU-ČSL: KDU-ČSL prosazuje plán pro dostupné bydlení jako veřejný zájem – minimálně 10 000 dostupných nájemních bytů ročně jako trvalý nástroj pro podporu budování bytových fondů obcí, podpora družstevního bydlení, využití státních pozemků a brownfieldů pro výstavbu i omezení nákupu nemovitostí určených k bydlení pro nerezidenty mimo zemí EU. Zásadní je také oprava a zjednodušení procesu stavebního řízení a zrychlení povolovacích procesů nebo aby nebyl krátkodobý pronájem daňově výhodnější než ten dlouhodobý.

TOP 09: Naše vláda již řadu opatření udělala, například se podařilo přijmout zákon o podpoře bydlení, který pomůže ochránit zranitelné skupiny a nastavit výhodnější pravidla vč. finančních podpor. Dále mohou např. penzijní fondy investovat do nemovitostí. Pro příští volební období počítáme se zásadními změnami, kam patří digitalizace stavebního řízení, dostupné hypotéky pro mladé, podpora družstevního bydlení a další. Podrobnější informace budou zveřejněny v rámci volebního programu SPOLU.

Starostové: Rychlé zvýšení nabídky bydlení je objektivně limitováno — bez připravených projektů, investorů a kvalitních územních plánů nelze výstavbu urychlit přes noc. Právě tyto oblasti si proto zasluhují zásadní zlepšení. Jako hnutí STAN jsme v rámci našeho působení na Ministerstvu pro místní rozvoj prosadili velmi žádaný program dostupného nájemního bydlení prostřednictvím Státního fondu podpory investic (SFPI). V jeho rámci již byly podány projekty v hodnotě přes 19 miliard Kč.

Naším cílem je nadále podporovat výstavbu prostřednictvím dlouhodobých úvěrových a dotačních nástrojů, které obcím, investorům i dalším aktérům poskytnou stabilitu a predikovatelnost v plánování a realizaci bytové výstavby. Kromě toho prosazujeme i tyto konkrétní kroky:

- Podpora obcí: Motivujeme obce k výstavbě nájemního bydlení prostřednictvím finančních pobídek, dlouhodobých úvěrů a bezúplatného poskytnutí státních pozemků.

SPD: Zavedeme opatření, která povedou ke snížení cen bytů nebo alespoň k zastavení jejich růstů, že podpoříme nabídkovou stranu bytové výstavby. Zavedeme nízko úročené novomanželské půjčky na bydlení se státní garancí pro české rodiny (manžele) se snížením jistiny po narození každého dítěte a s odpuštěním zbytku dluhu po narození třetího dítěte v rodině.

Státní developer – stát bude na trhu nakupovat a nechat si do svého vlastnictví stavět byty, které bude pronajímat (prodávat) s mírným přiměřeným ziskem (nikoli se ziskem stovek procent jako soukromí developéři). Tím se jednak rozšíří nabídka bytů na trhu, a hlavně vznikne tlak na snižování ceny vlastnického i nájemního bydlení u soukromých developerů a soukromých prodejců nemovitostí.

Státní hypoteční banka – poskytování hypotečních úvěrů s nízkým úrokem (pod 1 procento) českým občanům (zejména mladým rodinám), čímž vznikne tlak na snižování cen hypotečních úvěrů (úrokových sazeb) u privátních hypotečních ústavů. Bezúplatné převody nevyužívaných pozemků a budov ze státu na kraje a obce pod podmínkou, že budou využity k vybudování bytových kapacit pro české občany.

Všestranná státní (hlavně daňová) podpora družstevního bydlení a stavebního spoření.

Piráti: Máme jasný plán, jak z krize bydlení vyvést celé Česko. Naším cílem je v příštím volebním období zajistit vznik 200 tisíc nových domovů, z toho až 40 tisíc v obecním nájemním sektoru. Nejde o nereálný slib, ale o propočtený, na kterém se shodli naši odborníci.

Klíčové je přesměrovat peníze tam, kde skutečně pomůžou lidem – 20 miliard korun ročně z evropských fondů chceme využít přímo na výstavbu moderních a úsporných bytů, nikoli na dotace pro velké hráče. Zároveň otevřeme tzv. akcelerační zóny ve velkých městech, kde bude možné rychle a jednoduše stavět celé čtvrti včetně škol, školek a služeb. Sloučení malých stavebních úřadů a odstranění zbytečných regulací, které dnes výstavbu prodražují až o milion korun na byt, výrazně urychlí proces a sníží ceny.

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

Chceme také lépe využít existující potenciál – v Česku je zhruba 200 tisíc prázdných bytů. Pomocí státních záruk a jistot pro majitele je dostaneme zpět na trh. Podpoříme vznik neziskových bytových společností, družstev a posílíme pravomoci obcí, aby mohly aktivně pracovat s bydlením na svém území. Spekulace zastavíme vyšší daní z pozemků, kde se nestaví, i regulací krátkodobých pronájmů.

Bydlení nesmí být luxusní komoditou, ale základním právem. Proto nabízíme kombinaci opatření, která reálně navýší nabídku cenově dostupného bydlení, ochrání lidi před predátorskými praktikami a zajistí, aby se mladé rodiny, senioři i lidé s běžnými příjmy mohli spolehnout, že budou mít domov.

STAČILO! Hnutí STAČILO! má připraven komplexní plán bydlení. Ten zahrnuje mj. vnik státního stavebního holdingu, díky čemuž bude stlačena cena výstavby bytů, ale také podporu družstevního bydlení se zásadnějším zapojením měst, obcí a krajů.

Socdem: Nejrychleji chceme „odemknout“ už existující, ale nevyužité kapacity – zavádíme daňové penále za dlouhodobě prázdné byty a povinnost majitelů nebytových domů či pozemků určených k bytové výstavbě buď zahájit stavbu do pěti let, nebo platit trojnásobnou daň; tím uvolníme tisíce bytů a parcel. Současně prosadíme zákon o veřejně prospěšných bytových společnostech, který umožní stavět o třetinu levnější byty. Paralelně startujeme Státní bytový fond financovaný 1 % HDP a levnými úvěry EIB: ten začne okamžitě vykupovat, rekonstruovat a stavět byty k neziskovému nájemnímu bydlení (cílem je cca 400 tisíc takových jednotek po celé ČR), čímž vytvoříme protiváhu drahému trhu. Aby se tempo výstavby ještě zrychlilo, uvolníme modulární a 3D-tiskové technologie, zavedeme státní garance pro družstevní „Baugruppe“ projekty a nastavíme jednotný developerský příspěvek na infrastrukturu, aby obce měly školky a silnice hotové hned, ne až „někdy“. Odhadujeme, že tato kombinace mobilizace prázdných nemovitostí, státních odkupů, neziskové novostavby a rychlých stavebních technologií přinese v prvním volebním až 100 tisíc nových, cenově dostupných bytů.

Strana zelených: Společně s Piráty podporujeme dostupné a důstojné bydlení jako základní lidské právo, nikoliv spekulativní komoditu. Prosazujeme rozvoj nájemního a sociálního bydlení, podporu obecních bytových fondů i neziskových forem bydlení (např. bytová družstva, spolky, cohousing). Klíčová je dostupnost pozemků a podpora výstavby v obcích i městech – zejména pro mladé, seniory a rodiče samoživitele.

Zasadíme se o regulaci krátkodobých pronájmů (např. Airbnb), omezení spekulací na trhu s bydlením a zdanění prázdných investičních nemovitostí. Podporujeme stavební družstva s omezenou ziskovostí a dostupné formy komunitního bydlení. Prioritou je také modernizace starších bytů a budov – např. prostřednictvím programu Zelená úsporám, který zároveň snižuje výdaje domácností za energie. Bydlení musí být řešeno systémově: nejen různými formami výstavby, ale i regulací trhu, podporou sociální práce a férovým přístupem k lidem v bytové nouzi.

Komentáře a poznámky ČMKOS

U této otázky v podstatě znovu všechny politické strany deklarují podporu dostupnému bydlení, kdy navrhuji různé formy jeho řešení.

Líší se i pohled vládních stran, kdy ODS navrhuje komplexní řešení spočívající ve využití státních pozemků pro výstavbu nájemního bydlení, v podpoře družstevního bydlení prostřednictvím daňových výhod, v typových projektech s připravenou dokumentací a v oživení brownfieldů, KDU-ČSL pak garantují např. 10 000 dostupných nájemních bytů ročně.

Hnutí ANO považuje podporu dostupného bydlení za klíčovou, zejména chce rychle změnit stavební zákon, dále navrhuje řadu opatření pro vyšší dostupnost bydlení pro mladé, podporu družstevního bydlení i bydlení pro klíčové profese zajišťující chod státu. SPD by chtěla zavést opatření, která povedou ke snížení cen bydlení, např. prostřednictvím tzv. Státního developera, státní hypoteční banky nebo bezúplatnými převody nevyužívaných pozemků a budov státu na kraje a obce. SOCDEM poté navrhuje zavést daňové penále za dlouhodobě prázdné byty a nemovitosti a povinnost majitelů nebytových domů či pozemků určených k bytové výstavbě buď zahájit stavbu do pěti let, nebo platit trojnásobnou daň.

Z pohledu ČMKOS je pozitivní, že všechny strany si uvědomují potřebu podpořit dostupné bydlení v ČR, nicméně řada navržených kroků se jeví jako obtížně realizovatelná.

Okruh otázek E – Veřejný sektor

Otázka č. 18) Jak budete řešit dostupnost veřejných škol a jejich financování?

ANO: V oblasti kapacit škol v místech, kde to bude do budoucna potřeba chceme navázat na náš úspěšný investiční program na výstavbu moderních svazkových škol (známý jako Prstenec 1 a 2), který podporuje výstavbu moderních plně organizovaných (min. 540 žáků) svazkových škol a jejich efektivní provoz a kvalitu výuky. Zajistíme školám a školským zařízením jistotu stabilního financování. Ohledně platů učitelů chceme opět navázat na takovou výši odměňování, která v roce 2021 téměř dosáhla hodnoty 130 % průměrné mzdy a byla lákavá jak pro čerstvé absolventy učitelství, tak pro návrat kvalitních učitelů působících mimo obor.

ODS: Naším cílem je kvalitní vzdělání bez ohledu na adresu. Podpoříme efektivní správu škol spojením menších školních subjektů, čímž zajistíme úsporu prostředků a zároveň posílíme dostupnost učitelů, psychologů a podpůrného personálu. Zavedeme jasná kritéria hodnocení škol a podpoříme ty, které zaostávají. Posílíme spolupráci se zaměstnavateli a digitalizaci výuky.

KDU-ČSL: V programu SPOLU prosadila KDU-ČSL princip kvalitního vzdělání bez ohledu na adresu, implementace moderních metod do výuky a optimalizaci počtu hodin, která musí pedagogové odučit. Podpoříme efektivní správu škol spojením menších školních subjektů, čímž zajistíme úsporu prostředků a zároveň posílíme dostupnost učitelů a dalších podpůrných profesí. Financování a vůbec lepší správa škol a vzdělávání je společným úkolem pro stát i další zřizovatele – a musíme k němu přistupovat s pokorou a lépe než dosud.

TOP 09: Systém financování veřejných škol je nyní nastaven správně, nicméně dostupnost vnímáme jako problém navázaný na demografické rozložení obyvatelstva, který se vládám dlouhodobě nedařilo vyřešit. Jsme pro řadu opatření v této oblasti, kam patří spojování škol do větších celků nebo zřízení ministerstva pro vědu a vysoké školy.

Starostové: Dostupnost veřejných škol se v jednotlivých regionech liší – někde je míst dostatek, jinde kvůli rychlé výstavbě naopak chybí. Liší se to i podle typu školy: mateřské, základní, střední nebo vysoké. Proto chceme kapacity posílit pomocí infrastrukturního fondu, který bude zohledňovat potřeby konkrétních oblastí. Podmínkou čerpání těchto prostředků ale bude, aby zřizovatelé plánovali kapacity s ohledem na demografický vývoj a plánovanou výstavbu v regionu. Nechceme, aby se lidé hromadili jen kolem velkých měst a venkov se dál vylidňoval. Podpoříme proto i menší regiony, kde je potřeba školní síť v rozumném rozsahu udržet. Další klíčovou věcí bude vznik center podpory vzdělávání – transformací pedagogicko-psychologických poraden a dalších služeb vytvoříme finančně i personálně zajištěnou síť, která pomůže školám i rodinám zvládat specifické potřeby žáků a žákyň.

Součástí našich plánů je i podpora speciálních tříd při běžných školách, aby se děti se výraznějšími speciálními vzdělávacími potřebami mohly vzdělávat v dostupném, kvalitním a bezpečném prostředí. V neposlední řadě chceme i do této problematiky zapojit zaměstnavatele.

SPD: Hnutí SPD prosazuje kvalitní, dostupné a ideologicky neutrální vzdělávání od základních až po vysoké školy. Stát má garantovat rovný přístup ke vzdělání pro všechny české občany bez rozdílu regionu či sociální situace. Naše hlavní priority: Zvýšení financování veřejných škol – Upřednostníme státní školy před soukromými a neziskovými. Peníze mají jít na pomůcky, opravy budov i na důstojné platy učitelů. Konec škodlivé inkluze – Podpoříme speciální školy a individuální přístup k dětem se specifickými potřebami. Podpora regionálního školství – Zachování škol i v menších obcích, rozvoj učňovského a technického vzdělávání ve spolupráci s firmami (tzv. duální vzdělávání). Vysoké školy bez ideologie –

Odmítáme šíření neomarxistických a multikulturních teorií na univerzitách. Podpoříme technické a přírodovědné obory, které posilují soběstačnost ČR na úkor humanitních pseudooborů jako jsou např. genderová studia. Digitalizace s rozumem – Investice do modernizace výuky musí sloužit výuce, ne nahradit učitele. Podpoříme rozumné využití technologií, ale bez závislosti na zahraničních platformách.

Piráti: Piráti kladou důraz na rovný přístup ke vzdělávání jako klíčový prvek spravedlivé a demokratické společnosti. Ve svých programových dokumentech a veřejných výstupech prosazujeme opatření, která mají za cíl odstranit sociální a ekonomické bariéry bránící rovné účasti ve vzdělávacím systému.

Financování škol musí být stabilní a předvídatelné, nikoliv řízené chaotickými rozhodnutími na základě politického tlaku tak, jak činí ministr Bek.

Vzdělávání musí být skutečnou prioritou státního rozpočtu. Současný stav školství sabotuje budoucnost dětí i celé země. Navrhli jsme proto přesun 6,5 miliardy korun z podnikatelských dotací do škol.

Piráti prosazují spravedlivé a efektivní financování školství, které zohledňuje specifické potřeby jednotlivých škol a regionů. Cílem je zajistit rovný přístup ke kvalitnímu vzdělání pro všechny žáky bez ohledu na jejich sociální či geografické zázemí. Chceme také zvýšení podpory školních poradenských pracovišť: posílení personálního zajištění školních poradenských služeb, jako jsou školní psychologové a metodikové prevence, je klíčové pro efektivní prevenci a řešení šikany. Prosazujeme zlepšení spolupráce mezi školami a zřizovateli: Piráti poukazují na potřebu aktivní spolupráce mezi školami a městskými úřady při realizaci preventivních programů a projektů zaměřených na zlepšení školního klimatu.

STAČILO! Prioritou pro hnutí STAČILO! je kvalitní vzdělávání bez školního a bez sociálních bariér. Střední i vysoké školy by měly být více sladěny požadavky trhu práce a potřebami společnosti. Je rovněž žádoucí větší provázanost teorie s praxí – například dalším prohlubováním spolupráce škol či univerzit přímo se zaměstnavateli. Je nutno také lépe pracovat s plánováním v souvislosti s demografickým vývojem. Jestliže má být vzdělávání budoucích generací prioritou, pak pro tyto účely musí být vyčleněny dostatečné finanční prostředky – mimochodem ČR je ve výdajích na vzdělávání pod průměrem vyspělých zemí.

Socdem: Zavedeme víceleté rozpočtové rámce pro všechny veřejné školy: stát vždy s ročním předstihem stanoví automaticky valorizovaný objem prostředků na platy pedagogů i nepedagogů, provoz a pomůcky a současně vyčlení samostatný investiční fond, z něhož lze průběžně (s převodem nevyčerpaných peněz do dalších let) financovat rekonstrukce, digitalizaci a rozšiřování kapacit; tím odstraníme každoroční nejistotu a školy budou plánovat dlouhodobě. Do čtyř let zvýšíme celkové veřejné výdaje na vzdělávání o 1 % HDP a zajistíme, aby průměrný plat kvalifikovaného učitele dosáhl 130 % průměrné mzdy a mzdy nepedagogů se zvedly na srovnatelnou úroveň. Pro dostupnost zavazujeme stát garantovat již od roku 2028 místo v jeslích či školce od dvou let a postupně snížíme maximální počet žáků ve třídách (MŠ 20, 1. stupeň ZŠ 22, 2. stupeň a SŠ 25). V menších obcích podržíme mateřské školy a první stupeň ZŠ, v rychle rostoucích aglomeracích financujeme nové budovy a internáty a pro střední školství podpoříme kraje při navyšování kapacit gymnázií a odborných škol. Vedle státních investic uvolníme evropské prostředky (Národní plán obnovy + nový víceletý rámec) a zapojíme obce: developery zavážeme k povinnému příspěvku na školskou infrastrukturu, aby nové čtvrti měly školu, družinu a sportoviště hned od začátku.

Strana zelených: Kvalitní a dostupné veřejné vzdělávání je základním pilířem demokratické a spravedlivé společnosti, a klíčem k dlouhodobé konkurenceschopnosti české ekonomiky. Prosazujeme plné a rovné financování veřejných škol ze státního rozpočtu tak, aby nedocházelo k výrazným rozdílům mezi regiony. Každé dítě by mělo mít přístup ke kvalitnímu vzdělání bez ohledu na to, kde bydlí nebo jaký je příjem jeho rodičů. Odmítáme skrytou privatizaci školství a systémové znevýhodňování neveřejných zřizovatelů. Zaměřujeme se na odstranění nerovností ve vzdělávání, podporu škol v sociálně znevýhodněných lokalitách a prevenci segregace. Současně klademe důraz na modernizaci výuky, podporu pedagogů a zajištění kapacit v oblastech s populačním růstem, například u gymnázií v příměstských regionech.

Komentáře a poznámky ČMKOS

U této otázky v zásadě znovu všechny politické strany deklarují snahu o zajištění kvalitního vzdělání.

Vládní koalice ve svých odpovědích zmiňuje zejména potřebu kvalitního vzdělání bez ohledu na adresu, s tím, že bude zavedena efektivní správa škol prostřednictvím spojení menších školních subjektů, čímž zajistí úsporu prostředků a zároveň posílí dostupnost učitelů, psychologů a podpůrného personálu. Současně by mělo dojít k větší podpoře speciálních tříd při běžných školách.

Hnutí ANO chce podpořit oblast kapacit škol v místech, kde to bude do budoucna potřeba tím, že chce navázat na úspěšný investiční program na výstavbu moderních svazkových škol, který podporuje výstavbu moderních plně organizovaných (min. 540 žáků) svazkových škol a jejich efektivní provoz a kvalitu výuky. Ohledně platů učitelů chtějí opět navázat na takovou výši odměňování, která v roce 2021 téměř dosáhla hodnoty 130 % průměrné mzdy a byla lákavá jak pro čerstvé absolventy učitelství, tak pro návrat kvalitních učitelů působících mimo obor.

Ostatní opoziční strany navrhují řadu vlastních návrhů řešení. SPD chce zvýšit financování veřejných škol prostřednictvím upřednostnění státních škol před soukromými a neziskovými nebo chce podpořit technické a přírodovědné obory, které posilují soběstačnost ČR na úkor humanitních pseudooborů, jako jsou např. genderová studia. SOCDEM navrhuje zavedení víceletého rozpočtového rámce pro všechny veřejné školy: stát by vždy s ročním předstihem stanovil automaticky valorizovaný objem prostředků na platy pedagogů i nepedagogů, provoz a pomůcky a současně by vyčlenil samostatný investiční fond, z něhož by bylo možné průběžně (s převodem

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

nevyčerpaných peněz do dalších let) financovat rekonstrukce, Zelení se chtějí zaměřit na odstranění nerovností ve vzdělávání, na podporu škol v sociálně znevýhodněných lokalitách a na prevenci segregace.

Z pohledu ČMKOS je pozitivní, že všechny strany si uvědomují potřebu kvalitního vzdělávání, nicméně v navrhovaných řešeních není konkrétně uveden, až na návrh SOCDEM, dlouhodobý způsob financování, a to nejen učitelů, ale i nepedagogů, provozu apod.

Otázka č. 19) Jaký je váš plán pro posílení kvality a konkurenceschopnosti vysokého školství, vědy a výzkumu? Jak zajistíte jejich dlouhodobé financování a podporu talentů?

ANO: V oblasti vysokého školství nás čeká nástup populačně silných ročníků, ale navýšené prostředky pro vysoké školy musí být primárně směřovány do podpory celospolečensky potřebných oborů (ať se to týká chybějících aprobací učitelů, podpory technických oborů či sociální práce, lékařů, dětských psychologů či psychiatrů atd.). Systémově proto chceme uchopit nástroj, který jsme formou vládního programu zavedli pro navýšení počtu absolventů lékařství v roce 2018 nebo pro chybějící aprobace u fakult vzdělávající učitele.

Podpora vědy a výzkumu ve vazbě na doktorské studium by po vzoru úspěšných zahraničních modelů měla být podpořena pomocí otevřené mezinárodní soutěže, která přitáhne nejlepší uchazeče, kteří budou realizovat doktorské projekty na výzkumně nejúspěšnějších pracovištích českých vysokých škol.

ODS: Financování vědy navážeme na kvalitu a mezinárodní srovnatelnost výsledků. Podpoříme aplikovaný výzkum v klíčových odvětvích a posílíme vazby mezi vysokými školami a praxí.

KDU-ČSL: Financování vědy navážeme na kvalitu a mezinárodní srovnatelnost výsledků. Podpoříme aplikovaný výzkum v klíčových odvětvích a posílíme vazby mezi vysokými školami a praxí.

TOP 09: České vysoké školství je na dobré úrovni. V oblasti vědy a výzkumu zajistila naše vláda jednak komplexní legislativní změnu, která umožní mimo jiné snazší přenos znalostí do praxe, jednak navýšení objemu financí. Opatření proto chceme směřovat jednak k podpoře vědeckých a výzkumných pracovišť, jednak k podpoře spolupráce mezi školami a zaměstnavateli nebo podpoře studentů ze znevýhodněných skupin. Klíčová je modernizace vzdělávání a spolupráce mezi akademickým prostředím a praxí, tedy zaměstnavateli. Jedním z našich cílů je proto také zřízení ministerstva pro vědu a vysoké školy.

Starostové: České vysoké školství, vědu a výzkum chceme konečně řídit jako propojený celek s jasným vedením a stabilním financováním. Od roku 2027 proto zřídíme samostatného ministra pro inovace, vědu a vysoké školy, který bude mít sjednocenou odpovědnost za tuto oblast.

Pod jeho vedení převedeme dnes roztržštěné agendy výzkumu z různých ministerstev a aktualizujeme klíčové strategické dokumenty – do konce roku 2026 stanovíme pět hlavních výzkumných priorit a zúžíme RIS3 strategii na oblasti s nejvyšším potenciálem.

Pro financování vznikne samostatná rozpočtová kapitola s investicemi do vybraných priorit. Tyto prostředky budou chráněny před přeléváním do jiných oblastí a o jejich alokaci budeme vést odbornou diskuzi. Založíme také podpůrný fond pro vědce, kteří s kvalitními projekty uspějí v hodnocení prestižních mezinárodních grantů (např. Horizon, NSF), i když v daném kole nezískají financování.

Pro podnikovou sféru zavedeme férový a přísný certifikační režim – kdo získá certifikaci výzkumné činnosti, bude mít nárok na daňové úlevy. Zneužití bude znamenat ztrátu certifikace na 3 roky.

Aby byl systém přehledný, sjednotíme správu grantových programů pod Technologickou agenturu ČR – s výjimkou GA ČR a AZV ČR. To přinese transparentnost, efektivitu a úspory.

Čeká nás ale také na základě již vedené diskuse o struktuře (i vnitřní) institucí i jejich financování vytvořit návrh nového zákona o vysokých školách. Jako jednu z inspirací můžeme vnímat německý model, ale nejen ten.

SPD: Hnutí SPD prosazuje soběstačný, národní zájmy hájící systém vysokého školství, vědy a výzkumu, který bude sloužit české společnosti, ekonomice a obraně. Velkou prioritu musí vždy být aplikovaný výzkum. Klíčové strategické kroky SPD: Dlouhodobé a stabilní financování – Zajistíme předvídatelné rozpočty pro výzkum a univerzity, vázané na reálný přínos pro stát a průmysl, nikoli na ideologické projekty. Podpora technických a přírodovědných oborů – Zvýšíme financování oborů důležitých pro

soběstačnost ČR (energetika, obrana, strojírenství, IT). Stop ideologii ve vědě a výuce – Odmítáme financování výzkumů šířících genderovou nebo multikulturní ideologii. Věda má sloužit poznání a pokroku, ne politické agendě. Podpora talentů a výzkumníků – Zavádíme motivační programy pro mladé vědce, zjednodušíme grantové řízení a zlepšíme pracovní podmínky pro české výzkumníky doma. Propojení s praxí – Posílíme spolupráci škol a výzkumných institucí s průmyslem a českými firmami. Věda má být motorem reálné ekonomiky, ne abstraktní byrokracie. Rozvoj infrastruktury – Podpoříme modernizaci výzkumných center, laboratoří a výukových kapacit. Výzkumná infrastruktura musí být v českých rukou a sloužit národnímu zájmu.

Piráti: Nedopustí, aby vysoké školy zavedly studentům školné. Chceme prosadit vratné studentské granty, aby pro ně finance nebyly nepřekonatelnou bariérou ke studiu. Zavedeme výhodnější studentské půjčky. Vytvoříme akční tým odborníků, který začne pracovat na změnách směr „špičková kvalita školství“, tj. abychom měli kvalitní a dobře placené učitele, dobré podmínky pro ředitele a místní správu škol schopnou školy kvalifikovaně řídit. Přilákáme do Česka studenty i špičkové vědce ze zahraničí. Vytvoříme k tomu podmínky na straně univerzit i imigrační politiky.

Budeme navyšovat investice do vzdělávání na průměr zemí OECD (4,6 % HDP). Zasadíme se o nastavení stabilního systému financování školství a dodržení zákonného závazku 130 % aktuální průměrné mzdy na platy učitelů, aniž by ministerstvo naplňovalo sliby jen formou účetních triků. Díky tomu na pozice učitelů získáme kvalitnější uchazeče. Kvalitně ohodnocení musí být i nepedagogičtí pracovníci. Zavedeme částečně kontraktové financování vysokých škol, aby vycházelo více absolventů potřebných oborů.

STAČILO! Je na čase vyhodnotit experiment zvaný inkluze a jeho nefunkční části okamžitě zrušit. Naopak je nutné změnit grantová schémata a včasné zachytit mimořádně nadané děti a studenty. Úkolem zejména pro univerzity je správné nastavení celoživotního vzdělávání. A v neposlední řadě je zde také velký prostor pro lepší patentovou ochranu.

Socdem: Posílíme vysokoškolský a výzkumný sektor sérií navazujících kroků: 1) dlouhodobé a předvídatelné finance – do tří let zvýšíme veřejné výdaje na vysoké školy a výzkum cca o 0,3 % HDP (poměrná část z 1 % viz předchozí odpověď) a zakotvíme víceleté rozpočtové rámce s automatickou valorizací o inflaci; výrazně porostou platy i doktorandská stipendia v návaznosti na růst minimální mzdy. Zavedeme program „studuj-pracuj“ (měsíční stipendium 10–20 tis. Kč výměnou za pětileté působení ve veřejném sektoru), zřídíme veřejnou investiční banku (NRB) s inovačními úvěry pro spin-offy, vybudujeme „český Fraunhofer“ (průmyslově-výzkumný komplex řízený tripartitou) a Národní patentový fond, rozšíříme daňový superodpočet na 200 % pro podniky, které zapojí akademiky a studenty do R&D, a v každém kraji vytvoříme univerzitně-průmyslový inovační hub financovaný z evropských fondů a státních pobídek. Změníme systém investičních pobídek ve prospěch projektů s vysokou přidanou hodnotou, které univerzity a výzkumné ústavy budou realizovat společně především s malými a středními českými podniky za podmínky důstojných mezd a reinvestování zisku doma; umožníme 100 % jednorázové odpisy modernizačních investic, provedeme státem hrazenou analýzu třiceti nejkonkurenceschopnějších oborů a těmto odvětvím nabídneme cílené úvěrové či dotační programy, usnadníme a daňově zvýhodníme zakládání družstev jako sociálně odpovědných inovačních podniků a jejich výsledky i exportní projekty zařadíme na národní seznam, který budeme aktivně prosazovat ekonomickou diplomacií.

Strana zelených: Podpora vědy, výzkumu a vysokého školství je pro nás investicí do budoucnosti a nástrojem, jak zvýšit odolnost a prosperitu České republiky. Prosazujeme navýšení veřejného financování vědy a vysokých škol alespoň na průměr zemí OECD a vytvoření stabilního a předvídatelného systému podpory, který nebude závislý na krátkodobých politických prioritách. Zaměřujeme se na lepší podmínky pro mladé výzkumníky, podporu špičkových týmů i rozvoj regionálních univerzit. Chceme posílit propojení mezi akademickým výzkumem a společenskými výzvami včetně ekologické a digitální transformace. Zároveň podporujeme otevřenou vědu, zjednodušení grantových procesů a rozvoj infrastruktury výzkumu včetně otevřeného přístupu k výsledkům.

Komentáře a poznámky ČMKOS

V otázce podpory a zejména financování vysokého školství, vědy a výzkumu by koaliční strany v budoucnu chtěly provázat systém s kvalitou a mezinárodní srovnatelností výsledků. Dále by podpořily aplikovaný výzkum v klíčových odvětvích a posílily vazby mezi vysokými školami a praxí. TOP 09 současně považuje za důležité modernizaci vzdělávání a spolupráce mezi akademickým prostředím a praxí, tedy zaměstnavateli, kdy by chtěli zřídit ministerstvo pro vědu a vysoké školy.

Hnutí ANO chce podpořit navýšení finančních prostředků a jejich zacílení pro vysoké školy tak, aby prostředky byly primárně směřovány do podpory celospolečensky potřebných oborů (ať se to týká chybějící aprobační mzdy učitelů, do podpory technických oborů

či sociální práce, lékařů, dětských psychologů a psychiatrů atd.). Co se týče podpory vědy a výzkumu by potom ve vazbě na doktorské studium po vzoru úspěšných zahraničních modelů měla být podpořena otevřená mezinárodní soutěž, která přitáhne nejlepší uchazeče, kteří budou realizovat doktorské projekty na výzkumně nejúspěšnějších pracovištích českých vysokých škol.

Ostatní opoziční strany navrhují řadu vlastních řešení. SPD navrhuje dlouhodobé a stabilní financování spočívající v předvídatelných rozpočtech pro výzkum a univerzity, vázané na reálný přínos pro stát a průmysl, nikoli na ideologické projekty. SOCDEM by ráda posílila vysokoškolský a výzkumný sektor prostřednictvím dlouhodobého a předvídatelného financování – do tří let zvýšit veřejné výdaje na vysoké školy a výzkum cca o 0,3 % HDP a zakotvit víceleté rozpočtové rámce s automatickou valorizací o inflaci. Stačilo navrhuje řešit otázku celoživotního vzdělávání větším zapojením univerzit a řešit i otázku patentové ochrany.

Otázka č. 20) Jaké máte návrhy na řešení situace v oblasti dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti?

ANO: Zrychlíme výstavbu sítě silnic, dálnic a vysokorychlostních tratí. Zaměříme se na legislativu vedoucí ke zrychlení liniových staveb. Chceme levnou a dostupnou veřejnou dopravu. Už nyní jsme rozjeli slevu 75 % pro studenty a seniory v našich krajích. Vracíme tak to, co vláda vzala. V případě úspěchu to vrátíme na státní úrovni.

ODS: Doprava je páteří ekonomiky, a proto ODS realizuje a prosazuje masivní investice do výstavby dálnic, modernizace železnic a podpory příměstské dopravy. Důležitým prvkem je rovněž zajištění vysokorychlostního internetu a mobilního signálu ve všech regionech.

KDU-ČSL: SPOLU podporuje chytré investice do výstavby dálnic, přípravu stavby vysokorychlostních tratí, modernizace železnic a podpory příměstské dopravy. Důležitým prvkem je rovněž zajištění vysokorychlostního internetu a mobilního signálu ve všech regionech.

TOP 09: Infrastruktura v České republice potřebuje zásadní investice, ostatně naše současná vláda si toho je velmi dobře vědoma a řadu z nich zahájila a realizuje. V aktuální bezpečnostní situaci je otázka kapacit a prostupnosti infrastruktury, stejně jako ochrana páteřních prvků, ještě více než dříve propojena s oblastí obranyschopnosti a zajištění suverenity státu. V této souvislosti se otevírají možnosti pro další financování z evropských zdrojů a půjček. Předpokládá se, že až 1,5 % HDP bude v rámci aktualizovaných závazků států NATO dokonce nutně vynakládáno na investice do infrastruktury. Z toho bude v konečném důsledku profitovat každý občan. Do celkové koncepce rozvoje železniční infrastruktury chceme do hlavních větví VRT zařadit západní spojení Praha – Plzeň – Mnichov/Norimberk – Paříž.

Starostové: Dopravní infrastruktura je pro nás prioritou – její kvalita a dostupnost přímo ovlivňuje konkurenceschopnost české ekonomiky, život obyvatel i rozvoj regionů. Zaměřujeme se proto na urychlení výstavby dopravní infrastruktury včetně dálnic, železnic i veřejné dopravy. Chceme dokončit páteřní dálniční síť, modernizovat klíčové železniční koridory a zavést rychlejší povolovací řízení. Podporujeme také veřejnou dopravu, zejména integrované dopravní systémy v krajích, a rozvoj cyklistické a pěší dopravy. Financování infrastruktury chceme stabilizovat pomocí víceletého rozpočtového rámce a podpořit zapojením soukromých investic formou PPP projektů

SPD: Doprava a kvalitní dopravní infrastruktura jsou páteří každé vyspělé ekonomiky. Česká republika se však dlouhodobě potýká s katastrofálním stavem silnic, nedokončenou dálniční sítí, zanedbanou železniční dopravou a nedostatečnou dopravní obslužností venkova. Hnutí SPD proto předkládá konkrétní řešení: Zabezpečíme finanční prostředky pro dostavbu základní dálniční sítě a sítě vysokorychlostních tratí (VRT) a komunikací. Zefektivníme a zkrátíme opravy páteřních komunikací.

1. Prioritní investice do dopravní infrastruktury bez korupce a zbytečné byrokracie

Výrazně zrychlíme výstavbu dálnic a obchvatů pomocí změny legislativy: zjednodušíme stavební řízení, omezíme přemíru ekologických obstrukcí a zefektivníme vyvlastňovací procesy v zájmu veřejnosti.

Omezíme plýtvání penězi na nesmyslné „green“ projekty a dotace pro zahraniční korporace – peníze investujeme do konkrétních a potřebných dopravních staveb.

2. Obnova a modernizace železniční dopravy

Vrátíme železniční dopravě její důležitou roli v přepravě osob i zboží. Podpoříme modernizaci tratí, zrychlíme elektrifikaci a digitalizaci řízení provozu. Zároveň tímto odlehčíme přetíženou silniční dopravu.

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

Zamezíme rušení regionálních tratí a obnovíme smysluplnou obslužnost venkova – vlak musí sloužit lidem, nejen velkým městům.

3. Podpora dopravní obslužnosti venkovských a pohraničních oblastí

Zavedeme garantovanou minimální dopravní obslužnost ve všech krajích – nikdo nesmí být vyloučen z možnosti dojíždět do práce, školy nebo k lékaři.

Obnovíme přímé autobusové a vlakové spoje mezi kraji, které byly v posledních letech zrušeny. Český stát musí sloužit českým občanům, ne soukromým dopravcům se ziskem za každou cenu.

4. Ochrana strategických firem a suverenity řízení infrastruktury

Zamezíme privatizaci a zahraničnímu ovládnutí strategické dopravní infrastruktury (dálnice, železnice, letiště). Klíčové dopravní tepny musí zůstat ve vlastnictví českého státu a pod kontrolou občanů.

Podpoříme české firmy a zaměstnanost ve výstavbě infrastruktury – zakázky mají směřovat primárně k našim podnikům, ne zahraničním nadnárodním korporacím.

5. Bezpečnost na silnicích

Zvýšíme bezpečnost silniční dopravy pomocí investic do přehledného značení, osvětlení, kruhových objezdů a inteligentních systémů řízení dopravy.

Budeme prosazovat přísné postihy pro neukázněné řidiče, zejména opakované pachatele vážných dopravních přestupků.

Piráti: Dostupná, spolehlivá a udržitelná doprava je základním předpokladem pro prosperující ekonomiku, kvalitní život i rozvoj regionů. Piráti prosazují modernizaci dopravní infrastruktury s důrazem na efektivní využití veřejných investic, transparentnost a dlouhodobou udržitelnost.

Naším cílem je posílit síť veřejné dopravy tak, aby byla skutečně dostupná pro všechny a umožnila lidem žít a pracovat i mimo velká města, proto v programu máme také jednotnou síťovou jízdenku veřejné dopravy. To přispěje k rozvoji regionů, snížení dopravní zátěže ve městech a lepšímu využití stávající infrastruktury. Prioritou jsou projekty s nejvyšší společenskou přidanou hodnotou a jasným přínosem pro obyvatele i ekonomiku.

Zaměřujeme se na modernizaci železniční sítě, chytrou údržbu silnic s využitím dat a technologií a podporu bezpečnosti všech účastníků provozu, zejména těch nejzranitelnějších. Chceme také maximálně využít evropské prostředky na rozvoj bezmotorové dopravy a zlepšení městské mobility.

Důsledně prosazujeme transparentní hospodaření a otevřenost při plánování i realizaci dopravních projektů, aby veřejné prostředky skutečně sloužily občanům a rozvoji celé společnosti.

STAČILO! Dennodenní kolony, nedokončené obchvaty, nekonečné uzavírky nejenže obtěžují občany, ale rovněž mají vliv na produktivitu práce či investice do dalších pracovních míst. V tomto ohledu je nutné realizovat komplex opatření – od koordinace dopravních staveb a jejich oprav, přes diverzifikaci přepravy nákladu až po urychlení strategických staveb a důslednou kontrolu výdajů.

Socdem: Sloučíme tarify v jeden národní systém (OneTicket + MHD) a od 2028 postupně zavedeme bezplatnou městskou i regionální hromadnou dopravu, financovanou například dynamickým mýtem pro nákladní vozy, vyšším parkovným a podílem z výnosů ETS2. Stát přednostně dokončí páteřní dálniční a železniční síť, urychlí přípravu vysokorychlostních tratí, elektrifikaci zbývajících koridorů a investice do přetížených uzlů, aby se co největší část nákladů přesunula ze silnic na koleje. Veřejnou dopravu podpoříme kapacitními P+R terminály na vjezdech do velkých měst, společným nákupem nízkoemisních souprav a cílenými dotacemi na večerní a víkendové spoje v regionech. Současně zavedeme inteligentní nákladní tarify (denní/noční sazby). Zvážíme obnovení národního leteckého dopravce.

Strana zelených: Podporujeme modernizaci dopravní infrastruktury s důrazem na udržitelnost, bezpečnost a dostupnost. Naší prioritou je:

- rozvoj veřejné dopravy včetně železnice, modernizace tratí a výstavba vysokorychlostních spojení,
- zajištění dopravní obslužnosti celého území, zejména venkova, jako ochrana před tzv. dopravní chudobou,
- bezpečný a bezbariérový provoz pro všechny účastníky dopravy – včetně chodců a cyklistů,
- zefektivnění výstavby dopravní infrastruktury, včetně udržitelného plánování a údržby,

- zvýšení investic do železniční a veřejné dopravy z výnosů emisních povolenek,
- zavedení celostátní jízdenky na veřejnou dopravu (klimatiket), která by umožňovala snadné a levné cestování napříč kraji.

Součástí řešení je i podpora elektromobility tam, kde veřejná doprava není reálná, a přesun nákladní dopravy na koleje, pokud je to možné.

Komentáře a poznámky ČMKOS

V otázce řešení dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti ve své podstatě se všechny strany shodují, že se jedná o velmi důležitou oblast.

Vládní koaliční strany by v budoucnu chtěly podpořit realizaci masivních investic do výstavby dálnic, modernizace železnic a podpory příměstské dopravy. Důležitým prvkem je z jejich pohledu rovněž zajištění vysokorychlostního internetu a mobilního signálu ve všech regionech. Starostové současně chtějí podpořit veřejnou dopravu, zejména integrované dopravní systémy v krajích, a rozvoj cyklistické a pěší dopravy. Financování infrastruktury poté chtějí stabilizovat pomocí víceletého rozpočtového rámce a podpořit zapojením soukromých investic formou PPP projektů.

Hnutí ANO chce zrychlit výstavbu sítě silnic, dálnic a vysokorychlostních tratí. Bude se zaměřovat na legislativu vedoucí ke zrychlení liniových staveb. Podpoří slevu 75 % pro studenty a seniory na jízdném.

Ostatní opoziční strany mají také řadu návrhů. SPD navrhuje podpořit investice do dopravní infrastruktury, obnovy a modernizace železniční dopravy nebo do dopravní obslužnosti venkovských a pohraničních oblastí. SOCDEM navrhuje sloučit tarify v jeden národní systém (OneTicket + MHD) a od roku 2028 postupně zavést bezplatnou městskou i regionální hromadnou dopravu financovanou například dynamickým mýtem pro nákladní vozy, vyšším parkovným a podílem z výnosů ETS2.

ČMKOS vnímá, že politické strany si uvědomují potřebu podpory dopravní infrastruktury a obslužnosti. Ale jako jeden z problémů vidí v délce výstavby např. dálniční sítě. Zde navrhovaná řešení urychlující tento proces nepovažujeme za dostatečně konkrétní.

Otázka č. 21) Jak budete podporovat dostupnost poštovních služeb pro širokou veřejnost?

ANO: Pošta není pouze komerční podnik, ale služba, která má být dostupná každému občanovi bez ohledu na to, kde bydlí. Proto hnutí ANO prosazuje zákonné ukotvení minimálního rozsahu pobočkové sítě. Tam, kde není efektivní trvalé provozní zajištění, navrhujeme zřízení mobilních poboček nebo smluvních výdejních míst.

ODS: Preferujeme modernizaci a digitalizaci služeb České pošty, zavádění mobilních a sdílených poboček a posílení partnerství s obcemi. Cílem je zajistit efektivní a ekonomicky udržitelné služby i v méně obydlených regionech, bez zbytečné byrokracie. Zároveň podporujeme rozvoj Portálu občana jako náhradu části administrativní agendy.

KDU-ČSL: Preferujeme modernizaci a digitalizaci služeb České pošty, zavádění mobilních a sdílených poboček a posílení partnerství s obcemi. Cílem je zajistit efektivní a ekonomicky udržitelné služby i v méně obydlených regionech, bez zbytečné byrokracie. Zároveň podporujeme rozvoj Portálu občana jako náhradu části administrativní agendy.

TOP 09: Síť poštovních služeb musí být na jedné straně dostupná, na druhé straně efektivní a udržitelná. Variant řešení se nabízí několik, v současné době o tom vedeme diskuzi.

Starostové: Dostupnost poštovních služeb vnímáme jako klíčovou součást veřejné infrastruktury, zejména v menších obcích a venkovských regionech. Nadále prosazujeme takový model fungování České pošty, který zajistí dostupnost služeb i v menších sídlech – ať už prostřednictvím flexibilních kontaktních míst, spolupráce s obcemi, partnerskými provozovny nebo digitálních nástrojů. Tyto služby musí být státem podporovány jako veřejný zájem a dostupnost musí být garantována i prostřednictvím meziobecní spolupráce.

SPD: Hnutí SPD bude usilovat o zachování a rozšíření dostupnosti poštovních služeb i v menších městech a na venkově. Podporujeme financování a modernizaci poštovní sítě tak, aby byla služba dostupná pro všechny občany, bez ohledu na jejich bydliště, a zároveň zachovala svou kvalitu a spolehlivost. Pošta je základní veřejnou státní službou, která musí zůstat pevnou součástí naší národní infrastruktury.

Piráti: Prosazujeme ukončení zbytečných služeb, jako například ukončení prodeje losů a reklamních služeb a zaměřit se místo toho na klíčové služby. Dále chceme zvýšit podporu a motivaci pro obce a provozovatele pošt a řešit zastupitelnost. Důležitou součástí změn je rovněž modernizace služeb, podporujeme soběstačné, digitalizované a efektivní poštovní služby.

STAČILO!: Zejména ve venkovských oblastech, v nichž se rušením poštovních poboček zásadně snižuje dostupnost služeb, je nutné prohlubovat spolupráci s místními obecními úřady, samoobsluhami, pohostinstvími apod. V mnohých místech se tak podařilo zachovat alespoň základní poštovní služby.

Socdem: Poštu vnímáme jako veřejnou službu, která nesmí zmizet z venkova ani ze sídliště – proto chceme (1) zákonem zajistit minimální pobočkovou síť včetně finanční kompenzace státu za univerzální službu, (2) postupně z každé pošty udělat jednotné kontaktní místo státu: vybavíme je digitálními kiosky, školeným personálem pro asistenci s e-governmentem a možností vyřídit klíčové agendy (datové schránky, ověřené podpisy, výdej dokladů, platby za služby). V souvislosti s projektem CBDC se každá pošta stane i veřejnou bankovní pobočkou. Zachováme fyzickou dostupnost pro seniory či občany bez internetu a zároveň z pošty vytvoříme moderní “front-office” veřejné správy.

Strana zelených: Považujeme dostupnost poštovních služeb za klíčovou součást veřejné infrastruktury, která má význam nejen praktický, ale i sociální a komunitní. Odmítáme další privatizaci České pošty a její redukci na čistě komerční služby. Podpora poštovních služeb nesmí být přenášena na bedra obcí – zejména v malých obcích je existence pošty klíčová pro zachování základních služeb a života na venkově. Není přijatelné, aby provoz poboček platily samy obce prostřednictvím modelu „Pošta Partner“, pokud nemají na výběr. Proto se zasadíme o:

- udržení a rozvoj kamenných poboček zejména v obcích a v okrajových částech měst,
- zajištění státního financování základní poštovní infrastruktury a doručovacích služeb jako veřejné služby,
- podporu alternativních forem dostupnosti služeb (např. mobilní pobočky, komunitní centra) pouze tam, kde o tom bude rozhodnuto po dohodě s místními.

V neposlední řadě nám jde také o respekt k veřejnému prostoru, kdy výměna poboček za pouhé výdejní boxy nesmí být výchozím řešením, ale spíš výjimkou.

Komentáře a poznámky ČMKOS

V otázce podpory dostupnosti podpory poštovních služeb pro veřejnost se politické strany shodují nutnosti zachování a podpory těchto služeb. K samotné podpoře však přistupují velmi rozdílně.

Vládní koaliční strany v budoucnu preferují modernizaci a digitalizaci služeb České pošty, zavádění mobilních a sdílených poboček a posílení partnerství s obcemi. Cílem je zajistit efektivní a ekonomicky udržitelné služby i v méně obydlených regionech, bez zbytečné byrokracie.

Hnutí ANO prosazuje zákonné ukotvení minimálního rozsahu pobočkové sítě, kdy tam, kde není efektivní trvalé provozní zajištění, navrhuje zřízení mobilních poboček nebo smluvních výdejních míst.

Ostatní opoziční strany navrhuje také zachování a rozšíření dostupnosti poštovních služeb, tak aby nedocházelo ke zhoršení poskytování služeb občanům. SOCDEM současně navrhuje zákonem zajistit minimální pobočkovou síť včetně finanční kompenzace státu za univerzální službu a postupně z každé pošty udělat jednotné kontaktní místo státu.

Z pohledu ČMKOS je důležité, aby byla zachována dostatečná síť poštovních služeb a nedocházelo ke zhoršování poskytování služeb občanům v této oblasti.

Otázka č. 22) Jaké jsou Vaše cíle v oblasti financování kultury? Přijmete závazek navyšování rozpočtu Ministerstva kultury na 1 % výdajů státního rozpočtu a zlepšíte podporu dárců?

ANO: Kultura je v současné době značně podfinancovaná. V minulosti jsme počítali s navýšením rozpočtu na 1, 5 procenta výdajů státu. Jedno procento je však naprosté minimum. Současná vláda Petra Fialy však bohužel naplánovala do příštích let řadu výdajů, jako například zvýšení prostředků na obranný průmysl. Vyjednávání bude tedy složitější než v minulosti. V oblasti kultury je potřeba investovat hlavně do pracovníků. Jsou zde podhodnocené platy. Lidé zde berou často méně, než je mini-

mální mzda a mnohdy i nižší částku, než je zaručená mzda. Je potřeba přiblížit platy u odborných profesí učitelům. Přidávalo se pedagogům, zdravotníkům, policistům, ale zaměstnanci v kultuře jsou dlouhodobě opomíjeni. Pro kulturu je klíčová předvídatelnost. Zavedeme transparentní víceleté financování a grantová schémata. Chceme také vyřešit financování Státního fondu kultury jako trvalého zdroje podpory. Rovněž podporujeme vícezdrojové financování kultury.

ODS: Chceme stabilní a vícezdrojové financování kultury, včetně zapojení soukromých dárců a návaznosti na cestovní ruch. Podpoříme modernizaci kulturních institucí a otevřenost kulturního dědictví široké veřejnosti.

KDU-ČSL: Chceme stabilní a vícezdrojové financování kultury, včetně zapojení soukromých dárců a návaznosti na cestovní ruch. Podpoříme modernizaci kulturních institucí a otevřenost kulturního dědictví široké veřejnosti.

TOP 09: Podporu kultury nechceme ve stručné odpovědi redukovat na výši výdajů, které mají do tohoto sektoru jít, jedná se totiž jako v každém jiném případě v první řadě o efektivitu jejich vynakládání a systémové nastavení podpory. V obecné rovině jde říci, že navýšení prostředků do oblasti kultury je na místě, už jen z důvodu inflace. Více o podpoře kultury bude zveřejněno ve volebním programu koalice SPOLU.

Starostové: Podporujeme zvýšení veřejného financování kultury, s ohledem na zdravé finance, teoreticky i na 1 % státního rozpočtu, protože věříme, že kultura hraje klíčovou roli v rozvoji a podpoře národní identity a s tím spojené odolnosti společnosti.

Dále prosazujeme: Transparentní rozdělování grantů na základě předem stanovených kritérií a odborného hodnocení. Podporu dárcovství ve prospěch kulturního sektoru prostřednictvím daňových zvýhodnění. Investice do kultury v menších městech a regionech, aby byla kulturní nabídka rovnoměrně dostupná.

SPD: Hnutí SPD považuje za klíčové zachování a obnovu našeho bohatého kulturního dědictví, které je základem národní identity. Jsme připraveni podporovat postupné navyšování rozpočtu ministerstva kultury až k 1 % státních výdajů, s důrazem na efektivní využití těchto prostředků zejména na obnovu památek a ochranu historických hodnot.

Stát by měl finančně podporovat majitele stavebních památek, a to těch, které nejsou na seznamu kulturních památek, aby je uvedli alespoň do vnější historické podoby.

Současně chceme zlepšit podmínky pro dárcy v kulturní sféře prostřednictvím daňových úlev, aby byla podpora kultury skutečně motivující a dlouhodobě udržitelná.

Prosazujeme transparentní podporu skutečné kultury a umění, a nikoliv politické a klanové síti na vyvádění veřejných peněz k vybraným politicky prověřeným osobám a organizacím.

Kulturní dědictví je pro nás nejen minulost, ale i cesta k budoucnosti naší země.

Piráti: 1 % státního rozpočtu na kulturu je samozřejmě cíl a dlouhodobý závazek, ke kterému chtějí směřovat snad všechny strany, a ke kterému je určitě dobré směřovat, ostatně, současný rozpočet Ministerstva kultury není tak daleko. Důležitější samozřejmě je, aby prostředky byly čerpány efektivně, účelně, bez korupce a také aby finance směřovaly tam, kde je kultura opravdu potřebuje a kde přináší společenský užitek. Je nutné zdůraznit, že ekonomické přínosy kultury a kreativních odvětví už výrazněji přesahují 2 % HDP, tedy peníze investované do kultury rozhodně nejsou penězi pouze „dotačními“.

Je nutné si taky ale uvědomit, že velká část kultury financována ze strany krajů a měst a tam už se vysoko přes 1 % celkových souhrnných veřejných výdajů několikanásobně dostáváme. Ministerstvo kultury je zodpovědné hlavně za národní instituce, památkovou péči, některé dotační programy a legislativu. Kraje financují zejména regionální knihovny, divadla, muzea a galerie s krajskou působností. Obce a města jsou největším přímým investorem do kultury, protože hradí provoz např. místních knihoven, kulturních domů, festivalů či městských příspěvkových organizací. Často jsou také lokální kulturní instituce propojené s cestovním ruchem, což je samozřejmě zdrojem nemalých příjmů a ekonomického fungování obcí či krajů.

STAČILO!: Jsme přesvědčeni, že základní kulturu je třeba zpřístupnit široké veřejnosti, neboť ceny se v této branži vyšplhaly na takovou úroveň, která je pro nemalou část společnosti nedostupná. Pozornost si zaslouží pak zejména živá kultura a regionální tradice a zvyky.

Socdem: Naším cílem je dát kultuře pevnou a předvídatelnou finanční základnu: do konce volebního období zvýšíme rozpočet ministerstva kultury na 1 % všech státních výdajů a nastavíme automatickou valorizaci; o 50 % posílíme dotační programy, zejména pro živé a regionální umění; zákonem vyhradíme nejméně 2 % z rozpočtu každé veřejné stavby na umělecká díla ve veřejném prostoru; a sjednotíme platové tabulky v kultuře s tarify ve školství, aby pracovníci v kultuře dostali důstojné mzdové podmínky. Místo daňového zvýhodnění dárců se náš program soustředí především na posílení veřejného financování.

ČESKOMORAVSKÁ KONFEDERACE ODBOROVÝCH SVAZŮ

Strana zelených: Strana zelených dlouhodobě usiluje o posílení financování kultury a považuje kulturní sektor za plnohodnotnou součást veřejného zájmu a důležitý pilíř demokracie, vzdělanosti i národní identity. Podporujeme navýšení rozpočtu na kulturu alespoň na 1 % státního rozpočtu, což odpovídá standardům vyspělých evropských zemí. Proto se chceme zasadit o spravedlivé a předvídatelné financování kulturních institucí i nezávislé kultury, včetně regionálních kulturních aktivit. Podporujeme také daňová zvýhodnění pro individuální i firemní dárce, kteří přispívají na kulturu, stejně jako vznik veřejné prospěšných nadačních a mecenášských fondů. Zvláštní důraz klademe na zajištění důstojných pracovních podmínek kulturních pracovníků a umělců – včetně férové odměny a sociálního zabezpečení.

Komentáře a poznámky ČMKOS

V otázce financování kultury vládní koaliční strany v budoucnu by chtěli stabilní a vícezdrojové financování kultury, včetně zapojení soukromých dárců a návaznosti na cestovní ruch. Současně podpoří modernizaci kulturních institucí a otevřenost kulturního dědictví široké veřejnosti. Starostové zároveň podpoří zvýšení veřejného financování kultury, s ohledem na zdravé finance, teoreticky i na 1 % státního rozpočtu, protože věří, že kultura hraje klíčovou roli v rozvoji a podpoře národní identity a s tím spojené odolnosti společnosti.

Hnutí ANO počítalo v minulosti s navýšením rozpočtu na 1,5 procenta výdajů státu. Jedno procento je z jejich pohledu naprosté minimum. V oblasti kultury chtějí investovat hlavně do pracovníků, kdy si jsou vědomi, že jsou zde podhodnocené platy. Dále by chtěli zavést transparentní víceleté financování a grantová schémata nebo řešit otázku financování Státního fondu kultury jako trvalého zdroje podpory.

Ostatní opoziční strany obecně podporují minimální navýšení rozpočtu na 1 %, současně např. SOCDEM navrhuje do konce volebního období zvýšit rozpočet ministerstva kultury na 1 % všech státních výdajů a nastavíme automatickou valorizaci; o 50 % posílit dotační programy, zejména pro živé a regionální umění; zákonem vyhradit nejméně 2 % z rozpočtu každé veřejné stavby na umělecká díla ve veřejném prostoru; a sjednotit platové tabulky v kultuře s tarify ve školství, aby pracovníci v kultuře dostali důstojné mzdové podmínky.

ČMKOS vnímá, že politické strany si uvědomují potřebu podpořit oblast kultury, kde zejména platové ohodnocení zaměstnanců v kultuře je na velmi nízké úrovni a je nutné je významně posílit.